ROK XVI. Nr. 7 8 i 9.
ZA LIPIEC, SIERPIEŃ i WRZESIEŃ 1918.

PRZEWODNIK OŚWIATOWY

ORGAN TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU GŁÓWNEGO T. S. L.
Z DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 1917.

KRAKÓW.
NAKŁADEM TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.
DRUKARNIĄ NAKŁADOWA W KRAKOWIE.
1918.

TREŚĆ ZESZYTU Nr. 7, 8 i 9.

		Str.
1. Wstęp		1
2. Oświata szkolna	a) szkoły na zachodzie	17
	b) ochronki	47
	c) szkoły dla polskich mniejszości na wschodzie	49
3. Biblioteki		54
4. Związki okręgowe i Koła		63
5. Lista członków honorowych i założycieli		67
6. Sprawozdanie finansowe		I.

„PRZEWODNIK OŚWIATOWY“ wychodzi każdego miesiąca pod kierunkiem Prof. Dra Tadeusza Grabowskiego.

Przedpłata włącznie z przesyłką pocztową wynosi:

W obrębie państwa austryackiego i okupacyi austryackiej 10 kor., (dla członków T. S. L. i czytelń 7 kor. rocznie). W Poznańskiem i okupacyi niemieckiej 10 marek.

Adres Redakcyi i administracyi:

KRAKÓW, ulica św. Anny L. 5.

Redaktor odpowiedzialny: Dr. Tadeusz Grabowski.

I.

Rok 1917 był dla Towarzystwa Szkoły Ludowej rokiem odbudowy organizacyi lokalnej, Kół miejscowych TSL. Organizacya Kół i stworzonych przez nie placówek ucierpiała najwięcej w czasie walk na terenie Galicyi i Bukowiny, najtrudniej też przyszło i przychodzi zgromadzić dziś w Kołach miejscowych dawnych i nowych pracowników. To zadanie było najważniejszem dla Zarządu głównego w 1917 r., a będzie niem i w roku 1918. Uważamy za rzecz pierwszą i dla Towarzystwa i dla rozwoju prac oświatowych w kraju: postawienie na nogi lokalnych organizacyi T. S. L., Kół miejscowych, i odbudowę zniszczonych wojną placówek tych Kół w miastach i po wsiach.

Nie możemy, niestety, powiedzieć, jakoby to było już dokonanem, albo do wykonania łatwem. Praca w Kołach, w Czytelniach, w Domach ludowych, stała często jednostkami, a gdy tych brakło, nie zawsze znalazła się inna i — praca stanęła. Tak było n. p. z największem Kołem TSL. w Tarnopolu. Gdy brakło kilku najdzielniejszych jednostek, praca zupełnie zamarła i dotąd zorganizować jej nie było można. W miastach mniejszych, w środowiskach, w których T. S. L. mniej było rozrośniętem, o zastój było jeszcze łatwiej. Wiejscy kierownicy czytelń i bibliotek w większości na wojnie. W tych warunkach za niezwykły sukces już uważać trzeba, jeśli około $^2/_3$ Kół TSL. żyje i, acz skromnie i w ograniczonym zakresie, działa.

Z góry trzeba sobie powiedzieć, że w pracy Kół niejedno zmienić się musi. Większa dbałość o miasto, zmiana metod pracy na wsi — oto dwa wskaźniki, najogólniej dotknięte. Opieka nad wykształceniem młodzieży handlowej i rękodzielniczej, biblioteki i czytelnie, odczyty i wykłady — a wreszcie pracownie oświatowe i zbiór środków pomocniczych dla pracy oświatowej — oto program dla miasta. Rozwój prac oświatowych na wsi idzie w kierunku usamodzielnienia wsi. Uważamy tedy, że główny kontyngent prelegentów dla wsi wziąć trzeba ze wsi, z chaty, poczty, szkoły, dworu, plebanii, że na bibliotekę, gazety, lokal, na konie po prelegenta z miasta pieniądze dać ma wieś sama. Do Koła za to w mieście należy: 1) ułatwić tę pracę na wsi przez dostarczenie wszelkich technicznych środków oświatowych: podręczników do wykładów, skioptikonu, klisz, informacyi itp. 2) zwoływanie zebrań powiatowych; 3) tworzenie programu pracy, kursów oświatowych, biur porady, Domu ludowego i t. p.; 4) pilnowanie całości.

Potworzone w Zarządzie głównym osobne sekcye z osobnymi referentami dla spraw organizacyjnych oraz żywe odczucie potrzeby T. S. L. pracy i organizacyi daje nam pełną nadzieję, że wysiłki nasze zupełnem uwieńczone zostaną powodzeniem.

Drugim działem troski i pracy Zarządu głównego były, jak i w latach poprzednich, szkoły na kresach zachodnich i wschodnich. Sprawozdanie szczegółowe z ich stanu i rozwoju w ubiegłym roku podajemy na innem miejscu. Tu tylko kilka uwag ogólnych. W dniu 1 stycznia 1917 roku oddaliśmy krajowi 4-klasową Szkołę TSL. w Leszczynach pod Białą. Utrzymaliśmy przecież i dalej kontakt z wioską przez udział nasz w utrzymywaniu tamże kaplicy i ochronki im. Ks. biskupa Adama Sapiehy. Z racyi ciążącego na budynku szkolnym długu hipotecznego i dalej obowiązani jesteśmy do uiszczania przypadających rat amortyzacyjnych. Szkoły wydziałowej TSL. w Polskiej Ostrawie, mimo uchwały Zarządu głównego w roku 1917, nie założyliśmy, ponieważ gmina czeska w ostatniej chwili cofnęła umowę o wynajem lokalu, a innego do dyspozycyi nie mieliśmy. O przejęcie na etat gminy szkoły TSL. w Radwanicach toczy się obecnie spór w drugiej instancyi: w pierwszej, w śląskiej Radzie szkolnej krajowej, przegraliśmy, ponieważ dzieci z Radwanic mogą być przyjęte do szkoły polskiej w... Polskiej Ostrawie. Szkoła T. S. L. w Przywozie uzyskała po paruletnich staraniach prawo publiczności. Natomiast nie doczekały się ziszczenia nadzieje nasze na upaństwowienie zakładów średnich TSL. Walnemu Zjazdowi TSL. przedkładamy osobno wyczerpujące sprawozdanie ze starań naszych o upaństwowienie i ich negatywnego dotychczas wyniku. Szkoły, jak były, tak i są, na etacie TSL., względnie Macierzy cieszyńskiej. Może rok 1918 będzie dla nas szczęśliwszym.

W prowadzeniu szkół napotykaliśmy na dwie trudności: pierwsza to brak kwalifikowanych, zwłaszcza męskich, sił nauczycielskich, druga to nędza wśród dzieci. Jakeśmy mogli, staraliśmy się uzupełniać, ciągłym fluktuacyom ulegające, grona nauczycielskie oraz wspomagać najuboższe dzieci przez dostarczanie im ciepłej strawy, obuwia, odzieży oraz środków na wyjazd wakacyjny do krewnych i znajomych w Galicyi. Za pomoc i ofiarność winniśmy wdzięczność — dla K. B. K., za trud około zorganizowania kuchni dla młodzieży — zarządom szkół i ochronek i gronom nauczycielskim. Ich to głównie zasługa, że rok ostatni przyniósł nam, nie jak dwa poprzednie, zniżkę w frekwencyi dzieci, ale przeciwnie, podwyżkę.

Przed nami leżą jeszcze wielkie zadania w uzupełnieniu sieci szkolnej na zachodzie. Wciska się „Schulverein“ nawet do Galicyi (Jawiszowice, Oświęcim, Jaworzno), kładzie podwaliny pod nowe placówki na pograniczu (Dziedzice—Klein Wien). A jeśli przy tem podkreślimy, że na zachód od Nowego Sącza i Krakowa nie ma w Galicyi ani jednej szkoły wydziałowej męs-

kiej — prócz szkoły TSL. w Białej — a jest zaledwie kilkanaście szkół 4-klasowych, które w żadnym razie konkurować nie mogą z wyższo-typowemi niemieckiemi i czeskiemi, które młodzież oddają dalej do licznych szkół zawodowych — jeśli zapytamy, kto ma ująć inicyatywę dla sanacyi tych stosunków, to znowu wypadnie, że podjąć ją musi nasze TSL. Akcya na tem polu rozpoczęta, nowe szkoły powstają w Oświęcimiu i Brzeszczach, ale sprawozdanie z tej akcyi należy już do roku 1918. Mieliśmy nadzieję, że już w roku sprawozdawczym oddamy nasze szkoły średnie rządowi, że uwolnieni i od ciężarów i od moralnej odpowiedzialności za stan tych zakładów, uzyskamy wolne ręce do nowych poczynań na wschodzie i na zachodzie. Niestety, mimo wiążących przyrzeczeń i układów, zakłady upaństwowione nie zostały ani w roku 1917 ani w pierwszej połowie 1918 r. Jeśli mimo to podejmujemy nowe akcye (świeżo zakupiliśmy budynek na internat dla uczniów Seminaryum w Białej i plac pod budowę Domu ludowego w Krakowie), to tylko dlatego, że za zawód, jakiego doznaliśmy ze strony władz centralnych, zapłaciło nam społeczeństwo jeszcze silniejszem, niż dawniej, poparciem.

Ani na chwilę nie spuściliśmy z oka sprawy szkół dla polskich mniejszości w Galicyi wschodniej. Utrzymanie ich i rozwój uważamy za nasz pierwszy obowiązek. Niestety, nie wszystkie jeszcze, przed wojną założone szkoły, odżyły. Całe szeregi wsi spalonych, całe szeregi ewakuowanych. Często brak izby, brak nauczycielki, brak mebli i opału. Ale wszędzie tam, gdzie ludność z bezpośrednich wrażeń wojny ochłonęła, wszędzie, gdzie potrzebę szkoły odczuto, szkoła już jest i — da Bóg — nie padnie. Wprawdzie od początku wojny Wydział krajowy, a z nim i Rada szkolna krajowa zaprzestały organizować szkoły nowe i klasy nadetatowe, stanęła więc i nasza praca w kierunku oddawania zorganizowanych klas nadetatowych krajowi. Utrzymujemy jednak klasy te sami — a tak szkoły są i młodzież polska nie jest pozbawioną nauki w polskim języku. Tutaj winniśmy podkreślić życzliwą pomoc Sekcyi I. Centrali dla gospodarczej odbudowy kraju. W kilkunastu wypadkach otrzymaliśmy zasiłek po 10.000 K na odbudowę spalonych lub zniszczonych budynków szkolnych.

Wiele trudności i kłopotu sprawiły nam w roku sprawozdawczym ochronki. Mamy ich 6: w Mor. Ostrawie, Przywozie, Witkowicach, Maryańskich Górach, Hermanicach i Przywozie — a subwencyonujemy kwotą 2000 K ochronkę w Leszczycach i 500 K w Białej. Przygotowane jest otwarcie ochronki we własnym, odbudowanym domu w Wiśniczu i Brzeszczach. Trudności polegały w dobraniu ukwalifikowanych sił, w zaopatrzeniu w odzież, obuwie i żywność dziatwy, wreszcie w zgromadzeniu samej dziatwy. Uchwałą Zarządu głównego TSL. zaprowadziliśmy otwarcie ochronek od 8 rano do 6 wieczorem bez przerwy, przyjęliśmy wszędzie drugą mistrzynię, zorganizowaliśmy kuchnie.

Na Śląsku dopomogły nam Zakłady zupne dla młodzieży. W ten sposób wprowadziliśmy ochronki — mamy przynajmniej tę nadzieję — na tory normalniejsze i zdrowsze. Pilnować ochronek musimy bardzo przedewszystkiem dlatego, że one to dostarczają nam głównego kontygentu do szkół, że na nie właśnie urządzają obcy największe polowanie.

Odżyła też tak intenzywnie przed wojną prowadzona akcya zwalczania analfabetyzmu w kraju. Idea, abyśmy dzielnicę, w której od 27 lat pracuje T. S. L., do wolnej Polski wprowadzili jako wolną od analfabetów, poza wszystkimi innymi względami, pociąga nas. Sprawie tej poświęciliśmy wiele czasu na posiedzeniach komisyi, Zarządu głównego i Ogólnego Zjazdu, a obecnie organizujemy osobne biuro dla tej propagandy pod kierunkiem referenta p. Dra Waleryana Serbeńskiego. Gdy nie udały się nam kursa dla analfabetów, służących w wojsku, a zmniejszyła się ilość kursów dla analfabetów w kraju, chcemy, nie zaniedbując metod dotychczasowych, przejść w czasie najbliższym, do indywidualnego nauczania. Może tą drogą dotrzemy do rozsianych, a tak jeszcze licznych, pojedynczych analfabetów.

Jeśli kiedy, to w czasach dzisiejszych, książka toruje sobie drogę do mas. Zgodnie stwierdzają to Koła nasze i inne organizacye oświatowe. Stwierdza to i niebywały rozrost naszej Centralnej składnicy książek. Napływ mało cenionego pieniądza papierowego do wsi spowodował, że każdego niemal rolnika stać dziś na książkę, choćby i drogą. To też przyszedł dziś czas na przeprowadzenie zasady, dawno głoszonej, aby Koła nasze nie rozrzucały książek po wsiach bezpłatnie, czas, aby wieś każda zorganizowała dla siebie przy współudziale i radach Koła własną bibliotekę i czytelnię.

Ruch książek nie jest objawem odosobnionym ani lokalnym. Stwierdza to Tow. Czytelń ludowych w Poznaniu, Macierz szkolna na Ukrainie, Podolu i Wołyniu, stwierdzamy i my w zastępczej naszej pracy w Ziemi chełmskiej i w okupowanej przez Austryę części Królestwa polskiego. Składnica nasza stała się Centralą dla ruchu książek w znacznej części ziem polskich. Było więc obowiązkiem naszym postawić ją na odpowiednim poziomie. Dzięki wyrobionym w latach dawniejszych stosunkom z nakładcami, a także wskutek uregulowania poważnych zobowiązań przedwojennych w księgarniach, uzskaliśmy względnie dobre warunki kupna i zaopatrzyliśmy się w książki za kwotę około 85.000 kor., licząc ceny księgarskie. Brak nam jedynie katalogu wydawnictw, jakie posiadamy. Wprawdzie pod koniec 1917 roku przygotowaliśmy go do druku, ale koszta druku, a także i przeświadczenie, że katalog, dziś wydany, za kwartał już będzie przestarzałym, bo 1/3 wydawnictw już na wyczerpaniu, bo księgarze z dnia na dzień zmieniają ceny, odstraszyły nas od jego wydania. Posługujemy się więc tylko spisanym inwentarzem i nabytą rutyną i doświadczeniem w składaniu bibliotek.

Centralna składnica książek wydała w r. 1917: 840 bibliotek, złożonych z 61.915 dzieł, a 69.099 tomów za cenę netto 120.315·27 koron. Z wydanych bibliotek przypada: 376 na Koła TSL., 357 na Królestwo polskie, Wołyń i Ziemię chełmska, 85 na rannych i chorych żołnierzy, 11 na uchodźców, 12 dla jeńców. Z tego za gotówkę sprzedano 531 bibliotek, a w formie subwencyi wydano 309 bibliotek za kwotę 30.477·13 koron.

Wypożyczalnia przeźroczy rozwijała się normalnie. Niestety, nie możemy o niej powiedzieć, by stała na wysokości zapotrzebowania: często brak jej najbardziej potrzebnych seryi klisz, brak jej dostatecznych uzupełnień. Prawda, zamówiliśmy 980 nowych klisz w jedynej polskiej firmie Cieślińskiego w Krakowie, zakupiliśmy to, co ktokolwiek i gdziekolwiek wydał, zawarliśmy umowy z prywatnymi wydawcami, z C. B. W., ze Skautem, z jednym z nauczycieli, ale to wszystko mało. Wypożyczalnia przeźroczy należy do tych działów naszej pracy, które do końca wojny będą chromać przedewszystkiem z braku materyału do produkcyi klisz.

Stosunek T. S. L. do innych towarzystw oświatowych był bez wyjątku jaknajlepszym. Do tradycyi w TSL. należy zgodna, wspólna praca z Macierzą szkolną cieszyńską. Razem prowadzimy Gimnazyum realne w Orłowej, razem zakładamy szkołę wydziałową w Polskiej Ostrawie i szkołę handlową w Orłowej. Inne prace dzielimy między obydwa towarzystwa. Z Macierzą szkolną w Królestwie polskiem nawiązaliśmy zaraz po jej nowem powstaniu osobiste stosunki, a z czasem doprowadziliśmy do układu, na podstawie którego TSL. zaopatruje w techniczne środki oświatowe placówki Macierzy w austryackiej okupacyi. Z Macierzą szkolną chełmską, wołyńską, podolską i ukraińską szybkośmy się porozumieli, a pierwszym dwom spieszymy z pomocą, na jaką nas stać. Z powstałą po traktacie pokojowym w Brześciu litewskim Strażą kresową w Lublinie na kilkokrotnych zjazdach i konferencyach ustaliliśmy wzajemny zakres działania, zbierania funduszów i pomoc, jakiej TSL. udzieli tym kresom. I wewnątrz kraju, do T. O. L. i Uniwersytetu ludowego im. A. Mickiewicza, stosunek TSL. nie pozostawia nic do życzenia.

We wrześniu 1917 r. wprowadziliśmy się do własnego gmachu przy ul. Św. Anny l. 5. Poświęcenia domu oraz tablicy pamiątkowej dla ś. p. Edmunda Klemensiewicza dokonał ks. kanonik Józef Caputa. Dwa piętra oficyn zajęły Centralna Składnica książek i Wypożyczalnia przeźroczy. Parter frontowy Publiczna książnica na Kraków (pragniemy tu pomieścić później księgarnię TSL.). Pierwsze piętro: Przewodnik oświatowy, 3-ci maj, kasa, buchalterya, wydawnictwa, maszyny pisarskie, expedyt; drugie: dyrekcya, sala posiedzeń, dziennik podawczy, archiwum, referenci. Dom wypełniliśmy po brzegi.

Od września 1917 r., wykonując uchwałę Walnego Zjazdu, wznowiliśmy wydawnictwo organu naszego, miesięcznika

„Przewodnik oświatowy". Redakcyę objął członek Zarządu głównego TSL., p. prof. Dr. Tadeusz Grabowski.

Na Walnym Zjeździe T. S. L. w dniu 29 września wybrano pełny Zarząd główny w następującym składzie:

Dr. Ernest Adam, Lwów.
Aniela Alexandrowiczówna, Lwów.
Dr. Ernest Bandrowski, Kraków.
Tadeusz Cieński, Pieniaki.
Paulina Dadlezowa, Rawa Ruska.
Erna Domiczkowa, Stanisławów.
Dr. Tadeusz Dwernicki, Kraków.
Ks. Dr. Jan Fijałek, Kraków.
Dr. Tadeusz Grabowski, Kraków.
Karol Holeksa, Kraków.
Dr. Wilhelm Kahl, Kraków.
Ks. Ludwik Kasprzyk, Kraków.
Dr. Władysław Kiernik, Bochnia.
Władysław Kucharski, Kraków.
Dr. Benedykt Łącki, Kraków.
Franciszek Maślanka, Kraków.
Antoni Mohr, Sambor.
Michalina Mossoczowa, Kraków.
Dr. Jan Opieński, Lwów.
Witold Ostrowski, Kraków.
Jan Owiński, Rzeszów.
Kazimierz Piątkowski, Orłowa.
Edmund Piechnik, Kraków.
Jerzy Piwocki, Kraków.
Dr. Jan Piepes-Poratyński, Lwów.
Dr. Zdzisław Próchnicki, Lwów.
Józef Rączkowski, Kraków.
Stanisław Rymar, Kraków.
Dr. Waleryan Serbeński, Lwów.
Wincenty Sikora, Kraków.
Dr. Michał Świgost, Kraków.
Stanisław Szymański, Jasło.
Tadeusz Tabaczyński, Kraków.
Dr. Szymon Wierdak, Kraków.
Kazimierz Wyczyński, Kraków.
Tadeusz Zajączkowski, Lwów.

Do Rady Nadzorczej wybrani:

1. Dr. Stanisław Głąbiński, Lwów.
2. Ludwik Halski, Kraków.
3. Edward Kostecki, Kraków.
4. Dr. Stanisław Kutrzeba, Kraków.

5. Dr. Maryan Starzewski, Kraków.
6. Dr. Stefan Surzycki, Kraków.
7. Wincenty Witos, Wierzchosławice.

W dniu 17 listopada ukonstytuował się Zarząd główny w sposób następujący:

I. Prezydyum.

1. Prezes: Dr. Ernest Bandrowski. Wiceprezesi: Dr. Ernest Adam (Lwów) i Jerzy Piwocki. Sekretarze: Dr. Zdzisław Próchnicki (Lwów), Stanisław Rymar i Dr. Szymon Wierdak. Skarbnik: Franciszek Maślanka. Zastępca: Dr. Jan Opieński (Lwów). Rachmistrz: Tadeusz Tabaczyński. Zastępca: Dr. Michał Świgost.

II. Referenci.

1. Dyr. Aniela Alexandrowiczówna: referentka szkół dla polskich mniejszości i żeńskiej szkoły wydziałowej w Białej.
2. Dr. Ernest Bandrowski: referent szkół średnich.
3. Dr. Tadeusz Dwernicki: referent odszkodowań, członek Komisyi organizacyjnej, odbudowy i odszkodowań.
4. Ks. Dr. Jan Fijałek i Tadeusz Zajączkowski: referenci burs.
5. Dr. Tadeusz Grabowski: referent i redaktor „Przewodnika oświatowego".
6. Karol Holeksa: referent spraw robotniczych, członek Komisyi robotniczej.
7. Dr. Wilhelm Kahl i Edmund Piechnik: referenci spraw prawniczych.
8. Dr. Władysław Kiernik: członek Komisyi organizacyjnej, odbudowy i odszkodowań.
9. Władysław Kucharski i Michalina Mossoczowa: referent Centralnej Składnicy książek i przeźroczy.
10. Dr. Stanisław Kutrzeba: członek Komisyi wydawniczej.
11. Dr. Jan Opieński: członek Komisyi organizacyjnej, referent dla spraw hygieny i zwalczania gruźlicy.
12. Witold Ostrowski: referent szkół zawodowych, wydawnictw, członek Komisyi wydawniczej, organizacyjnej i robotniczej.
13. Dr. Jan Piepes-Poratyński: referent wydawnictw, członek Komisyi wydawniczej.
14. Stanisław Rymar: referent spraw organizacyjnych, oświatowych i finansowych, członek Komisyi organizacyjnej.
15. Tadeusz Tabaczyński: gospodarz domu, członek Komisyi organizacyjnej i robotniczej.
16. Dr. Szymon Wierdak: referent szkół ludowych, wydziałowych i ochronek na zachodzie.

Wydział ścisły stanowią prezydyum i referenci. Wydział ścisły odbył posiedzeń 38, Zarząd główny 5.

W ciągu roku ustąpili: X. Ludwik Kasprzyk i X. Dr. Jan Fijałek. Przy losowaniu na kadencyę najbliższą ustępują w r. 1918: X. Ludwik Kasprzyk, X. Dr. Jan Fijałek, Dr. Benedykt Łącki, Erna Domiczkowa, Jerzy Piwocki, Dr. Wilhelm Kahl, Józef Raczkowski, Kazimierz Piątkowski, Paulina Dadlezowa, Dr. Tadeusz Dwernicki, Tadeusz Cieński, Dr. Michał Świgost.

W roku 1919 ustępują pp.: Dr. Jan Opieński, Kazimierz Wyczyński, Dr. Jan Piepes-Poratyński, Stanisław Szymański, Dr. Ernest Adam, Dr. Tadeusz Grabowski, Tadeusz Zajączkowski, Michalina Mossoczowa, Witold Ostrowski, Aniela Alexandrowiczówna, Władysław Kucharski, Dr. Zdzisław Próchnicki.

W roku 1920: Dr. Ernest Bandrowski, Dr. Waleryan Serbeński, Jan Owiński, Stanisław Rymar, Wincenty Sikora, Tadeusz Tabaczyński, Dr. Szymon Wierdak, Witold Ostrowski, Edmund Piechnik, Dr. Władysław Kiernik, Franciszek Maślanka i Antoni Mohr.

Skład Biura Centralnego: Dyrektor: Stanisław Rymar (Andrzej Nowak w niewoli), buchalterya: Szczęsny Turowski, Stanisława Gorzelanowa; kasyerka: Helena Górecka, dziennik podawczy: Zofia Wyczałkowska, archiwum: Józefa Kawówna, expedyt: Marya Świetlikówna, wydawnictwa i przeźrocza: Wiktorya Kuśnierzanka, 3-ci maj: Kazimiera Dorniakówna i Janina Konińska, Centralna składnica książek: Zofia Polińska, Stefania Jelonkówna, woźni: Jan Dusza, Leon Hołda.

Jak i w latach ubiegłych, pracowała w łonie Zarządu głównego Sekcya wschodnia członków Zarządu głównego dla tem lepszego rozwoju prac naszych na terenie Galicyi środkowej, wschodniej i Bukowiny. Należeli do niej wszyscy członkowie z Galicyi wschodniej. Sekcya ta miała i mieć będzie dalej pierwszorzędnej wagi zadania do spełnienia. Galicya wschodnia jest zniszoną materyalnie, a podminowaną politycznie. Trzeba strzec zdrowia moralnego polskiego ludu, trzeba pilnować i dobra materyalnego, które jest przecież równocześnie i dobrem narodowem.

Dyskutowaliśmy wiele nad formami tej pracy w zmienionych warunkach. Próbowano i poza TSL. zorganizować polskie społeczeństwo. Ale w końcu powszechnie uznano, że najlepiej do pracy narodowej nadaje się organizacya T. S. L. i w niej skupić postanowiono znowu wszystkie siły i środki.

Stworzyliśmy więc we Lwowie osobną komisyę organizacyjną z pp. Dr. Janem Opieńskim i inż. Mieczysławem Rybczyńskim jako referentami. Utworzyliśmy komisyę Domów ludowych z p. Leonem Twareckim, bursową z p. Tadeuszem Zajączkowskim, zwalczania analfabetyzmu z p. Dr. Waleryanem Serbeńskim na czele. Obok nich sekcyę szkół dla polskich mniejszości prowadziła, jak i dawniej, p. dyr. Aniela Alexandrowiczówna, doprowadzając do świetnych wprost wyników. Podjęto przytem i prace nowe: wraz ze Związkiem ziemianek założono kursa dla wykształcenia ochroniarek w Snopkowie pod Lwowem, prowadzono

przy Szkole im. kl. Tańskiej Szkołę dla zaniedbanych chłopców, założono ochronkę. Nawiązano też częste i dobre stosunki bezpośrednie z Macierzami szkolnemi łucką, wołyńską, chełmską.

Ze względu na znacznie ożywiony ruch w wielu Kołach nie skorzystał dotąd Zarząd główny z pełnomocnictwa, przez Walny Zjazd mu udzielonego, i nie rozwiązał żadnego z Kół nieczynnych. Mamy nadzieję, że rozbudzony i tak silnie dziś pulsujący ruch narodowy oddziała i na te, nieczynne jeszcze dotąd, placówki.

Większość uchwał Walnego Zjazdu została wykonana.

Nie wszystkie jednak uchwały dały się już w ubiegłym roku zrealizować. I tak mimo propozycyi naszej, nie przyjęła Macierz szkolna cieszyńska administracyi i nadzoru pedagogicznego szkół T. S. L. na Śląsku. Powodem: ograniczona ilość pracowników. Nie wybraliśmy też komisyi dla zebrania materyału do budowy szkolnictwa ludowego na nowych podstawach. Nad zagadnieniem tem pracuje obecnie szereg zrzeszeń bardzo pilnie i rzeczowo, wśród nich jest wielu naszych pracowników, uważaliśmy tedy za rzecz niepotrzebną rozpoczynanie osobnej, nowej akcyi. Zajęliśmy się natomiast obszerniej zbadaniem akcyi dla wykształcenia młodzieży handlowej i rzemieślniczej. Dla przygotowania materyałów do historyi Towarzystwa, dla stworzenia Muzeum TSL. i Instytutu oświatowego dla pracowników oświatowych, poczyniliśmy wszystkie kroki przygotowawcze — od jesieni 1918 r. instytucye te, skromne na początku, wejdą w życie.

W obchodzie Kościuszkowskim wzięliśmy wybitny udział. Wydaliśmy własną broszurę p. Zofii Ciechanowskiej o Tadeuszu Kościuszce — a potem zakupiliśmy wszystkie wydawnictwa Komitetu Kościuszkowskiego (książki, obrazy, kartki, odznaki) za cenę 30.000 koron.

Wojna wytworzyła szereg nowych instytucyi humanitarnych i kulturalnych. Zaproszeni do współudziału, wysłaliśmy jako naszego delegata do Komitetu uniwersyteckiego dla niesienia pomocy jeńcom-Polakom w Rosyi i do Komitetu opieki nad jeńcami-Polakami w Austryi sekretarza, p. Stanisława Rymara.

Wydziałowi krajowemu za czynną pomoc przez wypłatę subwencyi na utrzymanie szkół i stypendya dla uczniów Seminaryum oraz za stale okazywaną nam życzliwość winniśmy serdeczną wdzięczność.

W roku sprawozdawczym zmarła w Stanisławowie jedna z najbardziej oddanych Towarzystwu pracownic, przewodnicząca Koła pań TSL., śp. Adela Macurowa, a w marcu br. były skarbnik Zarządu głównego, przewodniczący Związku okręgowego i I. Koła T. S. L. w Krakowie, Hipolit Małecki-Tomaszkiewicz. Śp. Małecki zostawił zapis 100.000 K. dla młodzieży, kształcącej się w zakładach przemysłowych. Cześć ich zasługom.

Na zakończenie wspomnieć nam wypada o niecodziennej domowej uroczystości TSL.: w czerwcu 1918 r. upłynęło lat 20,

odkąd po śmierci pierwszego prezesa TSL., śp. Adama Asnyka, prezes Dr. Ernest Bandrowski objął przewodnictwo Towarzystwa i dotąd kieruje niem ku pożytkowi społeczeństwa. Członkowie Zarządu głównego T. S. L. skorzystali z plenarnego posiedzenia Zarządu głównego w dniu 29 czerwca, aby imieniem wszystkich pracowników T. S. L. złożyć mu serdeczne życzenia: ad multos annos.

II.

Przystępując z kolei do sprawozdania finansowego za rok ubiegły Radzie nadzorczej i Walnemu Zjazdowi TSL. nie możemy powstrzymać się od zaznaczenia faktu bardzo znamiennego dla naszego społeczeństwa, a dla TSL. nadzwyczajnej wagi, bo pozwalającego kierownictwu Towarzystwa na śmiałą inicyatywę w coraz to nowszych przedsięwzięciach oświatowych. Mamy na myśli ofiarność na cele T. S. L., w czasie wojny już nie zdwojoną, ale wprost zwielokrotnioną. Toteż początkowe obawy z wielu stron podnoszone o los tak licznych szkół i placówek oświatowych T. S. L., które — zdawało się — będą musiały być zamknięte z powodu przypuszczalnego zupełnego wyczerpania się ofiarności w tak ciężkich materyalnie czasach, okazały się płonnemi, a dziś już z całą pewnością możemy stwierdzić, że nietylko dawnych placówek nie opuścimy, ale możemy z nowym rozmachem przystępować do tworzenia coraz nowych, a tak nagląco potrzebnych instytucyi oświatowych na kresach, tak od jednej jak i od drugiej ściany Rzpltej. Każdy rok gospodarczy przed wybuchem wojny zamykaliśmy znacznym niedoborem, który z roku na rok wzrastał i wynosił z końcem 1913 roku K 540.120·58, t. j. przeszło pół miliona koron. Ten wciąż zwiększający się deficyt nie napełniał przerażeniem kierownictwa Towarzystwa, ani nie powstrzymywał od brania na barki TSL. każdej nowej instytucyi oświatowej, jaką za konieczną uznali nasi kresowi działacze dla ratowania zagrożonej wynarodowieniem na rubieżach polskości. Jednakże mimo rosnących wciąż ciężarów i zobowiązań, mimo sytuacyi finansowych, niejednokrotnie rozpaczliwych, społeczeństwo na każde gorące nasze wezwanie zawsze w porę pospieszyło Towarzystwu z pomocą i niedopuściło do zamknięcia choćby jednej placówki kresowej. Optymizm, jakim owiany był Zarząd główny, nie zawiódł nigdy, a on to sprawił, że T. S. L. w ciągu pierwszego ćwierćwiecza swej działalności doprowadziło do takich rezultatów, jakimi żadne inne towarzystwo kulturalno-oświatowe na ziemiach polskich poszczycić się nie może. Gospodarowanie jakby z pełnego, podczas gdy niedobory rosły, ugruntowane było na niezawodnem przekonaniu, iż przywiązanie społeczeństwa do idei TSL. „przez oświatę ludu do wolności“, nie da mu stanąć w pół drogi

i zawiesić czynności, bez której kurczenie się etnograficznej Polski — wobec żelaznego naporu ze wszystkich stron — musiałoby iść szybkiem tempem. Optymizm kierownictwa T. S. L. przeszedł ogniową próbę podczas tej wojny i wyszedł z niej zwycięsko. W czasie tych ostatnich kilku lat nietylko nie zwinął Zarząd główny żadnej dawniej założonej szkoły, nie tylko nie cofał się przed żadną nową inicyatywą, rozszerzając działalność swą na coraz dalsze dziedziny pracy, o czem mowa w innej części niniejszego sprawozdania, ale jeszcze zdołał z odziedziczonego z lat przedwojennych niedoboru spłacić znaczną, bo K 199.658·92 wynoszącą kwotę.

Nie znaczy to jednak wcale, aby T. S. L. stanęło na silnych finansowych podstawach. Przeciwnie, po spłaceniu wykazanej wyżej części niedoboru, co prawda znacznej, pozostało jeszcze do spłacenia dalsze K 340·461.66 niedoboru, w co nie wlicza się niespłaconych zobowiązań Sekcyi wschodniej Zarządu głównego na szkoły dla mniejszości polskich na kresach wschodnich, wynoszących około 230.000 koron. Są to przyjęte na siebie przez TSL. szkolne datki konkurencyjne, w zastępstwie gmin o ludności mieszanej oraz inne wydatki, połączone z tworzeniem i utrzymywaniem szkół we wschodniej części kraju, jak n. p. zakupno gruntów pod szkoły itp. Jeżeli więc podnosimy z dumą — bo społeczeństwo może być dumne z tego rezultatu swej ofiarności — że w czasie najkrytyczniejszych przeżyć narodu, najpopularniejsza jego instytucya oświatowa zdołała spłacić 200.000 koron, ciążących na niej bardzo dokuczliwych długów, to czynimy to jedynie z tego powodu, aby zdać rachunek społeczeństwu, w jaki sposób gospodarowano jego ofiarnym groszem.

Ale zarazem pragniemy z całą otwartością wyznać, że ten optymizm, jaki nam narzuca społeczeństwo, wspierając tak wydatnie materyalną stronę naszych usiłowań, rośnie w miarę, jak wzmaga się poczucie, że w naszych zamierzeniach narodowych możemy rzeczywiście czerpać z pełnego, bez względu na chwilowy stan funduszów TSL., t. j. z pełnej ofiarności rodaków aż do najwyższej ich finansowej możności. To też tam, gdzie słyszymy wołanie z kresów o ratunek i gdzie są warunki dobrych rezultatów naszego współdziałania, tam zawsze i niewątpliwie pójdziemy z pomocą, pozostawiając troskę o zabezpieczenie podstaw materyalnych naszej akcyi samemu społeczeństwu.

Przechodząc do szczegółów zamknięcia rachunkowego za 1917 rok, przedstawiamy poniżej stan majątkowy i wyniki finansowe roku sprawozdawczego:

Fundusz żelazny zwiększył się o K 200 i wynosił z końcem roku K 141·694.66. Lokata tego funduszu w papierach procentowych wynosi K 89.300 nom. wart., resztę t. j. K 52·394.66 zmuszony był Zarząd główny jeszcze w przedwojennych latach przekazać tytułem pożyczki zwrotnej do funduszu bieżącego. Nadto powodowany koniecznością zaspokojenia pilnych potrzeb

bieżących obciążył Zarząd główny również w najcięższych dla Towarzystwa latach papiery lokacyjne tego funduszu pożyczką lombardową w Banku krajowym do wysokości K 67·450.50 (według stanu z d. 31 grudnia 1917). Efektywna zatem wartość funduszu żelaznego przedstawia się bardzo niekorzystnie, jednakże stan ten został przez Radę nadzorczą Towarzystwa usprawiedliwiony z poleceniem przywrócenia temu funduszowi jego rzeczywistej wartości przez upłatę zaciągniętych z niego pożyczek, gdy tylko ogólna sytuacya finansowa na to pozwoli. W ciągu ostatnich czterech lat zdołał też Zarząd główny upłacić drobną, ale zawsze pewną sumę, bo blisko 3.000 koron. Jeżeli rok bieżący dopisze pod względem finansowym, jak tego się spodziewamy z dotychczasowych wyników, to może już w tym roku pozbędziemy się przynajmniej lombardu, ciążącego na efektach funduszu żelaznego.

Majątek Towarzystwa nieruchomy i ruchomy powiększył się w roku sprawozdawczym o K 88·827.07 i wynosi obecnie K 2,303·872.93 (obliczony po cenie kupna). Po połączeniu umorzenia za wszystkie lata ubiegłe w kwocie K 701·426·85, oraz długów hipotecznych Zarządu głównego w kwocie K 307·302.10 i kół T. S. L. w kwocie K 347.199·38, wreszcie zabezpieczonej hipotecznie fundacyi Klemensiewiczów w kwocie K 50.000, pozostaje rzeczywista wartość majątku Towarzystwa w nieruchomościach i ruchomościach w kwocie K 897·944.60. Nie zostały tu wliczone parcele i realności, które przeszły na własność TSL. drogą darowizny lub testamentarnie, z drugiej strony jednak nie potrącono szkód wojennych, poniesionych przez TSL. we wschodniej części kraju, gdyż obliczenie tych szkód dałoby się tylko w przybliżeniu oznaczyć. Szkody te częściowo zostają przez Centralę odbudowy Galicyi pokrywane, jednakże sprawozdanie w tym kierunku będzie można zapewne dopiero w następnym roku przedłożyć.

Fundusze TSL. uwidocznione w stanie biernym bilansu, przedstawiają łączną wartość K 400 588.96 (bez funduszu żelaznego, o którym była mowa wyżej i funduszu na dubiosa, wynoszącego K 43·294.34, a przeznaczonego przedewszystkiem na odpisy nieściągalnych sald Kół TSL., będących w zastoju z powodu wydarzeń wojennych). Fundusze TSL. zmniejszyły się w ciągu 1917 roku o K 41·580.86 wskutek skreślenia w myśl polecenia R. N. tych funduszów, które już w całości zostały zużyte na cele przez fundacyę wskazane, a także i przez znaczniejsze czerpanie z niektórych funduszów również na cele zgodne z wolą ofiarodawców. Ponieważ wartość lokacyi wszystkich funduszów TSL. wynosi K 374·436.61, przeto nie pokryte efektami fundusze wynoszą tylko K 26·152.35. Do funduszów, nie zabezpieczonych odpowiednią lokatą, należy fundusz im. Sysaka (K 1000), fundusz im. Zubrzyckiego (K 12·620.26), im. Wyspiańskiego (K 1·482·16), fundusz na szkoły we wschodniej części kraju (K 10·099.93), oraz kilka drobniejszych funduszów.

Wierzytelności Zarządu Głównego wynoszą u różnych dłużników, w Poczt. Kasie Oszczędności oraz Kasach Oszczędności kwotę K 129·786.30, zaś u Kół TSL. K 61·530.06.

Ponieważ z końcem 1913 r. pierwsza z tych pozycyi wynosiła około K 55.000, przeto pocieszający wzrost jej wynosi w ciągu czterech lat wojennych przeszło 75.000 koron. Salda czynne Kół, wstawione do bilansu w kwocie przeszło 61.000 koron, nie przedstawiają wprawdzie w większej swej części rzeczywistej wartości, gdyż Koła prawdopodobnie nie będą mogły spłacić ich Zarządowi Głównemu, jednakże strata z tego powodu nie obciąży już następnych lat gospodarczych, gdyż pokrytą zostanie w całości z funduszu na dubiosa, który został specyalnie w tym celu odpowiednio dotowany.

Długi książkowe zmniejszyły się do kwoty K 93·690.31, spłacono zatem w roku sprawozdawczym przeszło 6.000 koron. Z zaciągniętej nadto w latach dawniejszych w Krakowskiej filii Banku krajowego pożyczki na zastaw efektów funduszu żelaznego, spłacono w ubiegłym roku około 1.000 koron. Także i z drugiej pożyczki takiejsamej, zaciągniętej na zastaw papierów publicznych funduszu Daru Grunwaldzkiego spłacono pewną nieznaczną kwotę, jak to wynika z porównania odnośnych pozycyi bilansu za dwa ostatnie lata sprawozdawcze. W roku bieżącym zostało postanowione w pierwszym rzędzie całkowite spłacenie tej ostatniej pożyczki, aby efekty Daru Grunwaldzkiego uwolnić z pod zastawu.

Centralna składnica wykazuje zapasy w książkach, wydawnictwach i przeźroczach oraz wierzytelności do odebrania wartości łącznej K 78·654.46. Zysk czysty na książkach wyniósł K 26·101.92, na wydawnictwach K 39.152.30, z procentów od sprzedaży tutek „Promień“ i cukierków fabryki „Kryształ“ K 5.927.50, jedynie rachunek wypożyczalni przeźroczy zamknięty został stratą w kwocie K 891·24.

Szkoły na kresach zachodnich kosztowały ogółem:

w 1913 r.	K 461·241.60	w tem spłata dawnego niedoboru
„ 1914 „	„ 344·853.70	
„ 1915 „	„ 303·580·86	K 111·378.51
„ 1916 „	„ 290·062.57	„ 27·255.65
„ 1917 „	„ 496·222.98	„ 153·121.33

Z zestawienia powyższych cyfr widocznem jest znaczne ograniczenie wydatków ściśle szkolnych w latach wojennych. Także i rok sprawozdawczy, jeżeli odejmiemy od wykazanej sumy spłatę niedoboru szkolnego z lat przedwojennych, zamyka się kwotą znacznie niższą, niż ostatni rok przedwojenny. Ograniczenie to nie pochodzi z umniejszenia się agend szkolnych, gdyż wszystkie szkoły TSL. na kresach zachodnich w pełni funkcyonują i dziatwa szkolna pobiera w nich naukę w tymsamym zakresie, co przed wybuchem wojny. Natomiast znaczne zaoszczędzenie wydatków zawdzięczać należy przedewszystkiem wysoce

obywatelskiemu stanowisku Rady Szkolnej Krajowej galicyjskiej, która wielu nauczycielom-uchodźcom udzieliła, tak jak w poprzednich latach, płatnych urlopów celem umożliwienia im objęcia obowiązków nauczycielskich w szkołach TSL. Fakt ten podnosimy ponownie, gdyż wpłynął on wydatnie na redukcyę kosztów TSL. na cele szkolnictwa.

Szkoły na kresach wschodnich kosztowały ogółem:

w 1913	r.	K 99·214.60
„ 1914	„	„ 53·197.59
„ 1915	„	„ 14·374.96
„ 1916	„	„ 49·110.55
„ 1917	„	„ 56·023.94

Znaczny spadek wydatków w latach 1914 i 1915 tłómaczy się zajęciem części kraju przez operacye wojenne. Podkreślić jednak należy, że Sekcya wschodnia Zarządu Głównego spieszyła z pomocą w organizowaniu na nowo szkół dla mniejszości polskich wszędzie tam, gdzie tylko ustąpił nieprzyjaciel, wzywana zresztą niejednokrotnie przez ludność miejscową, która domagała się od TSL. przywrócenia jej szkół polskich. Stąd też wydatki na szkoły we wschodniej części kraju wzrastają stale począwszy od 1915 r.

Akcya pozaszkolna obejmowała w ubiegłym roku te same agendy, co i w poprzednich latach wojennych. Na pierwszem miejscu zaliczyć tu należy biblioteki wojenne, na które wydano w 1917 roku K 20.000 w książkach; co łącznie z przeznaczonemi na ten cel w poprzednich latach 44.000 koron, stanowi poważną kwotę 64.000 koron. Szczegóły tej akcyi omówiono na innem miejscu niniejszego sprawozdania.

Zasiłki, udzielone Kołom T. S. L. i różnym instytucyom na prowadzenie działalności oświatowej, wynosiły w tym roku K 23·579.71. W stosunku do poprzedniego roku, w którym ta kwota wynosiła tylko około 7.000 koron, jest widoczny znaczny postęp. W latach przedwojennych jednakże Zarząd Główny w sposób daleko wydatniejszy wspierał zwłaszcza akcyę Kół, które obecnie wskutek panującego w nich przeważnie zastoju, tak wysokich zasiłków nie potrzebują. Utrudnione warunki pracy i brak ludzi są jeszcze ciągle przeszkodą w rozwinięciu planowej działalności Kół we wszystkich zakątkach kraju; dlatego też i zapotrzebowanie pomocy materyalnej ze strony Zarządu Głównego jest stosunkowo jeszcze nieznaczne.

Poza Kołami TSL. i Związkami Okręgowemi subwencyonował Zarząd Główny komitet obywatelski pow. Włodzimierskiego kwotą K 1000 na szkoły wołyńskie, Polską Macierz szkolną na Wołyniu kwotą K 1000 na ten sam cel, Komitet dla spraw Spiża i Podhala kwotą K 1000, fundusz kościuszkowski kwotą K 5000, Ochronkę SS. Felicyanek w Białej kwotą K 500 na ochronkę tamże oraz szereg innych instytucyi drobniejszemi zasiłkami.

Na odsetki od długów Towarzystwa wydano K 21·112.04 już po potrąceniu odsetek pobranych od kapitałów Towarzystwa i dochodu z kuponów od papierów wartościowych. Tak wysoka stosunkowo kwota odsetek pochodzi stąd, że Zarząd Główny zapłacił w tym roku nie tylko bieżące procenta, ale wyrównał też resztę zaległych z lat porzednich.

Koszta administracyi i organizacyi Towarzystwa wynosiły K 8·632.12, mniej więcej zatem utrzymały się w tej samej wysokości, co w roku poprzednim. Nie są tu wliczone koszta administracyjne szkół i przedsiębiorstw Zarządu Głównego, które wykazano osobno przy odnośnych tytułach rachunkowych.

Przedsiębiorstwa Zarządu Głównego, które w pierwszych latach wojny prawie nie wchodziły w rachubę, gdyż działalność w tym kierunku musiała zostać z natury rzeczy prawie zupełnie zamkniętą, ożywiły się znacznie w roku sprawozdawczym. Wynik finansowy podaliśmy wyżej przy omawianiu Centralnej składnicy.

Dar narodowy Trzeciego maja stanowił w tym roku jak i w poprzednich główną podstawę dochodów własnych Zarządu Głównego na cele ogólne Towarzystwa. Wyjaśnialiśmy już wielokrotnie jego znaczenie, więc nie chcąc się powtarzać zaznaczamy tylko, że wzrost wpływu z tego źródła jest imponujący; podczas bowiem gdy w ostatnich latach przed wojną przynosił Dar narodowy około 50.000 koron, doszedł w 1916 r. do kwoty przeszło K 84.000, a w roku sprawozdawczym osiągnął niebywałą wysokość K 146·277.29. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że w roku bieżącym w chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania, a zatem mniej więcej z końcem lipca b. r. przekroczył Dar narodowy 300.000 koron, to z zestawienia tych cyfr okaże się, iż w ostatniem trzechleciu wzrastał on corocznie w dwójnasób. TSL., które uważa Dar Trzeciego maja za probierz popularności i żywotności Towarzystwa, może z całym spokojem patrzeć w przyszłość, jeżeli taki znajduje oddźwięk w społeczeństwie.

Z Daru narodowego wypłacił Zarząd Główny zasiłek na superarbitrowanych legionistów i ich rodzin w kwocie K 6000. Razem z wypłaconemi na ten cel kwotami w 1915 i 1916 roku wynosił ten zasiłek K 33·260·48.

Dary, składki i zapisy osiągnęły kwotę K 28·429.90, na którą składają się: subwencya Tow. wzaj. ubezp., które darem w kwocie K 10.000 znowu znacznie przyczyniło się do poprawy finansów TSL., dalej subwencya coroczna Rady m. Krakowa K 7950, zapis ś. p. Feliksa Armatowicza K 500, subwencya miejskiej Kasy Oszczędności w Krakowie K 450, dar Dyrekcyi Składnicy Kółek roln. w Białej K 200, subwencye gminy Myślenice, Kasy Oszcz. m. Przemyśla (dwukrotnie), Rady pow. Chrzanów, Rady pow. Żywiec i Akc. Banku Związk. stow. zarobk. gospod. po K 100, w końcu różne drobne datki i składki, złożone bezpośrednio w kasie TSL.

lub przez dzienniki krajowe. Z tych wymieniamy datki, wynoszące po K 100, złożone przez pp. Adama Turzymę z Krakowa, hr. Stanisława Zyberk Platera i ks. Zygmunta Kozaczewskiego z Chołojowa oraz ponad K 100 przez Koło TSL. w Dziedzicach (K 118), Koło TSL. w Wolance (K 537·91), komendę domu rekonwalescentów Pol. legionów w Piotrkowie (K 105).

Wkładki członków wpłacone wprost do kasy Zarządu Głównego wynosiły nieznaczną kwotę K 577·40. Wkładki takie są rzeczą wyjątkową, członkowie TSL. bowiem w myśl przepisów statutu wkładki uiszczają Kołom TSL., do których przynależą i gdzie korzystają z praw członkowskich. Od tych wkładek Koła obowiązane są czwartą część odprowadzić do kasy Zarządu Głównego. Dochód z tego ostatniego źródła był również bardzo mały (K 580'83) z powodu nieczynności wielu Kół TSL. i braku rozrachowania się Kół z Zarządem Głównym. Przed wojną Koła w poważnej mierze przyczyniały się w ten sposób do zwiększenia dochodów Zarządu Głównego na cele ogólne, jeżeli się zważy, że TSL. liczy kilkadziesiąt tysięcy członków, opłacających conajmniej po K 2 wkładki rocznej.

Obroty kasowe Zarządu Głównego wynosiły w 1917 roku K 1,703.539·53.

Z zapisów, któreśmy w r. 1917 otrzymali, ale których zrealizowanie przypadnie na czas późniejszy, wymieniamy: Ś. p. Kazimierz Kaniowski, były majster tapicerski w Krakowie, zapisał po połowie nam i inwalidom legionowym wszystkie swoje oszczędności w sumie około 8000 kor. Ś. p. Leontyna z Jurzykowskich Fronczowa, żona kupca w Krakowie, przekazała nam legat w wysokości 1000 kor. Ś. p. Edmund Wieczorkiewicz zapisał nam legat w wysokości 2000 kor. Te skromne, ale z serca i, jak w pierwszym wypadku, z niezwykłem zrozumieniem potrzeby oświaty mas ludowych, zapisy są dla nas nowym dowodem przenikania idei TSL. do coraz szerszych warstw narodu.

W końcu powołujemy się na protokół Rady Nadzorczej Towarzystwa, która kasę, księgi i dokumenta dowodowe Zarządu Głównego przeszkontrowała i w porządku znalazła, co stwierdzono podpisami na odnośnym protokole i na oryginalnym bilansie, i oddajemy niniejsze sprawozdanie ogółowi Członków T. S. L. do rozpatrzenia oraz Zjazdowi Delegatów do zbadania i udzielenia Zarządowi absolutoryum z czynności i rachunków za rok sprawozdawczy 1917 w myśl odnośnego wniosku Rady Nadzorczej.

Wszystkim zaś Czytelnikom tego sprawozdania polecamy gorąco troskę o dalsze wspomaganie celów i funduszów Towarzystwa szkoły ludowej.

Zarząd Główny TSL.

OŚWIATA SZKOLNA.

SZKOŁY NA ZACHODZIE.

Gimnazyum realne w Białej.

I. Pomieszczenie zakładu.

Z powodu pomieszczenia biur Rady szkol. kraj. w budynku Gimnazyum realnego przy ul. Kolejowej L. 23. zakład mieścił się, jak i w poprzednim roku, w budynku Seminaryum nauczycielskiego T. S. L.

Zakład wzrósł znacznie, bo liczył 13. klas, do których zapisało się w ciągu roku 628. uczniów. Pozostało z nich do końca roku 516. Wskutek tej ilości klas i liczby uczniów nauka musiała się odbywać rano od 8—1 i popołudniu od 2—6 ewent. do 7. w godzinach skróconych. Dla młodzieży okolicznej, dojeżdżającej do szkoły koleją lub dochodzącej, wynikały z tej popołudniowej nauki bardzo wielkie trudności. A po południu uczyło się 8 klas.

Na zbiory naukowe brakło pomieszczenia, to też trudno je było przenosić z budynku gimnazyalnego do Seminaryum. Szafy gabinetu przyrodniczego stały na korytarzu. Na tem utrudnieniu w posługiwaniu się środkami naukowymi musiała cierpieć nauka.

II. Grono nauczycielskie.

Z poprzedniego roku szkolnego pozostali w r. sz. 1916/17: 1. Stein Ignacy, dyrektor zakładu, 2. Braszka Józef, 3. Bułkowski Ksawery, 4. Elster Erwin, 5. Kargol Adolf, 6. Koestlich Roman, 7. Koim Jan, 8. Kosiak Maryan, 9. X. Mączyński Władysław, 10. Merta Stanisław, 11. Rożek Adolf, 12. Rudkowski Teodor, 13. Rybarski Karol, 14. Szczerbański Mikołaj, 15. Trzos Józef, 16. Vogel Paweł, 17. Dr. Zagórowski Zygmunt.

Objęli obowiązki w r. szk. 1916/17. 1. Barański Leon, 2. Jaworski Leon, 3. Dr. Namysł Joachim, 4. Odroń Jan, 5. Szczerbowski Henryk, 6. Dr. Widajewicz Józef, 7. Wiśniewska Marya. Od 1. września do 1. października pełnił obowiązki nauczycielskie Józef Mazur.

Z grona nauczylskiego ubyli z końcem r. szk. 1915/16: 1. Radca Rządu Michał Rembacz, 2. Piwko Stanisław, 3. Türschmid Edward, 4. Zabrzeski Stanisław, 5. Zmarz Szymon.

JWPanu Radcy Rządu Michałowi Rembaczowi za pełne poświęcenia i bezinteresowne objęcie nauki geometryi wykreślnej, której udzielał w Zakładzie przez dwa lata, pomimo nadmiaru pracy w Radzie szkolnej krajowej, składa Zarząd Główny na tem miejscu najgorętsze podziękowanie.

Z końcem roku szk. 1916/17. liczyło grono nauczycielskie wraz dyrektorem 24. członków.

III. Uczniowie.

Jak w poprzednich dwóch latach, tak i w r. szk. 1916/17 musiał Zakład udzielić miejsca licznej młodzieży, która osiadła w Białej z urzędnikami władz krajowych. Wedle stałego miejsca zamieszkania rodziców, było w Zakładzie z Białej i najbliższej okolicy 213. uczniów i uczenic, a z dalszych powiatów 303. Przeważała więc znacznie liczba obcych, chwilowo tylko w Białej osiadłych.

Ponieważ wśród tych obcych było 188. uczniów i uczenic z gimnazyów, przeważnie lwowskich, trzeba było dla nich urządzić naukę w zakładzie według planu gimnazyalnego.

Jako jedyna polska szkoła średnia ogólnie kształcąca w Białej musiał Zakład przyjąć wielką liczbę uczenic. Było ich z końcem roku 118.

Według narodowości było w zakładzie 506. Polaków, 10. Rusinów, 426. obrządku rzymsko-katolickiego, 13. grecko-katolickiego, 4. ewangelickiego, a 73. mojżeszowego wyznania.

Uczniowie i uczenice, pobierający naukę według planu gimnazyalnego, nie mogli otrzymać ważnych świadectw z Dyrekcyi Zakładu. Wydawała je c. k. Komisya egzaminacyjna, ustanowiona reskryptem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z d. 28. lutego 1915. L. 3676., a utworzona z członków grona nauczycielskiego zakładu. Przewodniczącym tej komisyi dla uczniów gimnazyalnych był Inspektor krajowy, Stanisław Rzepiński, a dla uczniów szkół realnych Radca Rządu Michał Rembacz. Stałe zastępstwo przewodniczącego w obu komisyach sprawował Dyrektor Zakładu, Ignacy Stein. Komisya ta wydała uczniom i uczenicom wykazy półroczne i świadectwa roczne na podstawie egzaminów półrocznych, przy których egzaminatorowie mogli się opierać na częściowych egzaminach, odbywanych w ciągu roku szkolnego. Świadectwa, wydawane przez Komisyę, potwierdzała c. k. Rada szkolna krajowa.

Egzamin dojrzałości. Piśmienny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 14. 15. i 16. maja, a ustny w dniach 11. i 12. czerwca pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu.

Świadectwa dojrzałości od Komisyi egzaminacyjnej Gimnazyum realnego otrzymało 6. uczniów.

Egzamin dojrzałości wojenny złożyło 18. uczniów.

Świadectwa dojrzałości od c. k. Komisyi egzaminacyjnej otrzymało 10 uczniów przy normalnym egzaminie dojrzałości; przy wojennym egzaminie dojrzałości 15.

Razem otrzymało świadectwa dojrzałości 49. uczniów, z tych 10 z odznaczeniem, 22. jednogłośnie, 17. większością głosów.

IV. Plan nauki.

Nauka dla gimnazyalistów realnych odbywała się ściśle według planu, przepisanego dla gimnazyów realnych. Gimnazyaliści w klasach I. i II. pobierali naukę razem z gimnazyalistami realnymi według tego samego planu. Oddziały III. B., IV. B., V. B. przeznaczone były wyłącznie dla gimnazyalistów; w klasach VI., VII., VIII. gimazyaliści mieli wspólną naukę z gimnazyalistami realnymi w tych przedmiotach, które miały plan wspólny. Osobno uczyli się gimnazyaliści realni języka francuskiego, geografii, geometryi wykreślnej, chemii i propedeutyki, a gimnazyaliści j. greckiego, geografii i propedeutyki.

V. Opieka pozaszkolna nad młodzieżą.

Wobec trudności zaopatrzenia się w ubranie i żywność i wobec trudnych warunków nauki w domu, zwłaszcza wskutek braku światła i wskutek wyręczania się młodzieżą przy posługach domowych starano się w miarę możności przyjść z pomocą młodzieży pod tym względem.

Ubranie. Za staraniem Dyrekcyi i Zarządu Głównego TSL. komitet książęco-Biskupi ofiarował dla ubogiej młodzieży 24. bluzki i 16 par spodni bezpłatnie, nadto Dyrekcya zakupiła z funduszów Pomocy koleżańskiej 1 ubranie. Zapasem tym obdzielono wedle potrzeby 34 uczniów zakładu, wśród nich 16 uchodźców.

Obiady. Uczniom, a zwłaszcza tym, którzy z powodu rozkładu pociągów musieli pozostawać przez południe w zakładzie, wydawano obiady w kuchni wojennej Ks. Mączyńskiego. Korzystało z niej w marcu 53 uczniów, w kwietniu 35, w maju 23, w czerwcu 15. Kuchni wojennej wypłacono za obiady kwotę 525 K 80 h, na co uczniowie złożyli 214 K 86 h, resztą w kwocie 310 K 94 h dopłacono z Pomocy koleżeńskiej.

Uczelnia. Aby przyjść z pomocą naukową uczniom, a zwłaszcza dochodzącym lub dojeżdżającym z okolicy, którzy nie czynili dostatecznych postępów w nauce, utworzono uczelnię. Celem tej uczelni było doglądanie domowej pracy uczniów i ich przygotowania się z zadanych lekcyi. Uczelnia dzieliła się na 4 oddziały. W trzech odbywała się nauka od 12 do $1^1/_4$, a w jednym od 4 do $5^1/_4$. Każdym z oddziałów kierował jeden z profesorów Zakładu. Prof. Braszka Józef ofiarował swą pracę bezpłatnie. Z chwilą powstania uczelni było w niej 72 uczniów, w ciągu

Statystyka ucz-

A. Uzupełnienie za

	I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III. A.
Chlubnie uzdolnionych . .	60+4	50+2	100+8	—	50+4
Uzdolnionych	240+2	142+1	271+4	—	171+5
Na ogół uzdolnionych . .	1	—	3	—	3
Nieuzdolnionych	10+1	2	4	—	4
Nieklasyfikowanych . . .	—	1	20+1	—	20+2
Razem	320+7	222+3	461+13	—	311+11
					Rok
Z końcem r. szk. 1915/16 było:	39	27	60	—	43
Na początku 1916/17 było.	60	60	39	43	49
W ciągu roku wstąpiło . .	8	1	4	5	2
Wogóle przyjęto	68	61	43	48	51
W ciągu roku wystąpiło .	18	10	9	3	11
Z końcem roku było . . .	50	51	34	45	40
Wśród tych było:					
Uczniów publicznych . .	37	25	28	35	19
Prywatystów	1	—	2	1	2
Hospitantek . . , . . .	12	26	4	8	18
Uczniów i uczenic nadzw. .	—	—	—	1	1
					Wynik klasyfikacyi za
Chlubnie uzdolnionych . .	25	210	4	74	510
Uzdolnionych	187	1413	184	144	119
Na ogół uzdolnionych . .	4	41	2	4	—
Nie uzdolnionych	4	4	31	8	3
Przeznaczonych do egz. popr.	81	11	11	2	01
Nieklasyfikowanych : . .	1	01	—	01	—
Nadzwyczajnych	—	—	—	1	1
	3713	2526	277	369	2020

UWAGA: W roku szkolnym 1915/16 wykładniki oznaczają osobno

niów Zakładu.

rok szkolny 1915/16.

III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	Razem
4	00+9	40+2	20+1	—	50+3	70+1	6	540+34
91+2	200+5	15	200+2	—	140+1	18	130+1	1915+23
1	4	—	—	—	—	—	—	12
2	5	—	2	—	1	1	—	220+1
00+1	1	—	00+3	—	11+0	1	31+1	112+8
161+3	300+14	190+2	240+6	—	211+4	270+1	221+2	290

1916/17.

30	44	21	30	—	26	28	25	363
32	52	30	42	35	49	31	27	549
4	2	5	2	—	9	16	21	79
36	54	35	44	35	58	47	48	628
12	10	6	8	4	13	6	2	112
24	44	29	36	31	45	41	46	516
23	26	29	21	29	36	32	41	381
—	3	—	—	—	—	—	—	9
1	13	—	14	2	8	9	3	118
—	2	—	1	—	0+1	—	0+2	8

rok szkolny 1916/17.

7	26	6	210	52	61	78	21	5757
12	117	19	184	17	216	241	82	20557
1	2	1	—	—	—	—	—	181
3	91	2	—	—	4	1	—	412
01	2	1	1	6	21	—	—	246
—	02	—	—	1	3	—	31	364
—	2	—	1	—	01	—	02	53
231	2816	29	2214	292	369	329	415	386130

prywatystów, osobno hospitantki, w roku 1916/17 razem.

jej istnienia od 15 marca do 15 czerwca przybyło 18, a ubyło z niej 38 uczniów, do końca pozostało 55. Z tej liczby przeszło do klasy następnej 42 uczniów, nie uzyskało promocyi 13.

Pomoc koleżeńska. Z końcem r. 1915/16 było w kasie 885 K. Z końcem roku 1916/17 wynosiły dochody 2422 K 21 h, rozchody 679 K 25 h. Na r. szk. 1917/18 pozostała kwota 1742 K 96 h.

Na dochody złożyły się: datki przy wpisach i innych okolicznościach 368 K 57 h, 50% miesięcznych składek uczniów 667 K 94 h, część dochodu z Akademii Sienkiewiczowskiej 100 K, z zabawy uczniów, urządzonej przez Ks. Mączyńskiego, 150 K, z datków przy wypożyczaniu książek szkolnych 202 K 76 h, z nadwyżek przy sprzedaży książek, kart wpisowych, legitymacyi 30 K 36 h, z procentów 17 K 58 h.

Na wydatki złożyły się kwoty: 345 K 50 h za książki, 75 K 80 h na zasiłki dla uczniów, 78 K 14 h za ubrania, 158 K 24 h za obiady (resztę wypłacono w 1917/17), reszta na drobne wydatki.

VI. Rachunki z funduszów pod zarządem Dyrekcyi.

Oprócz datków, składanych przez uczniów i rodziców przy różnych okolicznościach, zbierano w zakładzie regularnie miesięczne składki na różne humanitarne cele. Składki te dzielono procentowo na Pomoc koleżańską, na Komitet Książęco-Biskupi, na Legionistów i na Czerwony Krzyż Galicyjski. Datki przygodne szły na cele wskazane przez ofiarodawców.

1. Datki na T. S. L. Na T. S. L. zebrano 818 K 69 h, z czego 754 K 27 h przekazano Zarządowi Głównemu T. S. L., a 64 K 42 h przeniesiono na rok 1917/18.

2. Pomoc koleżeńska jak wyżej w oddziale V.

3. Tow. wspierające utrzymanie prywatnego gimnazyum w Białej (Bursa polska). Na ten cel zebrano z datków i subwencyi 4380 K 62 h, wypłacono skarbnikowi Tow. 4344 K 77 h, na r. sz. 1917/18 przeniesiono 35 K 85 h.

4. Książęco-Biskupi Komitet. Zebrano 369 K 25 h, przesłano do Zarządu K. B. K. 232 K 25 h, a 137 K przeniesiono na rok następny.

5. Datki na Legionistów. Zebrano 376 K 53 h, z czego do „Nowej Reformy“ posłano 198 K 40 h. Lidze Kobiet w Białej wypłacono 6 K 68 h, na przesyłkę wydano 20 h, t. z. razem 205 K 28 h, a resztę 171 K 25 h przeniesiono na rok następny.

6. Na Czerwony Krzyż galicyjski zebrano 138 K 52 h, c. k. Starostwu w Białej wypłacono 67 K 54 h, a resztę w kwocie 70 K 98 h przeniesiono na rok 1917/18.

7. Orkiestra szkolna. Stan z końcem r. szk. 54 K 74 h

8. Gmina szkolna. „ „ „ „ „ 10 „ 54 „

9. Fundusz Skautów. „ „ „ „ „ 79 „ 52 „

10. Sklep szkolny. Stan z końcem r. szk. 48 K 48 h
11. Kółko naukowe. „ „ „ „ „ 27 „ 24 „
12. Różne. 23 K 88 „

Wogóle z miesięcznych składek uczniów wpłynęło do kasy szkolnej w r. szk. 1916/17 1546 K 47 h.

Gimnazyum realne T. S. L. w Białej w r. szk. 1917/18.

I. Pomieszczenie zakładu.

Jak w poprzednich dwóch latach tak i w r. szk. 1917/18 mieścił się zakład w budynku Seminaryum nauczycielskiego TSL. przy ul. Komorowickiej pod L. 27.

Do dnia 1 grudnia 1917 liczył zakład 8 klas w 15 oddziałach. Wskutek wyjazdu c. k. Namiestnictwa nastąpiło zmniejszenie liczby uczniów i połączenie IV. B z IV. A i VI. B z VI. A w jeden oddział, tak, że do końca roku szkolnego liczył zakład 8 klas w 13 odziałach.

Nauka sama odbywała się od godziny 8 do 1, a popołudniowa, w skróconych godzinach, od 2 do 6^{10}, ewentualnie do 7. Uczniowie, dojeżdżający do szkoły z okolicy, musieli walczyć z wielkiemi trudnościami, wywołanemi niekorzystnymi rozkładami pociągów, co wpływało ujemnie na naukę.

Pod względem pomieszczenia i możności używania środków naukowych przy nauce istniały te same trudności, co w latach porzednich, na czem mocno cierpiała nauka fizyki, chemii i nauk przyrodniczych.

Grono nauczycielskie, nie mając sali konferencyjnej do grudnia 1917, gromadziło się w kancelaryi dyrektora, niezwykle szczupłej, co nie ułatwiało dyrektorowi pracy kancelaryjnej. Dopiero od grudnia, wskutek zmniejszenia liczby klas, uzyskało grono mały gabinet na II. piętrze na poczekalnię, ale załatwianie czynności gospodarzy klas musiało się nadal odbywać w kancelaryi dyrektora.

Pomimo opuszczenia budynku przez Radę szkolną krajową, w dniu 31 maja nie można było przenieść tam zakładu, gdyż rok szkolny miano kończyć wcześniej niż zwyczajnie i rzeczywiście zakończono dnia 8 czerwca.

II. Grono nauczycielskie.

Z roku sz. 1916/17 pozostali na rok sz. 1917/18: 1. Ignacy Stein, dyrektor zakładu, 2. Barański Leon, 3. Braszka Józef, 4. Bułkowski Ksawery, 5. Elster Erwin, 6. Jaworski Leon, 7. Adolf Kargol, 8. Koestlich Roman, 9. Koim Jan, 10. Kosiak Maryan, 11. X. Mączyński Władysław, 12. Merta Stanisław, 13. Dr. Namysł Joachim, 14. Jan Odroń, 15. Rożek Adolf, 16. Rudkowski

Teodor, 17. Rybarski Karol, 18. Szczerbowski Henryk, 19. Vogel Paweł, 20. Dr. Widajewicz Józef, 21. Wiśniewska Marya.

W roku sz. 1917/18 przybyli: 1. Płonka Józef, 2. Tomanek Ludwik.

Z dawniejszych członków grona ubyli: Szczerbański Mikołaj, Trzos Józef, Dr. Zagórowski Zygmunt.

W ciągu roku sz. 1917/18 przenieśli się na inne miejsca służbowe: Rudkowski Teodor (od 1 grudnia 1917), Dr. Widajewicz Józef (od 1 marca 1918), Wiśniewska Marya (od 1 grudnia 1918).

Prof. Kargol Adolf należał do grona Seminaryum nauczycielskiego. P. Marya Wiśniewska sprawowała opiekę nad hospitantkami.

III. Uczniowie.

Jak w poprzednich trzech, tak i w tym czwartym roku wojny gościł zakład w swych murach liczną rzeszę uchodźców, tak uczniów jak i uczenic. Byli to prawie wyłącznie synowie i córki urzędników władz, przebywających w Białej.

Jak z podanej niżej statystyki wynika, było w tym roku zapisanych 620 uczniów i uczenic.

W liczbie tej było 491 uczniów, a 129 uczenic, 280 uczniów miejscowych t. j. pochodzących z Białej i najbliższej okolicy, a 340 obcych, prawie wyłącznie uchodźców, 446 uczęszczających do gimnazyum realnego, a 175 do oddziałów gimnazyalnych, utworzonych dla gimnazyalistów.

Z końcem roku liczba 620 zmalała do 412 wskutek powrotu Władz krajowych do Lwowa. W tej liczbie było 323 uczniów, a 89 uczenic, 241 miejscowych, a 171 obcych, 333 gimnazyalistów realnych, a 79 gimnazyalistów, 345 obrządku rzymsko katolickiego, 4 grecko kat., 4 wyznania augsburskiego, a 59 mojżeszowego, z czego tylko 7 miejscowych, a 52 obcych.

Egzamin dojrzałości. Piśmienny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 1, 2 i 4 maja, razem dla uczniów gimnazyalno-realnych i gimnazyalnych.

Egzamin ustny uczniów gimnazyalno-realnych odbył się w dniach 23, 24 i 25 maja pod przewodnictwem dyrektora zakładu na podstawie reskr. Rady szk. kraj. Świadectwo dojrzałości otrzymało: 5 uczniów. Wojenny egzamin dojrzałości złożyło w ciągu roku: 10 uczniów.

Egzamin ustny uczniów gimnazyalnych odbył się z powodu wyjazdu władz w różnych terminach t. j. 6, 23 i 25 maja. Świadectwa dojrzałości otrzymało: 8 uczniów. Wojenny egzamin dojrzałości złożyło 8 uczniów.

Razem przystąpiło do egzaminu dojrzałości 15 uczniów gimnazyalno-realnych i 16 uczniów gimnazyalnych, razem 31. Z tej liczby otrzymało świadectwo dojrzałości z odznaczeniem 10, jednogłośnie 15, większością głosów 6. Nie reprobowano żadnego.

Statystyka uczniów.

Uzupełnienie klasyfikacyi za rok 1916/17.

	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI	VII	VIII	Razem
Chlubnie uzdolnionych	2^{5}	2^{10}	4	7^{4}	5^{10}	7	2^{6}	6	2^{10}	5^{2}	6^{1}	7^{8}	2^{1}	57^{57}
Uzdolnionych	25^{8}	14^{14}	19^{6}	20^{4}	12^{10}	14^{2}	14^{7}	21	18^{4}	22	26^{7}	25^{1}	8^{2}	238^{64}
Na ogół uzdolnionych .	4	4^{1}	1^{1}	4	—	1	2	1	—	—	—	—	—	17^{2}
Nie uzdolnionych . .	5	5	3	4	2	1	8^{1}	1	1	1	3	—	—	35^{1}
Nie klasyfikowanych .	1	0^{1}	—	1	—	—	0^{2}	—	—	1	1	—	31	35^{3}
Nadzwyczajnych . . .	—	—	—	1	1	—	2	—	1	—	0^{1}	—	0^{2}	5^{3}
Razem	37^{13}	25^{26}	27^{7}	37^{3}	20^{20}	23^{1}	28^{16}	29	22^{14}	29^{2}	36^{9}	32^{9}	41^{5}	386^{130}

Rok szkolny 1917/18.

Ilość uczniów.

	I a	I b	I c	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII	VIII	Razem
Z początk. r. sz. przyjęto:	51^{4}	43^{2}	27^{13}	28^{20}	30^{13}	33^{7}	30^{1}	28^{14}	16	19^{16}	22	17^{12}	20^{1}	23^{9}	13^{8}	400^{120}
W ciągu roku przybyło:	7	1^{4}	1^{3}	1^{1}	3^{2}	2^{2}	2^{1}	11^{13}	1^{2}	1^{1}	0^{1}	15^{3}	7^{1}	8^{2}	14	74^{26}
„ „ ubyło: .	14	17	9^{7}	8^{9}	6^{4}	4^{1}	16^{1}	4^{3}	17^{2}	2^{3}	9	2^{5}	27^{2}	7^{6}	20^{3}	162^{46}
Z końcem roku było: .	44^{4}	27^{6}	19^{9}	21^{12}	27^{11}	31^{8}	16^{1}	35^{14}	—	18^{14}	13^{1}	30^{10}	—	24^{5}	7^{5}	312^{100}

Wynik klasyfikacyi.

	I a	I b	I c	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII	VIII	Razem
Chlubnie uzdolnionych	11	7	8	6	5	6	2	7	—	8	4	10	—	3	6	83
Uzdolnionych	29	12	16	21	22	30	10	32	—	16	9	26	—	22	6	251
Na ogół uzdolnionych .	1	5	1	2	3	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	18
Przezn. do egz. popr. .	1	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	1	—	7
Nie uzdolnionych . .	6	7	3	3	8	—	2	9	—	1	1	2	—	—	—	42
Nie klasyfikowanych .	—	—	1	1	—	—	—	—	—	6	—	1	—	3	—	11
Razem	48	33	28	33	38	39	17	49	—	32	14	40	—	29	12	412

IV. Plan nauki.

Uczniowie klasy I. i II. uczyli się według planu gimnazyów realnych bez względu na to, czy mieli później uczęszczać do gimnazyum realnego czy do gimnazyum.

Uczniowie klas III. B i V. B uczyli się ściśle według planu gimnazyalnego.

Uczniowie klas IV. VI. VII. i VIII. składali się z gimnazyalistów realnych i gimnazyalistów. Gimnazyaliści pobierali osobno naukę j. greckiego, geografii i propedeutyki, a gimnazyaliści realni j. francuskiego, geometryi wykreślnej, geografii, chemiii i propedeutyki.

Do klas III. A i V. A uczęszczali wyłącznie gimnazyaliści realni.

Naukę gimnastyki wstrzymano za wiedzą Rady szkolnej krajowej wskutek braku odpowiedniej sali. W miarę możności odbywano z uczniami wycieczki.

Z początkiem grudnia wprowadzono naukę języka angielskiego w 2 oddziałach po 2 godziny tygodniowo, a z początkiem stycznia nadobowiązkową naukę rysunków w jednym oddziale, w 2 godzinach tygodniowo.

Świadectwa szkolne gimnazyalistów realnych miały ważność państwowych na podstawie prawa publiczności, udzielonego zakładowi reskryptem c. k. Ministerstwa W. i O. z 9 czerwca 1916 L. 15232.

Świadectwa szkolne dla uczniów gimnazyalnych wydawała c. k. Komisya egzaminacyjna dla uczniów szkół średnich w Białej, ustanowiona reskryptem c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 28 lutego 1915. L. 3676. Świadectwa te potwierdzała c. k. Rada szkolna krajowa.

Prawo publiczności, przyznane zakładowi na 3 lata wyżej wspomnianym reskryptem kończy się z r. sz. 1917/18.

V. Wychowanie fizyczne.

Działalność w tym kierunku ograniczała się do wycieczek, które urządzali z młodzieżą pp. Bułkowski, Koim, Kosiak, X. Mączyński, Namysł, Vogel i Widajewicz.

VI. Praca pozaszkolna nad młodzieżą.

Praca ta miała na celu głównie organizowanie pomocy dla biedniejszej młodzieży.

Żywienie młodzieży. W lutym, marcu, kwietniu i maju wydawano młodzieży kawę czarną po cenie 8 i 10 hal. za garnuszek. Kilku uczniów otrzymało kawę bezpłatnie. Razem korzystało z wydawania kawy 32 uczniów. Czysty dochód przekazano Pomocy Koleżańskiej.

Kuchnia wojenna. W maju zorganizował się pod przewodnictwem dyrektora zakładu Komitet kuchni wojennej dla młodzieży szkół polskich w Białej. W dniu 29 maja nastąpiło poświęcenie i otwarcie kuchni. Zgłosiło się na obiady przeszło 200 dzieci w tej liczbie 13 uczniów zakładu, z czego 2 bezpłatnie, a reszta za połowę ceny. Subwencyi na założenie kuchni udzieliło c. k. Starostwo, które zarazem wypłaca Kuchni dopłaty za uczniów, jadających bezpłatnie lub za połowę ceny.

Ubrania. W marcu 1918 zakupiono w K. B. K. 32 ubrania za cenę 1650 K. Z ubrań tych sprzedano 17 ubrań po 60 K, 1 za 70 K, 1 za 85 K. 6 za cenę zniżoną 30 K, a 7 ubrań rozdano bezpłatnie pomiędzy ubogich uczniów. Ponieważ ze sprzedaży ubrań otrzymano w zysku 160 K, przeto za rozdane uczniom bezpłatne ubrania dopłacono z pomocy koleżeńskiej 280 K.

Pomoc koleżańska. Dochody w r. sz. 1917/18 wynosiły 4272·03 K, rozchody 2860·89 K na r. sz. 1918/19 przeniesiono 1411·14 K. Na dochody złożyły się: saldo z r. 1916/17 1742·96 K, datki przy wpisach 126·48 K, składki uczniów 270·43 K, subwencya Rady powiatowej w Białej na żywienie K 100 — ze sprzedaży ubrań K 1375. z obiadów z r. 1916/17 K 214·86, ze sprzedaży książek i kawy K 327·82, z odczytu prof. Dra Chrzanowskiego K 114·48. Na wydatki złożyły się: wydatki na obiady z r. 1916/17 i wydawanie kawy K 524·46, na zakupno książek szkolnych K 542·30, na zapomogi i pomoc w nauce K 142·13 na zakupno ubrań K 1655.

VII. Rachunki z funduszów zostających pod zarządem Dyrekcyi.

1. Datki na T. S. L. Zebrano do końca czerwca 1918 K 917·03, odesłano do Zarządu głównego K 447·76, pozostają do wysłania K 469·27.

2. Pomoc koleżeńska. Zestawienie dochodów i wydatków w dziale VI.

3. Datki na Bursę polską imienia Królowej Jadwigi. Zebrano K 443·99, wypłacono Skarbnikowi Bursy K 350 — pozostaje do wypłacenia K 93·99.

4. Fundusz skautowy. Wynosił z końcem r. sz. K 93·52.

5. Fundusz sklepu szkolnego. Wynosił z końcem r. sz. K 48·48.

6. Fundusz kółka naukowego. Wynosił z końcem r. sz. K 17·24.

7. Fundusz orkiestry. Wynosił z końcem r. sz. K 54·75.

8. Fundusz gminy szkolnej. Wynosił z końcem r. sz. K 10·54.

9. Składki na Czerwony Krzyż. Zebrano ze składek uczniów K 70·98.

Do odesłania:

10. Składki na Legionistów. Zebrano ze składek uczniów K 375·09, wydano K 115, do dyspozycyi K 260·09.

11. Składki na Komitet Książęco-Biskupi. Zebrano ze składek uczniów K 732·77, odesłano do K. B. K. K 540·08, pozostaje do odesłania K 192·69.

12. Składki na Zach. gal. Tow. ochrony młodzieży. Zebrano ze składek uczniów K 181·09.

13. Skadki na Kolonie wakcyjne T. N. S. W. Zebrano ze składek uczniów K 200. — Wysłano do T. N. S. W. K 200.

14. Różne. Otrzymano K 504, wydano 199·82, pozostaje K 305.

Seminaryum naucz. męsk. T. S. L. wraz z męską wydziałową i ludową szkołą ćwiczeń w Białej.

I. Prawo publiczności.

Na podstawie rozporządzenia Min. W. Ośw. z dnia 11-go lutego 1912 L. 52.823/11 ma zakład prawo publiczności na tak długo, jak długo będzie dopełniać warunków, na jakich mu tego prawa udzielono.

II. Organizacya i pomieszczenie zakładu.

W ciągu roku szk. 1917/18 zakład składał się:
a) z kursu przygotowawczego i czterech kursów seminaryum;
b) z 4- klasowej szkoły ćwiczeń pospolitej;
c) z 3- klasowej szkoły wydziałowej ćwiczeń.

Kurs przygotowawczy i kursy seminaryum miały po jednym oddziale; szkoła ćwiczeń pospolita miała w trzech pierwszych klasach po dwa oddziały, zaś szkoła wydziałowa ćwiczeń po jednym oddziale. Pospolita szkoła ćwiczeń wzrosła liczebnie wskutek tego, że 4- kl. szkoła męska im. T. Kościuszki nie była początkowo, do 4-go grudnia 1917. czynną, wskutek zajęcia lokalu tejże szkoły przez biura Namiestnictwa i Radę szk. krajową.

Zakład mieścił się we własnym budynku przy ul. Komorowickiej L. 27. a poszczególne klasy zajmowały parter, pierwsze i część drugiego piętra, oraz salkę (dawną kuchnię) w suterenach. Ponieważ galic. Rada szk. kraj. mieszcząca się poprzednio w budynku gimnazyum pozostała nadal w Białej, musiało w budynku seminaryum znaleźć w dalszym ciągu pomieszczenie gimnazyum realne T. S. L., liczące początkowo 15, a od grudnia 1917 oddziałów 13.

Pomieszczenie skombinowano w ten sposób, że dla gimnazyum odstąpiono w godzinach rannych III-cie piętro (2 klasy) i 3 klasy na II-gim piętrze, oraz w pewnych dniach i godzinach salkę w suterenach, a w godzinach popołudniowych 12 ubikacyi do użytku.

Klasy równorzędne szkoły ćwiczeń I. II. i III. pobierały do 4-go grudnia 1917. naukę w godzinach popołudniowych.

Gdy biuro Namiesnictwa i Rady szk. kraj. ustąpiły z lokalu szkoły im. T. Kościuszki (ulica Hałcnowska l. 25.) przeniesiono tamże na razie trzy klasy równorzędne szkoły ćwiczeń, pozostające jednak z braku odpowiednich sił nauczycielskich w dalszym ciągu pod kierownictwem Dyrektora seminaryum.

Od 5-go lutego 1918 przeniesiono tamże i połowę czwartej klasy szkoły ćwiczeń tak, że szkoła im. T. Kościuszki mogła jako taka wejść w życie. Brakło jednak dla niej kierownika. Nadzór pedagogiczny pozostawał więc w dalszym ciągu w rękach Dyrektora seminaryum, nadzór administracyjny oddano mieszkającemu w tymże budynku naucz. wydz. szkoły ćwiczeń, Józefowi Ryżewskiemu.

Od dnia 5-go kwietnia 1918. wskutek uzyskania z powodu choroby urlopu do końca roku szk. przez p. Gelinka, i wskutek objęcia za niego godzin przez p. Paszkiewicza, połączono ponownie oba oddziały kl. IV. szk. ćwiczeń.

W tej organizacyi przetrwał zakład do końca roku szk.

Celem przysporzenia ubikacyi skombinowanemu pomieszczeniu trzech zakładów, zamieniono na klasy w dalszym ciągu: gabinet przyrodniczy, którego zbiory pomieszczono w auli i na kurytarzach, salę konferencyjną, (grono mieściło się w przedpokoju) bibliotekę uczniów, (szafy porozmieszczano po salach i kurytarzach) i salę rysunkową, gdzie pomieszczono jeden z kursów, który musiał wędrować po różnych klasach. Nadto dawny gabinet rysunkowy odstąpiono na kancelaryę Dyrektora gimnazyum.

W budynku seminaryum mieściły się nadto w godzinach wieczornych 3 klasy szkoły przemysłowej uzupełniającej, oraz „Ognisko terminatorów“.

Słowem pomieszczono w budynku 36 klas i oddziałów, (przy normalnie używanych 12 salach szkolnych) a sale szkolne były zajęte od godziny 8-mej rano do godziny 8-mej wieczór bez przerwy.

III. Nauka.

Dzięki intenzywnej pracy i usiłowaniom grona całego zakładu, nauka odbywała się normalnie. Poważną przeszkodą tak w frekwencyi jak i w postępach młodzieży były jej trudne warunki domowe. W miarę możności starała się Dyrekcya przyjść młodzieży z pomocą w przetrwaniu ciężkich czasów wielkiej wojny, o czem na innem miejscu.

Na ogół jednak frekwencya była dobra a rezultaty pracy Grona i młodzieży na ogół zupełnie dobre.

Większych przerw w nauce, nawet w ciężkiej tegorocznej zimie, nie było.

Braki w nauce z lat poprzednich wyrównano.

Z powodu nader uciążliwych na przednowku warunków aprowizacyjnych oraz poważnego wycieńczenia fizycznego Grona i młodzieży, zakończono za zezwoleniem Rady szkolnej krajowej rok szkolny wcześniej, niż to przewidziano normalnie, bo już 8-go czerwca 1918.

IV. Grono nauczycielskie.

Na pomyślny stan nauki w zakładzie wpłynęło także i to, że w ciągu roku szkolnego nie było poważniejszych zmian w gronie i spowodowanych tem większych przerw w nauce.

Całe Grono, z wyjątkiem ks. Katechety, pełniło swe obowiązki za urlopem płatnym z Rady szk. kraj., a do poborów swych otrzymało dodatek Zarządu głów. T. S. L.

W skład grona wchodzili:

a) Dyrektor:

Dr. Antoni Mikulski. Gdy Dyrektora powołano na stanowisko kraj. Inspektora szkol. element. w Król. Polskiem Minist. Wyznań i Oświaty w Warszawie, obowiązki jego objął zastępczo w czasie od 11-go kwietnia 1918. do końca roku szkolnego Dyrektor gimn. realnego T. S. L. w Białej. — Ignacy Stein.

b) Katecheci:

X. Dr. Jan Krzemieniecki. — X. Jan Tomaszkiewicz.

c) Nauczyciele seminaryum:

Mieczysław Augustynowicz. — Stanisław Iżewski. — Adolf Kargol. — Jan Koim. — Władysław Kuś. — Dr. Maciej Kwieciński. — Franciszek Nycz. — Henryk Paszkiewicz. — Józef Płonka. — Edward Türschmid. — Karol Rybarski. — Józef Ryżewski.

d) Nauczyciele posp. szkoły ćwiczeń:

Jan Biega. — Janina Gołębiowska. — Marya Iżewska. — Stanisław Iżewski. — Wieńczysław Karpinal. — Władysław Łanoszka. — Henryk Paszkiewicz. — Stanisław Rejowski. — Michał Sokalski. — Wilhelm Tenschert.

e) Nauczyciele wydziałowej szkoły ćwiczeń:

Mieczysław Augustynowicz. — Marcin Cisakowski. — Maryan Gelinek. — Henryk Ryżewski.

V. Plan nauki.

Nauka w seminaryum opiera się na planie nauki dla sem. naucz. męskiego o kierunku językowo-rysunkowym. Dla kursu IV. obowiązywał jeszcze wprowadzony w r. 1915 przejściowy plan.

Z powodu zmniejszenia się liczby uczniów na IV. kursie, wywołanego poborami do wojska, zgodziła się Rada szk. kraj. na wprowadzenie na tym kursie zredukowanego planu nauki od 3-go grudnia 1917.

W szkole ćwiczeń posp. i wydz. nauka odbywa się wedle normalnych planów szkół galicyjskich.

Przedmiotów nadobowiązkowych nie udzielano, prócz godzin orkiestry.

VI. Zbiory naukowe.

Z obficie zaopatrzonych zbiorów naukowych i biblioteki zakładu korzystali tak profesorowie jak i uczniowie bez ograniczenia. Ze zbiorów przyrodniczych, fizycznych, gimnastycznych i rysunkowych korzystało także grono naucz. gimn. realnego.

Powiększyły się peryodycznymi zakupami biblioteki i zbiory przyrodnicze.

VII. Uczniowie.

Z końcem r. szk. 1917/18 przedstawia się stan uczniów:

a) w seminaryum:

Znaczna liczba uczniów, którzy opuścili szkołę ćwiczeń tłumaczy się przesiedleniem się rodziców ich z władzami przeniesionemi z Białej do Lwowa.

VIII. Egzamina.

Protokół egzaminów wstępnych i rocznych na różne kursa wykazuje liczbę 68. egzaminowanych; protokół egzaminów prywatnych z klas posp. liczbę 4., z kl. wydz. l. 1.

Tytuł:	kurs przyg.	kurs I.	kurs II.	kurs III.	kurs IV.	Razem	Uwaga
Wpisanych w r. 1917/18 . .	21	47	27	14	10	119	
Klasyfikowanych	21	37	24	12	5	99	
Nieklasyfikowanych	—	10	3	2	4	19	
Opuściło klasę w ciągu roku .	—	10	3	2	—	15*	* 10 wzięto do wojska
Umarło	—	—	—	—	1	1	
Stopień I. z odznaczeniem .	5	3	6	2	1*	17	* egz. dojrz. z odzn.
„ I.	12	24	14	6	4**	60	** egz. doj. wcześniej
„ II.	—	5	—	2	—	7	
Otrzymało poprawkę	4	5	4	2	—	15	
Razem	21	47	27	14	10	119	

b) Szkoła ćwiczeń:

I. pospolita.

Tytuł.	I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV.	Razem
Zapisanych w r. szk. 1917/18	47	47	43	37	61	60	74	369
Klasyfikowanych	32	39	31	31	48	42	47	270
Nieklasyfikowanych	3	4	2	4	2	12	8	35
Opuściło szkołę	12	4	10	2	11	6	19	64
Postęp bardzo dobry	10	7	17	5	11	3	18	71
„ dobry	13	20	4	7	18	10	12	84
„ dostateczny	6	6	8	12	9	24	12	77
„ niedostateczny . . .	3	6	2	7	10	6	5	38
Poprawkę	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	47	47	43	37	369	50	74	369

II. wydziałowa.

Tytuł.	I. w.	II. w.	III. w.	Razem
Zapisanych w r. 1917/18 . .	58	49	34	141
Klasyfikowanych	51	45	30	126
Nieklasyfikowanych	4	—	3	7
Opuściło klasę	3	4	1	8
Postęp celujący	3	1	3	7
„ chwalebny	4	6	2	12
„ zadowalający	20	15	9	44
„ dostateczny	15	15	12	42
„ niedostateczny . . .	1	4	2	7
Poprawkę	8	4	2	14
Razem	58	49	34	141

Egzamin dojrzałości z końcem roku szkolnego zdał jeden uczeń. W ciągu roku szkolnego odbyto z powołanymi do wojska uczniami cztery egz. dojrzałości.

IX. Stypendya i zapomogi.

Na skutek starań Dyrekcyi, przyznała Rada szk. kraj. tutejszemu zakładowi dotacyę miesięczną 900 koron, czyli rocznie 9.000 k. z fund. kraj. na stypendya dla uczniów tut. zakładu, czem w zupełności stwierdziła, że zakład spełnia zadanie zakładu publicznego i jako taki, może korzystać na równi z zakładem państwowym z fund. stypendyalnego krajowego.

Dotacyę tę rozdzielono w zupełności między 56 uczniów, którzy pobrali jako stypendya i zapomogi kwoty od 30—300 k. w ciągu roku szkolnego.

Nadto Zarząd główny T. S. L. wydał na ten sam cel kwotę 865 k., rozdzieloną między 12 uczniów jako stypendya i dodatki do stypendyów.

Stypendystów było więc w zakładzie 68.

X. Kółka uczniów.

Z powodu mniej sprzyjających warunków, były w roku 1917/18 czynne tylko Czytelnie uczniów, organizacye skautowe i orkiestra.

XI. Humanitarne urządzenia zakładu.

1. Dla uczniów seminaryum czynną była: „Pomoc koleżeńska“ uczniów. Z fund. „Pomocy“, wynoszących w roku 1917/18. kwotę 998·20 koron rozdano zapomogi i zakupiono książek za 330·18 k.

2. Wskutek zabiegów Dyrekcyi i koła T. S. L. w Białej uzyskano w b. r. szk. znaczne fundusze na zakupno odzieży i obuwia z okazyi t. zw. „Gwiazdki“.

Między uczniów seminaryum i szkoły ćwiczeń rozdano bezpłatnie 160 par bucików i ubrań, (t. j. 124 par bucików, 30 par ubrań kompletnych, 3 par spodni i 3 kurtki).

Nadto Dyrekcya zakupiła z K. B. K. po bardzo zniżonych cenach 10 kurtek i 60 ubrań i rozsprzedała je pomiędzy uczniów. Między członków Grona sprzedano z tegoż źródła uzyskane 3 ubrania dziecięce, 37 par skarpetek, 41 par pończoch i 9 sweterów.

3. Od 4-go marca do 8-go czerwca 1918. rozdawano między młodzież całego zakładu ciepłe śniadania, złożone z herbaty z mlekiem kondenzowanem, użyczonem przez K. B. K., i chleba, a gdy tego brakło (w połowie kwietnia) z samej herbaty z mlekiem.

Wydawano dziennie 223 porcyi herbaty i 144 porcyi chleba, czyli wydano 15.610 porcyi herbaty i 3.600 porcyi chleba.

4. Od 29 maja 1918. urządzono staraniem Dyrekcyi szkół polskich T. S. L. w Białej, przy wydatnem poparciu Starostwa, wojenną kuchnię szkół polskich w Białej.

Kuchnia mieści się w suterenach budynku, w stosownie na ten cel urządzonych ubikacyach i wydaje codziennie za opłatą 50 h., względnie bezpłatnie przeciętnie 180 obiadów, złożonych z zupy z jarzyną i ziemniakami z omastą, lub potrawy mącznej.

Z kuchni korzysta młodzież wszystkich szkół T. S. L. w Białej, a więc i tutejsz. zakładu. Kuchnia jest także czynną w czasie wakacyi.

Na pokrycie powyższej akcyi humanitarnej, czerpała Dyrekcya fundusze z koła T. S. L. im. Wł. Jagiełły w Białej, z darów, z zasiłków Zarządu gł. T. S. L. w Krakowie i z K. B. K. w Krakowie, oraz z fund. państwowej akcyi zapomogowej (na wojenną kuchnię szkolną).

XII. Wizytacye i hospitacye.

1. W dniu 30 go maja 1918. wizytował zakład Wiceprezydent Rady szk. kraj. Dr. Fryderyk Zoll i przysłuchiwał się lekcyom hist. powsz. na kursie I. (prof.) Kargol) i jęz. polskiego na kursie przygot. (prof. Türschmid).

2. W d. 21—24. marca 1918 i 29—31 maja 1918, hospitowali naukę na kursach sem. i w szkole ćwiczeń, oraz zwiedzali zbiory zakładu i informowali się o jego organizacyi profesorowie sem. naucz. z Warszawy, a zarazem stypendyści Król. Polsk. Ministerstwa Wyznań i Oświaty p. p. Dr. Justyna Jastrzębska, J. Szeras i Feliks Wojciechowski.

XIII. Kronika ważniejszych wydarzeń.

1. Zakład uczcił następujące rocznice narodowe, nabożeństwami i porankami dla młodzieży:

a) setną rocznicę śmierci T. Kościuszki. (14. i 15. października 1917).

b) rocznicę śmierci H. Sienkiewicza.

c) dziesiątą rocznicę śmierci St. Wyspiańskiego. (29. listopada 1917).

d) rocznicę wybuchu powstania listopadowego. (29. listopada 1917).

e) rocznicę wybuchu powstania styczniowego. (22. stycznia 1918).

f) rocznicę konstytucyi 3-go maja.

2. Nadto w d. 14-go lutego 1918., wziął cały zakład udział w nabożeństwie żałobnem za duszę ś. p. Maryana Czerkasa, ucznia gimn. ze Lwowa.

W urządzonej w d. 18-go lutego 1918. w Białej, wspaniałej manifestacyi, protestującej przeciw oderwaniu Chełmszczyzny, wzięła starsza młodzież udział, stając do pochodu. Tak w tym dniu, jak i z okazyi innych rocznic narodowych, wyjaśniono młodzieży cel manifestacyi odpowiednim wykładem.

3. W d. 15-go lutego 1918. wzięła młodzież zakładu udział w nabożeństwie żałobnem za duszę ś. p. Kazimierza Wojtowicza, członka tut. Grona, zmarłego w sierpniu 1917. w czasie służby wojskowej.

Odjeżdżającą na stały pobyt do Lwowa Radę szk. kraj. pożegnała młodzież szkół T. S. L. w auli seminaryum uroczystym porankiem w d. 29. maja 1918.

Po odśpiewaniu kantaty, przemówiła uczenica szkoły żeńskiej i Dyrektor Stein, a odpowiedział serdecznie Wiceprezydent Dr. Fr. Zoll.

W dniu odjazdu t. j. 30-go maja 1918 r. zgromadziła się młodzież szkół na dworcu w Bielsku, celem pożegnania Rady szk. kraj. Tu jednak w urządzeniu tego pożegnania przeszkodziła policya m. Bielska, która nie pozwoliła nadto młodzieży wrócić do Białej parami i zakazała śpiewu jakichkolwiek pieśni. Zajście to odbiło się echem w dziennikach i interpelacyą w parlamencie wiedeńskim.

4. W dniu 29-go maja 1918, otwarto w zakładzie wojenną kuchnię szkolną dla młodzieży szkół polskich. W otwarciu wzięli udział: P. Wiceprezydent Dr. Fr. Zoll, Radcy Dworu Okęcki, Zaleski, starosta Dr. Chłapowski, sekr. Namiest. Meixner i inni liczni goście.

XIV. Upaństwowienie zakładu.

Sprawa upaństwowienia zakładów T. S. L. w Białej i Orłowej a więc i seminaryum, znana jest aż nadto szerokiemu ogółowi.

W r. 1917/18. posunęła się o tyle naprzód, że na życzenie M. W. i O. wygotowała C. k. Rada szk. kraj. cały operat, dotyczący przyjęcia zakładu na etat państwa. Decyzya władz wiedeńskich, zależna od momentów natury politycznej, dotąd nie nadeszła.

Szkoła wydziałowa żeńska TSL. im. Król. Jadwigi w Białej,

połączona z 4-ro klasową pospolitą i kursem jako IV-tą klasą wydziałową.

Organizacya zakładu.

Prawo publiczności: Reskryptem z 20 listopada 1902 L. 29943 Minister W. i O. nadał szkole ludowej, zaś 23 kwietnia 1912 L. 13566 szkole wydziałowej prawo publiczności.

W roku 1915 za zezwoleniem Rady szk. kraj. otwarto IV-tą klasę wydziałową uzupełniającą.

Grono nauczycielskie.

Dyrektorka: Amalia Sobocińska gr. I. Katecheta X. Jan Tomaszkiewicz. Nauczycielki wydziałowe: Antonina Łuczyńska gr. I. Jadwiga Waltenbergerowa gr. I. (od 1 listop. przeniesiona do Zamarstynowa Lwów). Marya Kulmatycka gr. II. Jadwiga Jurasińska gr. I. (od 1 listopada na urlopie dla poratowania zdrowia). Marya Rappé gr. III. Janina Przygodzka gr. I. Helena Holinkowska gr. I. Mieczysława Diwinówna gr. III. Zbigniewa Zembatówna gr. I. Nauczycielki ludowe: Jadwiga Rudnicka, Walerya Kołodziejówna, Ottylia Brykowska, Jadwiga Łuczyńska, Marya Gelinkowa, Janina Gajewska. Nadetatowe: Helena Michcińska naucz. szkół średnich dla nauk przyrod. w kl. IV. w. Józef Płonka dla języka francuskiego.

Pomieszczenie zakładu.

Szkoła posiada własny budynek jednopiętrowy z ogrodem i podwórzem. Budynek na pomieszenie 8-miu klas o 12 oddziałach ciasny i niewystarczający wobec tego, że frekwencya wzrosła z 290 na 472 uczenic i przybyła jedna klasa wydziałowa, a w klasach ludowych mamy 4 paralelki.

Szkoła rozwija się pomyślnie, świadczy o tem frekwencya uczenic miejscowych i ze wsi (360).

Wynik wpisów:

Do kl.	I. a	lud.	45	Do kl.	I.	wydz.	60
„ „	I. b	„	41	„ „	II.	„	44
„ „	II. a	„	34	„ „	III.	„	34
„ „	II. b	„	31	„ „	IV.	„	22
„ „	III. a	„	42				160
„ „	III. b	„	38				
„ „	IV. a	„	39				
„ „	IV. b	„	42				
			312	Razem 472 uczenic.			

Nauka i wychowanie.

Klasy wydziałowe i IV. kl. A B III. A uczyły się przed południem, kl. I. A i B II. A i B III. B dla braku sal po południu.

Rok sprawozdawczy był dla nauki korzystniejszym, aniżeli poprzednie: 1) Nauka odbywała się normalnie we własnym budynku po dwuletniej tułaczce. 2) Prowadzono ją bez żadnych przerw węglowych i innych przeszkód od 1 września do 15 czerwca. 3) Materyał uczenic wskutek zmniejszenia się uchodźctwa był więcej jednolity i zaklimatyzowany.

Plany naukowe i materyał wskutek wojny i jej następstw sam się, jak to się mówi, układał i upraszczał. Grono zwracało baczną uwagę na to, by tylko najłatwiejszą metodą dojść do celu, by wszelki scholastyczny i obcy balast, obciążający umysł i serce polskiej dziewczynki wyeliminować, a naukę zastosować do życia i do wzorów tradycyi narodowej. — Zdając sobie sprawę z wielkiej w tych czasach odpowiedzialności za wychowanie młodzieży, szczególniejszą troską otaczał i otacza zakład swe wychowanki, by niezdrowe miazmaty stosunków wojennych nie dostały się do młodocianych dusz, by uczynić je niedostępnemi na wszystko, co mogłoby zachwiać fundamentem moralnego wychowania.

Między gronem a uczenicami panuje stosunek poważny, lecz serdeczny, pełen zaufania i obopólnego zrozumienia celu polskiej szkoły. Nauka i wychowanie w takiej atmosferze rozwija się pomyślnie i jeżeli zakład dziś cieszy się liczną frekwencyą, to dzieje się to dzięki tej duchowej atmosferze. Z powodu braku materyałów najwięcej ucierpiały roboty ręczne. Nie trzymano się w zupełności planów zasadniczych, nauka opierała się wyłącznie na cerowaniu i łataniu. Bawełnę, papier i zeszyty szkoła zakupiła w większej ilości.

Środki naukowe i biblioteka.

Gabinety przyrodniczy, fizykalny, geograficzny i rysunkowy zupełnie dostatecznie zaopatrzone, prócz tego naukę wspiera się wycieczkami i nauką poglądu przy zwiedzaniu fabryk na miejscu lub w okolicy: papiernie, cegielnie, browar i t. p.

Ogólny stan bibliotek.

Dla młodzieży do czytania 526 dzieł, przybyło 40 tomów. Dla grona nauczycielskiego 355 dzieł w 434 tomach, przybyło 71 dzieł. Biblioteka podręczników szkolnych liczy 1067, wzrosła o 267 tomów. Baczną uwagę zwraca grono na rozwój czytelnictwa t. z. lekturę a Zarząd Główny nie szczędzi funduszów na utrzymanie wzorowej biblioteki.

Uroczystości i obchody szkolne.

Szczególniej uroczyście szkoła obchodziła setną rocznicę śmierci T. Kościuszki i tradycyjną Konstytucyi 3-go Maja. Referaty do wygłoszenia na poranku szkolnym opracowują uczenice najstarszej klasy wydziałowej. Prace podlegają opinii koleżanek i nauczycielki. Praca odznaczona bywa wygłaszana przez autorkę. Również zakończenie roku szkolnego łączy się w zakładzie z uroczystością, na której uczenice i rodzice mają sposobność oglądać owoce całorocznej pracy. Pilnym i pracowitym rozdaje się nagrody pilności. Uroczystości szkolne są zawsze żywem i miłem wspomnieniem lat młodzieńczych, boć w szkole żyło się dla lepszych i górniejszych celów.

Krzywdzący akt pokoju Brzeskiego, dziatwa odczuła bardzo głęboko. Wzburzone uczucia patryotyczne znalazły oddźwięk w ślubowaniu uczenic, tem gorętszej miłości Ojczyzny przez kształcenie i wypracowanie sobie silnego charakteru.

Samopomoc. — Uczenice brały żywy udział w samokształceniu się, także wzajemnie pomagały sobie w nauce, wybierając z pośród siebie przodownice do pewnych przedmiotów.

Akcya żywienia i ubrania ubogiej młodzieży.

Celem ratowania dzieci od głodu wydawano w zimie gorącą herbatę z mlekiem i chlebem. Mleka dostarczył Zarząd Głów. przez K. B. K. Na wiosnę komitet szkolny założył kuchnię wojenną dla wszystkich szkół pol. w Białej. Korzysta w niej 200 dzieci z tych 80 dziewcząt. Komitet gwiazdkowy T. S. L. dostarczył 120 par butów i 20 sukienek.

Wizytacye szkoły: Szkołę wizytował 27 maja Wiceprezydent Rady szk. kraj. JWPan Dr. Fryderyk Zoll.

Praca pozaszkolna grona.

Złożona z nauczycielek sekcya T. S. L. oświaty pozaszkolnej dla kobiet prowadziła od stycznia aż do końca maja wykłady w 4 stopniach: I-szy dla analfabetów naukę czytania i pisania. II-gi dla umiejących trochę czytać i pisać. III-ci dla dziewcząt i kobiet z ukończoną szkołą ludową. IV-ty dla pań i panien, pracujących w biurach lub też warsztatach.

Udział w tej pracy brały pp. Holinkowska, Łuczyńska Ant., Michcińska, Kulmatycka, Przygodzka i przewodnicząca sekcyi.

Z praktycznej nauki urządzono naukę kapelusznictwa pod kierunkiem fachowej siły.

Uczęszczały na ten kurs nauczycielki i panie z poza szkoły.

Wynik klasyfikacyi z końcem roku 1917/18.

Przegląd ogólny	I A	I B	II A	II B	III A	III B	IV A	IV B	I wydz.	II wydz.	III wydz.	IV wydz.
Zapisało się . .	45	41	34	31	38	38	39	42	60	44	34	22
Klasyfikowano .	27	32	30	26	31	35	32	36	51	32	25	19
Uzdoln. do przejś.	23	28	27	24	25	31	21	24	46	27	20	19
Nieuzdolnionych .	4	4	3	2	6	4	9	9	5	3	3	—
Popr. z 1 przedm.	—	—	—	—	—	—	2	3	—	2	2	—
Nieklasyfikowane	9	2	—	5	—	—	2	1	2	4	—	3
Opuściło szkołę .	9	7	4	—	7	3	5	5	7	8	9	—

Zestawienie frekwencyi 1917/18. 472 uczenic.

Rodzaj i nazwa szkoły.	Rok szkolny	Klasa	Ilość zapisanych			Razem
			Półrocze	Chłopców	Dziewcząt	
Biała 4 klas. żeńska pospol. im. Król. Jadwigi		I A	II.		45	312=241 miejsc. i 71 uchodź.
		I B	„		41	
		II A	„		34	
		II B	„		31	
		III A	„		42	
		III B	„		38	
		IV A	„		39	
		IV B	„		42	
Biała 4 klas. żeńska wydz. im. Król Jadwigi		I wydz.	„		60	160=116 miejsc. i 44 uchodź.
		II „	„		44	
		III „	„		34	
		IV „	„		22	

3 kl. szkoła wydziałowa w Czechowicach.

Szkoła istnieje od roku 1910. Jest to szkoła koedukacyjna. Szkołę częściowo utrzymuje Koło uniwersyteckie T. S. L. w Krakowie.

Skład grona: Józef Woleński, dyrektor, Marya Toczyska, Julia Figolówna, Emilia Dubicka, ks. Jan Barabasz, katecheta.

Frekwencya: I. klasa wydz. 46 dzieci
II. „ „ 34 „
III. „ „ 29 „
razem 109 dzieci, w tem 59 chłopców i 50 dziewcząt.

Do klasy wyższej przysposobiono 63 dzieci, w ciągu roku wystąpiło 8, nieklasyfikowano 11 dzieci.

Szkoła ta ma wszelkie warunki przejęcia jej na etat gminy. Odnośny wniosek Rada gminy jednomyślnie w czerwcu 1918 r. powzięła. Sprawa weszła obecnie do Rady szkolnej krajowej.

Szkoła 2-klas. mieszana w Jaworzu średniem.

Szkoła, po chwilowej niemocy w pierwszych dwu latach wojny, na nowo się ożywiła. Frekwencya podniosła się z 51.

w r. 1916/1917 na 78 w r. 1917/1918. Niebezpieczną sąsiadką naszej szkoły jest wyższo typowa szkoła „Schulvereinu“, we wszystko obficie zaopatrzona.

Grono: Franciszek Obrzut, kierownik, Janina Barańska, naucz. ks. Józef Hanzlik katecheta. Obie siły posiadają egz. wydziałowy.

Z uczniów do klasy następnej przeszło 58.

Szkoła T. S. L. w Jaworzu utrzymywana jest przez Koła: I. w Krakowie, Wadowicach, Tarnowie i Rzeszowie.

Gimnazyum realne im. J. Słowackiego w Orłowej.

(Utrzymywane przez T. S. L. i Macierz Szkolną Ks. Cieszyńskiego).

O rozwoju i znaczeniu zakładu świadczy stały wzrost liczby wychowanków. W r. szk. 1916/17 zapisanych było w ciągu całego roku do zakładu 370 uczniów, w r. szk. 1917/18: 389 uczniów. Do egzaminu wstępnego do kl. I. zgłosiło się w r. szk. 1916/17: 77 uczniów, w r. szk. 1917/18: 95 uczniów. Frekwencya uwydatni się tem jaskrawiej, jeżeli ją porównamy z przeciętną ze wszystkich gimnazyów śląskich. Na końcu r. szk. 1916/17 przeciętnie na jedno pełne gimnazyum śląskie wypadało 236 uczniów, w zakładzie orłowskim 354, do egzaminu wstępnego do kl. I. zgłosiło się w tym roku szk. przeciętnie 49 uczniów, w zakładzie orłowskim 77. Gimnazyum w Orłowej przewyższa stale wszystkie gimnazya śląskie ilością uczniów.

O wynikach nauki wyraził się c. k. inspektor krajowy z Opawy i w tym roku, po kilkodniowej wizytacyi, z równem uznaniem, jak w latach poprzednich.

Rok 1917 wyróżnia się w historyi zakładu od innych tem, że zakończył on pierwszy ośmioletni okres pracy; pierwsi wychowankowie zakładu ze świadectwem dojrzałości opuścili jego mury. Z 31 uczniów zakładu, którzy doszli do kl. VIII., zaledwie 9 mogło zdawać normalnie egzamin dojrzałości (z tych 4 uczniów uznano za dojrzałych z odznaczeniem, 3 jednogłośnie, 2 większością głosów), 16 uczniów zdawało maturę wojenną, a 6 uczniom stosunki służbowe przy wojsku nie pozwoliły na zgłoszenie się do egzaminu.

Z przedmiotów nadobowiązkowych udzielano w zakładzie języka greckiego, śpiewu i introligatorstwa. Pomyślnie rozwijało się Kółko historyczno-literackie, zastępy harcerzy, a w roku szk. 1916/17 powstała nowa placówka o charakterze ekonomicznym: Składnica przyborów szkolnych, prowadzona przez uczniów pod kierunkiem profesora.

Jak w poprzednich latach i w tym młodzież zakładu brała czynny udział w zbiórkach na cele narodowe, tak oświatowe, jak humanitarne: na Dar 3-go maja, Książęco-Biskupi Komitet w Krakowie, żłóbki Sienkiewiczowskie i t. d. Na utrzymanie gimna-

zyum złożyła w postaci opłaty szkolnej w ciągu r. 1917: 13·420 K., a prócz tego zebrała pomiędzy krewnymi i znajomymi, w czasie corocznej zbiórki, urządzonej w ciągu Świąt Bożego Narodzenia 1.834 K 30 h. Są to pocieszające objawy zrozumienia obywatelskiej powinności względem zakładu i społeczeństwa.

Osobisty skład grona nauczycielskiego na początku r. szk. 1917/18: kierownik: Piotr Feliks, — profesorowie: ks. Eugeniusz Brzuska, Andrzej Długopolski, Aleksander Gryglewski, Józef Haydukiewicz, ks. Karol Kotula, Franciszek Kulisiewicz, Stanisław Mendrala, Tadeusz Semelka, Juliusz Szawłowski, Gustaw Szura, Władysław Wilusz.

Zestawienie frekwencyi.

Rok szk.	Klasa.	Półrocze.	Ilość zapisanych. chłopców	dziewcząt	razem.	Razem.
	I. a	II.	44	4	48	
	I. b	„	38	5	43	
	II.	„	48	7	55	
	III.	„	38	—	38	
1916/17.	IV.	„	54	1	55	
	V.	„	28	—	28	
	VI.	„	31	1	32	
	VII.	„	24	—	24	
	VIII.	„	31	—	31	354
	I. a	I.	42	4	46	
	I. b	„	42	2	44	
	II. a	„	41	4	45	
	II. b	„	38	5	43	
	III.	„	46	7	53	
1917/18	IV.	„	36	—	36	
	V.	„	42	2	44	
	VI.	„	25	—	25	
	VII.	„	20	—	20	
	VIII.	„	8	—	8	364

5 kl. Szkoła T. S. L. w Radwanicach

(utrzymywana przez I. Koło T. S. L. w Krakowie).

Skład grona: Stefania Walewska, kierowniczka, ks. Józef Wróbel katecheta, Stefania Hałasówna (I. gr. wydział.), Florentyna Wyrwiczówna (II. gr.), Helena Zahaczewska, Irena Zahaczewska.

Szkoła założona w r. 1909. Zabiegi nasze o ugminienie tej szkoły nie odniosły dotąd skutku. Rada szkolna krajowa załat-

wiła podanie rodziców dzieci odmownie, radząc wysyłanie dzieci do Polskiej Ostrawy. Wniesiony do wyższej instancyi rekurs jeszcze nie został roztrzygnięty.

Zapisanych dzieci: I. klasa 39
II. „ 34
III. „ 62
IV. „ 50
V. „ 18 razem 203.

Na stopień wyższy przeszło z końcem 1917/18 r. 130.

W ciągu roku badał dzieci Dr. Buzek z Dąbrowy. Zarząd szkoły przez żywą pracę oświatową w gminie, a przez dostarczanie dzieciom ubrań, obuwia, żywności, żywo się przyczynił do podniesienia stanu szkoły. Przy końcu roku hospitował zakład inspektor szkolny krajowy, p. Schefzik.

4 kl. szkoła T. S. L. w Hermanicach.

Szkoła istnieje od r. 1909, mieści się w lokalu wynajętym.

Skład grona: Antoni Smenda, a od 15 lutego 1918 Bronisław Robak kierownik, X. Józef Kaczorowski katecheta, Leon Prus III. Jabłonowski naucz.

Frekwencya: klasa I. dzieci 47
„ II. „ 30
„ III. „ 40
„ IV. „ 29

razem 136 dzieci po 68 chłopców i dziewcząt.

Do klasy następnej przeszło 98 dzieci.

Stosunek mieszkańców do grona i szkoły wzorowy. Dzieci otrzymywały częściowo posiłek i odzież.

Szkoła wydziałowa i ludowa żeńska i męska w Morawskiej Ostrawie.

Wskutek robót restauracyjnych w Domu polskim, które przewlokły się ponad czas na ten cel wyznaczony, w zwykłym terminie t. j. 13. 14 i 15. września przeprowadzono tylko wpisy, 18. września urządzono nabożeństwo na rozpoczęcie roku szkolnego, a dopiero 24. września podjęto regularną naukę, utrudnioną brakiem kompletu w gronie nauczycielskiem.

W czasie wakacyj 1917. dokonano w budynku Domu polskiego licznych przeróbek, które umożliwiły wygodniejsze niż dotychczas umieszczenie szkoły i skupienie wszystkich klas pod jednym dachem, tak że tylko ochronka pozostała nadal w Zofijówce. Podkreślić należy także zupełne oddzielenie lokali restauracyjnych Domu polskiego od lokali szkolnych, przez co usuniętą została anomalia, na jaką szkoła dotychczas wskutek nieodpowiedniego rozkładu budynku była skazana.

Przez obydwa miesiące wakacyjne zgromadzały się dzieci w szkole, gdzie pod nadzorem nauczycielek: p. Maryi Żychoniówny i p. Władysławy Kubickiej spędzały czas przyjemnie i pożytecznie, bądź w samej szkole, bądź w dnie pogodne na wycieczkach w bliższe i dalsze okolice Ostrawy. Podobnie zajęte były dzieci z ochronki pod kierunkiem mistrzyni p. Wandy Listwanówny. Wszystkie dzieci otrzymywały w szkole posiłek, na co pewną kwotę przeznaczył krakowski Komitet biskupi, a resztę pokrył Zarząd Główny TSL.

Do pracy z początkiem nowego roku szkolnego stanęli w przepisanym czasie następujący członkowie grona nauczycielskiego: Józef Woynarowski, dyrektor całego zakładu, Władysław Arkusiewicz (egz. kwalifikacyjny), Ks. Józef Kaczorowski, katecheta rzym. kat., Jadwiga Mossoczówna, (I. grupa wydz.), Maryan Pawełek, (II. grupa wydz.), Rozalia Pilarska, (egz. kwalifikacyjny), Helena Ziemnowiczówna, (I. grupa wydz.), Marya Żychoniówna, (I. grupa wydz.), wreszcie Stefania Wyszyńska, (egz. kwalifik.), przydzielona z Przywozu.

Do grona należały jeszcze: Aniela Tylawska, (III. grupa wydz.) i Stefania Gładyszowa (II. grupa wydz.), ale obydwie na urlopie i tylko pierwsza zgłosiła się do służby od 1. pazdziernika, druga z powodu złego stanu zdrowia została zupełnie zwolniona.

Z zajętych w roku poprzednim ubyli z grona: Antoni Skulski i Zofia Skulska, którzy powrócili do Galicyi, Marya Argasińska i Władysława Hrabinowa.

Mistrzynią ochronki pozostała w dalszym ciągu Wanda Listwanówna, naukę religii ewangelickiej objęła Ewa Górówna, nauczycielka z Polskiej Ostrawy, a naukę religii Mojżeszowej dotychczasowy nauczyciel tego przedmiotu Samuel Schaufeld.

W ciągu roku szkolnego zaszły w składzie grona nauczycielskiego następujące zmiany:

Od 20 listopada 1917. objęła z powrotem obowiązki Władysława Hrabinowa, (III. grupa wydz.), od 19. listopada do końca grudnia 1917. pełnił obowiązki Władysław Matula (egz. kwalif.), lecz został na własną prośbę zwolniony; od 20. grudnia 1917. do końca roku szkolnego uczyła Maksymiliana Skoczdopolówna (II. grupa wydz.); od 3. stycznia do 5. marca 1918. była zajęta M. Dawidowiczówna (egz. wydz. z I. grupy), jednak opuściła posadę i została oddana do dyspozycyi galicyjskiej Radzie Szkolnej krajowej; dnia 16 lutego objął obowiązki Kazimierz Hrabin (egz. kwalif.) i spełniał je do końca roku szkolnego; od 20. marca została Aniela Tylawska oddana do dyspozycyi galicyjskiej Rady Szkolnej krajowej; wreszcie Jadwiga Pilarska w czasie od 22. marca do 28. kwietnia nie uczyła z powodu choroby.

Wynik wpisów na początku roku szkolnego 1917/18 był następujący:

Klasa	1.	posp.	46	chłopców,	25	dziewcząt,	razem	71
„	2.	„	22	„	19	„	„	41
„	3.	„	30	„	27	„	„	57
„	4.	„	25	„	20	„	„	45
„	5.	„	17	„	26	„	„	43
„	I.	wydz.	48	„	60	„	„	108
„	II.	„	32	„	36	„	„	68
„	III.	„	16	„	18	„	„	33
Razem:			236	chłopców,	230	dziewcząt,	razem	466
W ochronce			18	„	15	„	„	33
W całym zakładzie								499 dzieci.

Pomimo znacznych trudności grono nauczycielskie dokładało starań, ażeby nie dopuścić do obniżenia poziom unauki w szkole polskiej, co się w zupełności powiodło; ponadto stwierdzić należy, że zachowanie się dziatwy mimo ujemnych wpływów wojny było na ogół bardzo dobre, jedynie uczęszczanie do szkoły nie we wszystkich klasach było należyte, co położyć trzeba na karb ciężkich stosunków aprowizacyjnych.

Grono nauczycielskie pielęgnowało też gorliwie kształcenie uczuć patryotycznych i w ogóle nauczanie było tym duchem owiane. Od czasu do czasu młodzież urządzała uroczyste obchody rocznic narodowych i tak: 15. października jako w setną rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki odbyło się nabożeństwo i uroczysty poranek, urządzony bardzo udatnie siłami uczniów i uczenic; dnia 30. listopada obchodziła młodzież rocznicę powstania listopadowego; podobnie obchodzono rocznicę powstania styczniowego; rocznicę konstytucyi obchodzono dnia 3-go maja nabożeństwem, a 5. maja uroczystym porankiem, podczas którego młodzież szkolna wypełniła bardzo pięknie kilka punktów programu i szczególne zyskała uznanie za śpiewy, ćwiczenia gimnastyczne wywijadłem, laskami oraz piramidy wolne; ponadto młodzież szkoły wydziałowej odegrała dwukrotnie Jasełka oraz dała dwa przedstawienia amatorskie, mianowicie 28. kwietnia i 29. czerwca, przeznaczając z nich dochód na pomnożenie funduszu, utworzonego w Kole TSL. w Morawskiej Ostrawie celem niesienia pomocy tym uczniom i uczenicom, którzy po ukończeniu szkoły wydziałowej w Morawskiej Ostrawie pobierać będą dalsze nauki w polskich szkołach zawodowych.

W ciągu roku szkolnego wizytował szkołę referent szkolny Zarządu Głównego TSL. p. Dyrektor Dr. Antoni Mikulski z Białej oraz c. k. inspektor szkolny okręgowy p. Józef Wiśniowski z Cieszyna. Obaj wizytatorzy zgodnie wyrażali się z całem uznaniem o pracy grona nauczycielskiego oraz o postępach i zachowaniu się młodzieży szkolnej.

Ażeby bodaj w drobnej mierze ulżyć młodzieży i umożliwić jej chodzenie do szkoły, dyrekcya rozdzieliła w jesieni ponad sto par bucików z drewnianemi podeszwami; starania jednak

o więcej obuwia i o ubrania pozostały bez rezultatu. Dopiero tuż pod koniec roku szkolnego otrzymała dyrekcya z K. B. K. za pośrednictwem Zarządu Głównego TSL. pewną ilość ubrań, które rozdzielone zostaną w początkach roku szkolnego 1918/19.

Wskutek skrajnej nędzy żywnościowej niektóre dzieci pod koniec roku szkolnego wyjechały do krewnych na wieś do Galicyi; ażeby także innym dzieciom wyjazd i odżywienie się umożliwić, zakończono rok szkolny nieco wcześniej, bo 29. czerwca, a uboższym uczniom i uczenicom wypłaciła Dyrekcya zasiłki na podróż z kwoty, nadesłanej na ten cel przez Zarząd Główny TSL.

W czerwcu urządził dyr. Woynarowski dwie pogadanki z rodzicami i pouczał o celach szkoły wydziałowej oraz wskazywał, dokąd dzieci po ukończeniu szkoły wydziałowej posłać należy celem dalszego kształcenia.

Zestawienie klasyfikacyjne z końca roku szkolnego przedstawia się następująco:

Klasa	Zapisanych		Klasyfikowan.		Przechodzi		Niesklasyfikow.		Opuściło		Zmarło		Nie przechodzi	
	Chł.	Dzw.	Chł.	Dzw.	Chł.	Dzw.	Chł.	Dzw.	Chł.	Dzw.	Chł.	Dzw.	Chł.	Dzw.
1. posp.	50	27	35	19	29	19	9	7	7	2	—	—	6	—
2. „	25	19	22	19	21	19	1	—	2	—	—	—	1	—
3. „	31	29	22	21	17	17	5	6	4	2	—	—	5	4
4. „	29	24	19	15	17	14	8	4	1	5	1	—	2	1
5. „	19	29	11	22	10	22	5	6	3	1	—	—	1	—
I. wydz. męska . .	49	—	40	—	30	—	4	—	5	—	—	—	10	—
II. „ „ . .	33	—	25	—	22	—	1	—	6	—	1	—	3	—
III. „ „ . .	18	—	16	—	16	—	—	—	2	—	—	—	—	—
I. wydz. żeńska . .	—	60	—	41	—	31	—	15	—	4	—	—	—	10
II. „ „ . .	—	37	—	29	—	26	—	6	—	2	—	—	—	3
III. „ „ . .	—	17	—	16	—	16	—	—	—	1	—	—	—	—
Ochronka	24	20												
Razem:	278	262	190	182	162	164	33	44	29	17	2	—	28	18
	540		372		326		77		46		2		46	

6-klas. Szkoła T. S. L. w Maryańskich Górach.

(Utrzymywana przez I. Koło T. S. L. w Krakowie).

Szkoła ta istnieje od r. 1909. Posiada własny, wygodny gmach, do niedawna, niestety, zajęty przez wojsko.

Grono: Jarosław Kuciel, kierownik, Aniela Kucielowa, Aniela Jaworowska, Marya Argasińska, Marya Jankowska, Marya Kubikówna, Leokadya Łukasiewiczówna, Ewa Ogrodowiczówna, ks. Józef Wróbel.

Dzieci w szkole 298.

6 kl. szkoła TSL. im. Władysława Jagiełły w Przywozie.

Szkoła istnieje od roku 1907 w budynku własnym. Grono: Mieczysław Bielanow kierownik, Helena Żychoń, Helena Klimczakówna, Józefa Bielanowowa, Stanisława Łukaszczukowa, Michalina Tabiszewska. ks. Józef Wróbel katecheta.

Frekwencya: klasa I. a dzieci 33
„ I. b „ 29
„ II. „ 45
„ III. „ 54
„ IV. „ 26
„ V. „ 45
„ VI. „ 33

razem 276 dzieci, w tem 127 chłopców i 149 dziewcząt.

W ciągu roku opuściło szkołę 9 dzieci, nie klasyfikowano 26 dzieci. Do klasy wyższej przeszło 195 dzieci, stopień drugi otrzymało 44 dzieci. W ciągu roku dzieci otrzymały pomoc w odzieży, obuwiu, żywiono je też częściowo. Dnia 23 czerwca 1918 poświęcono uroczyście sztandar szkolny.

4 kl. szkoła wzorowa nowego typu w Krakowie.

Szkołę prowadzi I. Koło T. S. L. w Krakowie. Przewodniczącym kuratoryum, opiekującego się szkołą, jest p. radca i dyrektor Julian Maciołowski.

Skład grona nauczycielskiego w roku szkolnym 1917/18 był następujący: Karolina Schlosserówna, kierowniczka szkoły, Julia Blodowska, Marya Głowacka, Matylda Hubischta, Barbara Westwalewiczówna, Amalia Parczyńska, nauczycielka dla Ogródka dziecięcego.

Korzystając z rad i wskazówek kuratoryum ułożyła kierowniczka szkoły w porozumieniu z gronem nauczycielskiem nowy plan naukowy, oparty na tradycyi polskiego szkolnictwa, niezapomnianej Komisyi Edukacyi narodowej, uwzględniający postępowe metody uczenia. Obok przepisowych dla szkoły ludowej pospolitej przedmiotów, uznano potrzebę nauki rzeczy ojczystych

i zaprowadzono je, przyczem postanowiono pogadankami z przyrody, z dziejów ojczystych i geografii ziemi polskiej rozszerzyć zakres pojęć u dzieci na podstawie pouczeń z najbliższego otoczenia i wzmocnić ich uczucia przywiązania do wszystkiego, co własne, co polskie.

Naukę tę oparto na celowych wycieczkach naukowych, podejmowanych nietylko w godzinach porannej nauki, lecz i w popołudniowych godzinach.

Bogate zbiory, jakoto preparaty i pięknie wykonane obrazy, zakupione przez Zarząd Koła I. T. S. L., czynią naukę tę zajmującą. Szkoła posiada również bogaty zbiór minerałów ziemi ojczystej, wiele cennych map ziemi ojczystej, służących do pogadanek z historyi i geografii, nadto wiele przyrządów, służących do ożywienia i uprzyjemnienia dziatwie nauki rachunków, wprowadzając tu liczne urozmaicenia. Dzieci same mierzą, ważą, kupują, sprzedają, obliczają należytość i t. d.

Modelowanie i rysunek jako forma wypowiadania się dzieci znajdują w szkole jak największe zastosowanie, nietylko przy pogadankach przyrodniczych. ale i przy nauce języka ojczystego. Dzieci ilustrują wypracowania piśmienne, treści czytanych powiastek i t. p.

Szkoła 4-ro klasowa liczyła 80 dzieci uczęszczających (dwie klasy miały uczniów ponad liczbę przepisaną 20), a razem z Ogródkiem dziecięcym, który również korzystnie się rozwija, liczyła dzieci 120.

Szkoła nie pominęła żadnej sposobności, by rozwijać u dziatwy miłość Boga i Ojczyzny, oraz cześć i wdzięczność dla jej bohaterów, urządzając często uroczystości szkolne.

OCHRONKI T. S. L.

Morawska Ostrawa.

Tuż obok szkoły wydziałowej, w t. zw. Zofiówce, mieści się ochronka TSL. Kieruje nią od lat paru p. Wanda Listwanówna. Dzieci 32. Ochronka rozwija się dobrze, choć w stosunku do ludności zamało gromadzi dzieci w swych ścianach.

Witkowice.

Obok kilkunastu ochronek niemieckich i czeskich, Ochronka TSL. jest jedyną ochronką polską. Dzieci w ubiegłym roku 68, w obecnym 39. Przeprowadziliśmy reorganizacyę tej ochronki — próbujemy założyć drugą. Kierowniczką jest p. Łucya Łobarzewska. W roku 1918 przydzieloną została siła druga, p. Ochodkowska — nadto pomocnica przy wydawaniu dzieciom posiłku. Ochronkę utrzymuje I. Koło TSL. w Krakowie.

Przywóz.

Ochronka rozwija się dobrze. Dzieci w 1917 r. 36, w 1918 r. 65. Kierowniczkami są pp. Michalina i Wacława Tabiszewskie. Ochronka mieści się w szkole TSL. Na kolonii ma powstać druga polska ochronka.

Maryańskie Góry.

Ochronka ta przeszła w bieżącym roku szkolnym ciężkie przesilenie, tak, że trzeba ją było na 2 zimowe miesiące zamknąć. Mistrzyni p. Eugenia Hyptowa ustąpiła. Przyjęto dwie nowe, pp. Stefanię Kurzawiankę i Annę Młodzikównę. Ilość dzieci wykazuje bardzo znaczne skoki od 8 do 60, ostatnie zaś miesiące wykazują stały przyrost dzieci. Ochronkę utrzymuje I. Koło TSL. w Krakowie.

Hermanice.

Ochronkę prowadzi p. Marya Wojtasiewiczówna. Dzieci 46. Ochronka rozwija się normalnie, mieści się w budynku wynajętym tuż obok szkoły. Dzieci otrzymują posiłek.

Radwanice.

W roku szkolnym 1917/18 powstała nowa ochronka w Radwanicach przy szkole, utrzymywanej przez I. Koło TSL. w Radwanicach. Budynek dla ochronki i mistrzyni wynajęto i zaadaptowano. Dzieci zgłosiło się na początek 25, w ciągu roku trochę przybyło. W pierwszej części roku kierowała ochronką p. Helena Szałapska, na wiosnę p. Janina Latałło, obecnie p. Rozalia Karpianka.

Leszczyny.

Ochronka i kaplica zajmują dwa domki. O ich utrzymanie troszczy się osobny komitet. Zarząd główny TSL. wypłaca komitetowi subwencyę w roku 1917 w wysokości 1500 K, w r. 1918 2000 koron. Dzieci w Ochronce ponad 100 — opieka spoczywa w ręku 3 zakonnic. W ochronce gromadzą się w święto i niedzielę i starsze dziewczęta.

WSCHODNIE SZKOŁY
dla polskich mniejszości.

Organizowanie i utrzymywanie szkół t. zw. wschodnich, rozsianych od Nowego Sącza po wschodnie granice kraju należało zawsze do najważniejszych, ale i najtrudniejszych zadań TSL.

Dar grunwaldzki przyspieszył tempo pracy i pozwolił rozszerzać ją na wszystkie powiaty, gdzie istniały gminy, w których poważna ilość polskiej dziatwy nie pobierała nauki w języku ojczystym. Dzielni pracownicy Kół miejscowych, działając w porozumieniu z Zarządem głównym, doprowadzali częstokroć do nadzwyczajnych rezultatów, w czem niemałą zasługę miały władze szkolne, załatwiając sprawiedliwie i po obywatelsku prośby ludności, domagającej się dla swych dzieci polskiej szkoły. 400 szkół, powołanych do życia przez TSL. to chlubny wynik gorliwej pracy i dowód rosnącego uświadomienia naszego ludu, mieszkającego obok bratniego, ale niezawsze bratnimi uczuciami przejętego narodu. W roku 1914 doszła praca TSL. do najwyższego napięcia — trzeba było zdobyć dla każdej placówki grunt i dom własny, a Dar grunwaldzki, któremu wspaniałe wyniki pracy naszej zawdzięczamy, topniał.

W roku 1914 powstał we Lwowie Obywatelski Komitet pod protektoratem Najprzewielebniejszego Arcypasterza JE. ks. Dr. Józefa Bilczewskiego i wydał odezwę do społeczeństwa, wzywającą do a) złożenia reszty zdeklarowanych kwot na Dar grunwaldzki i b) do stworzenia „funduszu kresów wschodnich“, potrzebnego na zakupno gruntów i na kwoty konkurencyjne, składane przez TSL. na budowę szkół w gminach, gdzie większość ruska nie dopuściła do złożenia datku konkurencyjnego, mimo, że Polacy składali podatki na utrzymanie i budowę ruskich szkół, korzystając sami ze szkół, utrzymywanych przez TSL. Do końca grudnia mieliśmy zebrać na same grunta 200.000 kor., w r. 1915 taką samą sumę conajmniej na kwoty konkurencyjne w okresie budowy szkół; niezależnie od tego rocznie 60.000 kor. na ryczałty dla szkół istniejących i nowo organizowanych, mieszczących się w budynkach wynajętych. Akcya zbierania funduszu, rozpoczęta w maju 1914 roku, miała się ożywić po żniwach, gdy rolnicy mali i właściciele większych posiadłości zbiorą pieniądze, z których przyrzekli zasilić fundusze, przeznaczone na budowę szkół.

Nauczeni doświadczeniem lat poprzednich, wierzyliśmy w powodzenie nowej akcyi, odważnie rozpoczęliśmy, za pośrednic-

twem Kół miejscowych pertraktacye w sprawie nabycia gruntów lub realności z budynkami. — Niestety w chwili najgorętszych usiłowań wojna przerwała pracę.

Niebrakło ludzi nawet wśród pracowników TSL., którym się zdawało, że praca Towarzystwa i ofiary społeczeństwa zmarnieją.

Znaleźli się na szczęście i tacy, którzy wierzyli i wierzą, że siew zdrowego ziarna, nawet przytłoczony wojną, wyda owoce.

I już w czasie inwazyi okazało się, że w miejscowościach, gdzie dłużej trwała praca TSL., chłop polski zachował swą godność wobec wroga i nie splamił się rabunkiem bratniego mienia. Gdy po wojnie uporządkowane wiadomości przedstawimy społeczeństwu, okaże się, jaką krzywdę wyrządzają TSL. i polskiemu ludowi ci, którzy zadowoleni, że jest pozór, zamykają dłoń i cisną grosz, odmawiając go TSL. w chwili, kiedy nietylko dawniej zamierzone dzieła należy wykonać, ale i przedtem istniejące, a pożogą wojny zniszczone, odbudować.

Znikły nasze budynki w bardzo wielu gminach, nie istnieją na powierzchni całe wsi, w których były nasze szkoły, zginęła olbrzymia liczba polskiej ludności, a głód, choroby i nędza wojenna zdławiły znaczny procent dziatwy polskiej, do szkół TSL. przed wojną uczęszczającej, lub też która ochronki i szkoły nasze zapełnić musiała. Ta groza wojny nauczyła nas cenić wartość każdego polskiego dziecka. Ludzie, którzy naprawdę Polskę kochają i chcą widzieć wolną Ojczyznę, nie usuwają się od pracy i ofiar dla polskich dzieci, a więc przyszłości narodu i dzięki temu bezpośrednio po cofnięciu się wojsk rosyjskich, zaczyna się życie na zgliszczach. Odbudowa niestety idzie ciężko — przeszkadzają gruzy, rowy, pustka, brak grosza i co najsmutniejsze, brak ludzi do pracy. Wykaz czynnych szkół w roku 1917/18 wskazuje, gdzie nowe życie się budzi, gdzie wytrwali na placówce dawni lub stanęli nowi pracownicy. W wykazie tym brak niestety jeszcze wielu miejscowości nawet takich, których zawierucha nie zmiotła, w których praca T. S. L. rozwijała się bujnie, a dzisiaj panuje apatya lub przeszkadza robocie fałszywe rozumowanie, że praca oświatowo-kulturalna musi w czasie wojny zejść na plan drugi. Zapominają, że budować i odbudowywać należy od podstaw — więc nie skąpić pracy i grosza na szkoły polskie, ale wytężyć siły i zwiększyć ofiarność. Jeżeli mamy uratować dawne placówki i pomnożyć dla dobra narodowego, to jeszcze w tym roku t. z. 1918 musimy wydać na wschodnie szkoły około 200.000 Koron. Nie wystarczą dawne zapasy i Dar 3-go maja, społeczeństwo musi dać T. S. L. potrzebną kwotę tej jesieni jeszcze, bo i wypadki obecne i sytuacya na ziemiach naszych każe tę robotę wykonywać szybko i gruntownie. Wielkiem niebezpieczeństwem grozi brak sił nauczycielskich; TSL. chociaż walczy z trudnościami — przyrzeka gorliwym pracownikom w szkołach wschodnich roczny dodatek 100 koron i pomoc w aprowizacyi.

Kto ma sposobność przeczytać pisma ludu, który o odnowienie dawnych szkół prosi, a czasem dawnych swych nauczycieli ostro wzywa, by wracali do rozpoczętej roboty i zaopiekowali się dziatwą, tęskniącą do szkoły i swoich opiekunów, zrozumie, że tej robocie warto oddać trud i grosz, często z mozołem zdobyty. Lud składa także swoje ofiary — dziatwa za własne pieniądze zakupuje obrazy w miejsce zniszczonych — w wykazie Daru Narodowego bardzo duży procent ofiar ze wsi — to także plon posiewu szkół TSL. Koła TSL. muszą tu współdziałać tak samo intenzywnie, jak przed wojną.

Pamiętać należy, że kresy wschodnie to dla nas obecnie prócz wschodniej części kraju, także chełmska ziemia i Wołyń. W tym roku, w którym sprawozdanie do druku dajemy, kasa Zarządu głównego wypłaciła na szkoły chełmskie i na wołyńskie dotychczas około 60.000 K. z funduszów własnych prócz książek, map, obrazów i innych środków naukowych. Na ten sam cel musimy jeszcze wysłać większe kwoty z Funduszu wschodniego, który mamy zamiar zebrać w kraju w dniu Zjazdu TSL.

W tym roku musimy zwiększyć także ilość tymczasowych t. z. początkowych szkółek, które przy pomocy funduszów Zarządu głównego należy tworzyć wszędzie, nawet tam, gdzie niema pełnej liczby 40 dzieci.

Wszystkie sprawy, złączone z organizowaniem i utrzymaniem szkół wschodnich TSL. załatwia wschodnia sekcya Zarządu głównego we Lwowie, w biurze sekcyi przy ul. Jabłonowskich l. 13. Tam należy wysyłać wszelkie pisma bezpośrednio dla zaoszczędzenia czasu. W biurze sekcyi otrzymać można wszelkie druki i informacye w porze między 12—1 g.

Wschodnie szkoły, utrzymywane przez Zarząd Główny TSL. (Sekcya wschodnia) w roku 1917.

Powiat:

Biała.		
Hałcnów *) – procent zaległy dla budowniczego	700·—	700·—
Bóbrka.		
Henrykówka	250·—	
Kniesioło	200·—	
Chlebowice	150·—	600·—
Czortków.		
Zwiniacz	210·—	210·-
Dolina.		
Wełdzirz	500·—	
Swaryczów	300·—	
Dolina Dąbrowa	300·—	1100·—
Cieszanów.		
Basznia dolna	500·—	
Dachnów	300·—	
Doliny ad Żuków	270·—	
Kosobudy	200·—	
Krowica	350·—	
Lipowiec	550·—	
Młodów	390·—	
Stare Sioło	150·—	
Załuż	150·—	2860·—

*) Położony w zachodniej części kraju, lecz budowę szkoły prowadziła Sekcya wschodnia Zarządu głównego T. S. L.

Drohobycz.

Stebnik	692·—	
Truskawiec	464·—	
Tustanowice	264·—	
Potok ad Gaje wyżne	178·50	1598·50

Dobromil.

Grabownica	1000·00	1000 00

Gródek Jagielloński.

Milatyn	428·—	
Lubień wielki	280·—	708·—

Jaworów.

Lipina	226·—	226·—

Kamionka strumiłowa.

Tadanie	400·—	
Wierzbiany	200·—	600·—

Kołomyja.

Ceniawa		
Turka		
Podhajczyki		
Rosohacz		
Winograd		
Sowki		
Kułaczkowce		
Piadyki		
Korolówka	Razem	2000·—

Kałusz.

Landestreu	456·39	
Czereszenki	280·—	736·39

Lisko.

Wołkowyja	700·—	700·—

Lwów.

Czarnuszowice	25·—	
Hermanów	1000·—	
Konopnica	260·—	
Jaryczów	200·—	
Mikłaszów	507·—	
Podborce	900·—	
Pikułowice	700·—	
Prusy (dom ludowy — rata)	80·—	3672·—

Przemyślany.

Gliniany	425·—	
Laszki królewsk.	50·—	
Pełtew	200·—	
Przegnojów	50·—	
Zadworze	90·—	
Słowita	85·—	900·—

Przemyśl.

Kuńkowce	200·—	
Hermanowice	2430·—	
Korytniki	500·—	
Radenice	500·—	
Sanoczany	500·—	
Przekopane	500·—	4630·—

Podhajce.

Boków	100·—	100·—

Rawa ruska.

Korczów	250·—	
Uhnów	650·—	
Rata	200·—	
Potylicz	550·—	
Wasylków	400·—	
Subwencya na bursę w Rawie	1000·—	3050·—

Rohatyn.

Chochoniów	200·—	
Dytiatyn	200·—	
Firlejów	420·—	
Hrehorów	420·—	
Radwanów	760·—	2000·—

Radziechów.

Hucisko	300·—	
Turze	250·—	550·—

Stary Sambor.

Błozew górna	368·—	368·—

Stanisławów.

Przerośl		
Bednarów		
Tyśmieniczany		
Drohomirczany		
Połomy		
Razem	2000·—	2000·—

Sanok.

Deszno	300·—	
Prusiek	205·—	
Pielnia	165·50	
Posada górna	300·—	
Srogów górny	115·—	
Załuż	246·—	1331·50

Sądowa Wisznia.

Dołhomościska	470·—	470·—

Sokal.

Hulcze	210·—	
Parchacz	405·—	
Huta	246·—	861·—

Turka.		
Jabłonka	150·—	
Sianki	300·—	
Sokoliki	150·—	
Tarnawa niżna	150·—	750·—
Tarnopol.		
do wyrachowania	1000·—	
Petryków	500·—	1500·—
Tłumacz.		
Mołodyłów	400·—	400·—
Złoczów.		
Bałuczyn	400·—	
Kniaże	500·—	
Krasne	100·—	
Maruszka ad Bezbrudy	150·—	
Stadnia ad Bortków	400·—	
Szpikłosy	400·—	
Skwarzawa	400·—	2350·—
Żydaczów.		
Brzezina	830·—	
Daszawa	139·—	
Derżów	160·—	
Krechówka	307·—	
Obłaźnica	346·—	1782·—
Żółkiew.		
Lipniki ad Batiatycze	245·—	245·—
Żółtańce (ryczałt dawny)		
Wyżnica na		
Bukowinie		1000·—
Biblioteki i środki naukowe		6347·79
Kurs analfabetów w szpitalu powszechnym		50·—
Bezpłatna wypożyczalnia przy ul. Zielonej		300·—
Szkoła dla zaniedbanych chłopców		488·09
Ogniska wakacyjne (5) we Lwowie		1567·76
Warsztaty rękodzielnicze we Lwowie w bursach T. S. L.		600·—
Subwencya na kurs ochroniarski (zorganiz. przez Zw. pol. Ziemianek i Zarząd gł. TSL.		300·—
Szkoły na Podlasiu		1000·—
Szkoły na Wołyniu		3000·
Utrzymanie biura		1247·20
Portorya i druki		154·18
	Razem	56.053·41

W wykazie nie pomieszczono szkół, utrzymywanych wyłącznie przez Koła miejscowe T. S. L.

Biblioteki TSL. założone przez Zarząd Główny TSL. dla młodzieży i ludności w Królestwie Pol. i na Wołyniu w 1917 r. i z końcem 1916 r.

Nr. bież.	Miejscowość	Adres (względnie na czyje ręce wysłano)	Data wysłania	ILOŚĆ dzieł	ILOŚĆ tomów
1	Uściług	P. M. Nowicka	3 stycznia 1917	15	15
2	Nikłowice	„ Skrytekówna	11 kwietnia „	48	48
3	Mołozów p. Hr.	„ Zofia Wenzlówna	11 „ „	37	37
4	„	„ Zofia Wenzlówna	12 sierpnia „	6	6
5	Miętkie	„ Wanda Smidowicz	11 kwietnia „	45	45
6	„	„ Wanda Smidowicz	12 sierpnia „	34	34
7	Chełm-Sław	Szkoła Macierzy, p. Śliwińska	9 czerwca „	126	200
8	„	„ Kość., p. Sasorska	11 kwietnia „	34	57
9	Tomaszów	Inspektor Niedźwiedzki	13 kwietnia „	10	60
10	„	„ Niedźwiedzki	5 czerwca „	6	60
11	Horodło	P. Władysława Hałaszka	11 „ „	126	200
12	Chełm	Szkoła filologiczna, p. Jadwiga Sasorska	13 „ „	78	78
13	Kowel	P. Jadwiga Sasorska	14 „ „	26	86
14	Kielce	Inspektor J. Kamiński	15 „ „	29	43
15	Czechów-Sławinek	P. Zofia Włyńska	10 sierpnia „	7	7
16	Strężnica	„ Marya Połtysówna	14 „ „	38	38
17	Franciszków	„ H. Olszewska	14 „ „	38	38
18	Starosiedlice	„ M. Dzikówna	15 „ „	41	41
19	Ratoszyn	„ Świerzawska	16 „ „	51	51
20	Krzyżanowice	„ Zofia Hoffmanówna	16 „ „	68	68
21	Kuczki	„ Gozd	22 „ „	28	28
22	Chmiel	„ L. Pawłówna	22 „ „	56	56
23	Wzgórze	„ M. Kowalczuk	22 „ „	48	48
24	Olszówka	„ J. Stefanówna	24 „ „	26	30
25	Czechów-Sławinek	„ Zofia Włyńska	24 „ „	37	57
26	Ornatowice	„ St. Ohlówna	29 „ „	39	42
27	Białowody	„ H. Szmoniewska	29 „ „	39	50
28	Korytyna	„ M. Tropak	30 „ „	33	33
29	Chmielew	„ J. Brudniak	30 „ „	44	44
30	Zadwodce	„ K. Chermińska	30 „ „	42	42
31	Michałów	„ K. Sochacka	30 „ „	54	54

32	Antoniów	P. Z. Markiewicz
33	Wola piasecka	„ G. Trzcińska
34	Tyszowce	„ Janina Łyszczarczyk
35	Chołoniów	„ Fr. Hupałówna
36	Moratyn	„ Marya Zapotocka
37	Chełm	Macierz szkolna
38	Smoligów	P. J. Dynakowska
39	Kielce	Inspektor Kamiński
40	Podlasie	Macierz szkolna, p. M. Nowicka
41	Wołyń	Macierz szkolna
42	Rzepnin	P. Eugenia Pretschówna
43	Chełm	Szkoła filologiczna
44	Klęczany	P. M. Schmidt
45	Osiczyn	„ T. Zaczyńska
46	Gózol	„ J. Lenkówna
47	Bełkowice	Dla szkoły
48	Chełm	P. Dyrektor Gacki
49	Domosławice	„ J. Gałachowska
50	Harbutowice	„ kierownik Miecz. Grzybowski
51	Kroczyce	„ F. Raczyńska
52	Koszkiew	Dla szkoły dwuklasowej
53	Maciejów	P. pułkownik Urbański
54	Olkusz	Dla Komitetu ratunkowego
55	Owczary	Zarząd szkoły
56	Rakówek	P. M. Wydrychiewicz
57	Solec	„ Dyrektor J. Ciembroniewicz
58	Bolesław	„ Dr. H. Zagórski
59		„ Dr. H. Zagórski
60	Lubertów	Dla Związku młodzieży
61	Ossola	P. Śmiechowski
62	Stojanowice	„ Helena Bachowska
63	Włodz. wołyński	„ Tarnogórski
64	Kraczewice p. Puławy	„ Kozłowska
65	Olesin gm. Janków	„ Hupałówna
66	Trawniki	„ J. Aleksandrowicz
67	Budy Niemianow.	„ J. Sinkówna

30	sierpnia	1917	50	50
31	„	„	48	62
1	września	„	46	53
6	„	„	22	29
6	„	„	22	27
14	„	„	66	131
24	„	„	29	39
2	października	„	411	411
2	„	„	19	24
2	„	„	148	250
17	września	„	40	40
24	„	„	38	48
16	października	„	34	34
3	listopada	„	34	34
3	„	„	42	42
15	maja	„	53	57
15	listopada	1916	145	157
16	marca	1917	70	73
26	maja	„	40	42
27	października	1916	70	75
22	grudnia	„	106	109
19	stycznia	1917	209	212
28	listopada	1916	95	106
9	lutego	1917	77	82
7	marca	„	66	66
16	„	„	34	43
18	stycznia	„	33	35
18	„	„	286	293
27	marca	„	43	47
18	stycznia	„	105	109
30	października	1916	75	92
15	maja	1917	13	105
			39	39
			60	60
			10	10
			42	42

Biblioteki założone przez Zarząd Główny T. S. L. dla młodzieży i ludności w Galicyi w 1917 roku oraz z końcem 1916 roku.

Nr. bież.	Miejscowość	Adres (względnie na czyje ręce wysłano)	Data wysłania	ILOŚĆ dzieł	ILOŚĆ tomów
1	Lwów	Szkoła kadecka	12 stycznia 1918	50	50
2	„	Uczelnia dzieci w seminaryum Niedziałkowskiej	12 „ „	35	35
3	„	Superarbitrowani legioniści	12 „ „	100	179
4	„	Bursa Boberskiej, M. Argasińska	28 „ „	50	70
5	„	Kurs ochroniarek, p. M. Jaworska	5 lutego „	40	45
6	„	Bursa Grunwaldzka	1 marca 1917	14	14
7	„	Związek młodzieży prac., p. Szwablówna	23 kwietnia „	45	56
8	„	Przystań „Ochrony dziecka VI“	12 maja „	48	60
9	„	Szpital oddział kobiecy chorób wenerycznych	25 „ „	82	100
10	„	Szkoła sług, p. Argasińska	11 czerwca „	14	50
11	„	Kurs analfabetów (związek okręgowy)	11 „ „	16	18
12	„	Snopków, szkoła gospodarcza	14 „ „	138	150
13	„	Zakład dla inwalidów	7 „ „	21	23
14	„	„Ochronka“, ulica Zielona l. 74	6 lipca „	44	50
15	„	Koło pań, wypożyczalnia, ulica Zielona	27 „ „	104	104
16	„	„Ochronka“, ulica Zielona l. 74	27 „ „	60	60
17	„	Królewiacy-kolejarze, ulica Jabłonowskich	26 sierpnia „	10	10
18	„	Związek okręgowy	4 września „	4	80
19	„	Snopków, szkoła gospodarcza	4 „ „	55	59
20	„	Internat dla terminatorów, 1 mapa		—	—
21	„	Szpital powszechny, oddział chorób wener.		19	19
22	„	Oddział chorób zakaźnych Czerwonego Krzyża		30	30
23	Kraków	Dla szkół zachodnich, p. Dyr. Rymar	8 maja „	2	40
24	Rawa ruska	Dla książnicy bezpłatnej, p. Dadlezowa	15 „ „	77	88
25	„ „	Dla inteligencyi, p Dadlezowa	25 „ „	72	74
26	„ „	P. Dadlezowa	31 września „	91	91
27	Janów	„ Sobotówna, TSL.	16 czerwca „	129	139
28	„	„ „ „	22 „ „	129	139
29	Olesko	Koło pań	27 „ „	129	139
30	Kuliki	(Mały światek) p. Anna Lewicka	6 lipca „	42	50
31	Sambor	Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej	27 „ „	6	6

32	Bliźne	P. B. Czanota	1 września	1917	45	50
33	Złoczów	Towarzystwo Szkoły Ludowej	24 „	„	30	132
34	Stanisławów	P. Erna Domiczkowa	30 „	„	20	20
35	Kołomyja	„ Kumkiewicz	30 „	„	20	20
36	Złoczów	„ St. Manowarda, TSL.	5 listopada	„	32	56
37	Bemble	Dla szkoły	15 maja	„	48	50
38	Hermanice	Dla biblioteki grona nauczycielskiego TSL.	15 stycznia	„	205	246
39	Łazy	P. M. Leśniakówna	15 marca	„	82	82
40	Mszana Dolna	„ Z. Bachorzowa	13 listopada	1916	60	75
41	Maryańskie góry	Na uzupełnienie biblioteki grona nauczycielsk.	18 stycznia	1917	223	265
42	Osobnica górna	Dla Zarządu szkoły	26 „	„	83	90
43	Przywóz	Dla biblioteki grona nauczycielskiego TSL.	9 „	„	266	308
44	Przyborów	P. Zofia Gąsiorowska	23 lutego	„	75	78
45	Pławna	„ Landesbergerówna	26 maja	„	40	43
46	Radwanice	Dla biblioteki grona nauczycielskiego TSL.	18 stycznia	„	209	256
47	Struża	P. Sabina Płatasłówna	23 kwietnia	„	30	31
48	Wielka wieś	Dla szkoły	15 maja	„	70	73
49	Załęże	P. T. Wiśniowski	2 lutego	„	80	85
50	Jaworzno	Ks. Jan Wolny	5 marca	„	36	39
51	Krzeszów	P. Aleks. Bartosiewicz	16 listopada	1916	90	110
52	Majscawa	„ J. Winnicka	27 października	„	100	124
53	Mokrzyszów	Dla domu wychowawczego	8 lutego	1917	104	111
54	„	„ „ „	9 lutego	„	56	65
55	Nisko	Ks. J. Wróblewski	5 marca	„	39	40
56	Okocim	„ St. Krzemieniecki	1 „	„	47	51
57	Studzianka	P. Jan Szbała	1 „	„	47	51
58	Swoszowice	Na założenie czytelni	27 kwietnia	„	24	28
59	„	„ „ „	24 maja	„	25	25
60	Leżajsk	Dla czytelni ludowej			124	150
61	Medyka	Gospoda Legionów			38	52
62	Domażyr	Czytelnia Towarzystwa Szkoły Ludowej			129	139
63	Złoczów	Towarzystwo Szkoły Ludowej			41	41
64	Stanisławów	Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej			20	20
65	Czarnuszowice	Zarząd Szkoły			21	21
66	Czereszenki	„ „ p. Esslerówna			24	27
67	Bóbrka	Biblioteka ruchoma dla nauczycielek			76	95

Nr. bież.	Nr. bibl.	Miejscowość	Adres (względnie na czyje ręce wysłano)	Data wysłania	ILOŚĆ dzieł	ILOŚĆ tomów
68		Tarnopol	90 pp. kursa dla analfabetów		100	100
69		„	Biblioteka dla 12 kompanii		158	158
70		Lubycza	Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej		31	31
71		Osiek górny	P. J. Jenikówna		22	22
72		Nikłowice	Zarząd szkoły		48	48
Biblioteki dla jeńców wojennych Polaków.						
1	1	Hart b. Amstetten	na ręce WP. Jana Szlazkiewicza	28 października 1916	24	28
2	7	Hond	WPanu Maurycemu Jaworskiemu	2 czerwca 1917	49	51
3	11	Kraków	na ręce WPana Dra Golińskiego	31 sierpnia „	184	194
4	9	Le Puy en Velay	WPan Władysław Poliński	16 lipca „	25	25
5	2	Nagy-Debreczen	na ręce WPana Rajewskiego	15 listopada 1916	52	64
6	10	Ober Moschtienite	„ „ Klimaszewskiego	31 sierpnia 1917	57	63
7	3	Plau Czechy	„ W. X. Knokka, kapelana	20 listopada 1916	189	190
8	5	Rapperswil	„ WPana Lewakowskiego	16 marca 1917	80	81
9	8	„	„ „ „	11 lipca „	212	221
10	12	Solten	Polnisches Hilfskomite Gefangenenlager	26 listopada „	36	39
11	6	Toleschenate Pres Morges	WPan Henryk Opieński	23 kwietnia „	39	48
12	4	Venosa Potenza	na ręce WPana A. Szubera	5 marca „	38	39
Biblioteki dla uchodźców polskich.						
1	6	Choceń	Polskie Kółko oświatowe	10 lutego 1917	89	94
2	7	„	na ręce W. X. Dudziaka [1]	12 „ „	78	85
3	9	„	„ W. X. Dudziaka [1]	12 maja „	53	57
4	4	Luhaczowice	„ WPana Bohdana Jarochowskiego	3 listopada 1916	65	85
5	2	Markl	WPan Majer Włodawer	26 października „	12	21
6	3	Modrzejówka	na ręce W. X. Kalli	26 „ „	65	75
7	5	Oświęcim	„ „ Jana Śnierca	6 lutego 1917	209	212
8	11	Opoczno	„ WPana Leopolda Mastalskiego [2]	23 czerwca „	49	53
9	10	Praga	Dla uchodźców polskich	24 maja „	65	66
10	1	Wagna	na ręce WPana Stefana Kalińskiego	25 października 1916	66	70
11	8	Wagna	„ „ „ „	14 marca 1917	86	86

[1]) zwrócono część 31 stycznia 1918. [2]) zwrócono 7 lipca 1917.

Biblioteki T. S. L. dla rannych żołnierzy Polaków, założone w 1917 roku oraz z końcem 1916 roku.

Biblioteki poprzednio założone wydrukowano w rocznych sprawozdaniach TSL. za lata 1914, 1915 i 1916.

Nr. bież.	Nr. bibl.	Miejscowość	Adres (względnie na czyje ręce wysłano)	Data wysłania	Ilość dzieł	Ilość tomów	Uwagi
1	24	Baden	Szpital wojskowy	1 marca 1917	42	45	
2	55	Budna, Dalmacya	Por. St. Hulaka	4 sierpnia „	25	25	
3	64	Baren, Tyrol	WP. Ćwiok	4 września „	26	29	
4	70	Bozen	WP. Zygfryd	24 października „	20	23	
5	26	Chyrów	na ręce W. X. Żuka kapelana	3 marca „	81	84	
6	10	Dębina	„ WP. Moskwińskiego	30 stycznia „	68	76	
7	21	Drohobycz	„ WP. H. Ilnickiej	23 lutego „	26	29	
8	42	Eggenburg	„ WP. Seb. Waldnera	16 maja „	61	63	
9	44	Etappenpost 265	Soldatenheim	26 „ „	53	75	
10	76	„ 167	Feldspital Nr. 307	28 listopada „	32	31	
11	4	Feldpost 259	na ręce W. X. Stanisława Japoda, kapelana	17 października 1916	70	83	
12	6	„ 612	„ W. X. Fr. Nowaka, kapelana	30 „ „	85	89	
13	5	„ 374	„ W. X. Andrzeja Zubrickyego	20 „ „	42	49	zwr. 30/VI 1917.
14	25	Fraustadt	„ W. X. Wł. Wolanina, kapelana	2 marca 1917	59	63	
15	32	Feldpost 203	„ WP. F. Dudkiewicza	16 „ „	49	53	
16	50	„ 144	„ „ Stan. Łamnika	9 lipca „	50	53	zwr. 23/VIII 1917.
17	51	„ 55	„ „ Romana Peszki	11 „ „	61	66	
18	60	„ 295	WP. Józef Wyrga	18 sierpnia „	19	22	
19	62	„ 295	„ Pietrański	22 „ „	36	38	
20	72	„ 318	„ Jan Siodłak	25 października „	26	33	
21	78	Frankstadt	na ręce WP. Eugeniusza Bogara	28 listopada „	70	73	
22	68	Grac	WP. Władysław Ścisłowski	23 października „	34	39	zwr. 14/I 1918.
23	52	Hald b. Viborg	na ręce WP. Drohojowskiej	1 sierpnia „	22	22	
24	54	Heilanst.Sternberg	WP. Stefan Dżumaga	3 „ „	38	40	
25	2	Jarosław	na ręce WP. Moskwińskiego	18 października 1916	80	92	
26	18	„	W. X. Jadowemu	16 lutego 1917	57	61	
27	30	„	na ręce W. X. Fr. Szpunara, kapelana	5 marca „	82	89	
28	34	„	„ „ „ „	24 „ „	62	68	

Nr. bież.	Nr. bibl.	Miejscowość	Adres (względnie na czyje ręce wysłano)
29	8a	Kniettelfeld	na ręce WP. Fr. Bonaca
30	8b	Kraków	„ WP. Dra Landaua
31	11	„	Festungsspital Nr. III, ul. Helclów
32	12	„	na ręce WP. Klimczakowej
33	14	„	Szpital Nr. III, oddział I.
34	15	Kielce	WP. A. Zięba
35	28	Kraków	WP. Adam Zieliński
36	33	Kattaro Badanowitz	WP. Hulaka
37	59	Kraków	Szpital garnizonowy nr. 15
38	61	Kóraz p. Djarmond	WP. Franciszek Klepacki
39	19	Lublin	Reservespital IV
40	77	Lipnik	na ręce WP. Dra Witolda Zarzeckiego
41	40	Morawska Ostrawa	na ręce WP. Dyr. J. Woynarowskiego
42	53	Miechowice Wielk.	WP. Józefowi Jurkowi
43	56	Meran	na ręce WP. Władysława Woźniackiego
44	58	M. Weisskirchen	WP. Antoni Kucharczyk
45	66	Morawska Ostrawa	Deutsches Haus
46	67	M. Weisskirchen	WP. Antoni Kucharczyk
47	1a	Nowy Targ	na ręce WP. Tekli Adamowiczowej
48	39	„ „	„ „ Adamowiczowej
49	17	Opawa	„ „ M. Głażewskiej
50	27	„	Dla WPana Fr. Polanka
51	37	Ołomuniec	Szpital wojskowy
52	45	„	na ręce WP. Tadeusza Wróblewskiego
53	46	„	„ W. X. Fr. Blahy, kapelana
54	13	Poczta polowa 376	„ WP. Fr. Patyka
55	20	Polanka	„ „ Jaworskiego
56	23	Poczta polowa 90	„ W. X. Fr. Mudry, kapelana
57	29	„ „ 76	„ WP. Dra Eibenschütza
58	38	Przemykowe	„ „ Adama Zielińskiego
59	47	Poczta polowa 286	„ „ Porucznika Juliana Wagi
60	48	Przemyśl	WP. Stanisław Świętoniowski

Data wysłania			Ilość dzieł	Ilość tomów	Uwagi
15	listopada	1916	60	65	
17	stycznia	1917	27	27	zwr. 7/II 1917
31	„	„	20	20	
2	lutego	„	65	80	
9	„	„	50	52	
12	„	„	4	5	
3	marca	„	11	12	
17	„	„	17	20	
18	sierpnia	„	27	31	
22	„	„	48	51	
22	lutego	„	75	80	
28	listopada	„	34	36	
27	kwietnia	„	20	20	
2	sierpnia	„	8	8	zwr. 4/II 1918
8	„	„	40	41	
13	sierpnia	„	30	41	zwr. 20/X 1917
18	października	„	46	50	
23	„	„	38	41	
20	grudnia	1916	63	73	
24	kwietnia	1917	25	31	zwr. 2/VIII 1917
16	lutego	„	80	82	
3	marca	„	37	42	zwr. 30/VI 1917
24	kwietnia	„	51	56	
26	maja	„	55	59	zwr. 30/VI 1917
2	czerwca	„	50	55	
5	lutego	„	82	88	
15	„	„	83	91	zwr. 22/V 1917
28	„	„	70	73	
5	marca	„	51	54	
24	kwietnia	„	30	31	zwr. 30/VIII 1917
16	czerwca	„	57	64	
20	„	„	28	28	zwr. 12/VII 1917

61	74	Przemyśl	na ręce W. X. Fl. Dudkiewicza	7	listopada	1917	49	51	zwr. 29/XII 1917
62	75	Poczta polowa 223	„ WP. Dra Wawrzyńca Gorzuta	7	„	„	54	59	
63	73	Rogów	WP. Adam Zieliński	7	„	„	40	42	
64	43	Sternberg	na ręce WP. Stefana Dżumagi	19	maja	„	53	54	zwr. 14/I 1918
65	57	„	WP. Stanisław Kościów	12	sierpnia	„	30	37	zwr. 14 I 1918
66	71	Sternberg	WP. Stefan Dżumaga	24	października	„	14	15	zwr. 29/XII 1917
67	7	Trient	na ręce W. X. W. Manda	13	listopada	1916	70	77	
68	22	Tarnów	„ Ligi Kobiet	27	lutego	1917	95	99	
69	63	Trodz Dalmacya	WP. Wincenty Jarosz	28	sierpnia	„	21	24	
70	9	Wiedeń	K. u. k. Kriegs-Spital Nr. VI	22	stycznia	„	109	113	
71	31	Wadowice	K. u. k. Reservespital	12	marca	„	66	72	
72	35	Wiedeń XX	na ręce WP. Bartłomieja Pachuty	5	kwietnia	„	53	57	
73	69	„ IX	WP. Kazimierz Dygon	24	października	„	22	24	
74	1b	Zakopane	na ręce WP. Janiny Turowskiej	13	„	1916	85	125	
75	16	Zator	K. u. k. Reservespital	16	lutego	1917	87	90	
76	49	Zdrój Darków	WP. Piotr Krechowicz	28	czerwca	„	48	53	zwrócono
77	36	— —	na ręce WP. Górskiego	18	kwietnia	„	74	81	
78	41	— —	Szpital garnizonowy nr. 15	10	maja	„	22	27	zwr. 17/VIII 1917
79		— —	II. pułk, 2 szwadron Ułanów polskich	4	listopada	„	37	37	
80		Drosendorf	Obóz internowanych Legionistów	30	sierpnia	„	48	53	
81		Grensdorf	Dr. Burzyński. Obóz internowanych	6	„	„	38	45	
82		Zemlin Magne	p. Brudzicki (dla 6 jeńców)	6	„	„	26	26	
83		Poczta polowa 288	Bożynir Stala, chorąży 49 pułku	11	lipca	„	31	32	
84		Firlejów	Obóz jeńców	2	„	„	22	36	
85		Lwów	Gospoda Legionów	3	września	„	5	15	

Zestawienie:

Biblioteki założone przez Zarząd Główny T. S. L.	w Królestwie Polskiem . . .	4029 dzieł	w 4824 tomach
	w Galicyi	4674 „	w 5536 „
	dla rannych żołnierzy Polaków	3957 „	w 4364 „
	Razem . .	12660 dzieł	w 14724 tomach

Obrót Centralnej Składnicy książek za r. 1917.

	ilość	dzieł	tomów	Cena K	h
Założono bibliotek	139	11669	12395	20684	29
Uzupełniono „	112	3192	3246	4734	72
Osoby prywatne i księgarnie nabyły w C. S.		5822	6200	6351	67
Wydano elementarzy dla analfabetów		256	256	109	25
Założono bibliotek ludowych i szkolnych w Królestwie Polskiem .	280	21820	25667	57968	21
Wydano bezpłatnie.					
Dla młodzieży i ludności w Królestwie Polskiem i na Wołyniu . .	77	5029	5824	9055	71
Dla młodzieży i ludności w Galicyi .	124	8338	9200	13311	42
„ rannych żołnierzy . . .	85	3957	4364	4600	—
„ uchodźców	11	837	904	1500	—
„ jeńców	12	995	1043	2000	—
Razem . .	840	61915	69099	120315	27

Z powyższego zestawienia przypada na Sekcyę wschodnią Zarządu Głównego we Lwowie:

Dla ludności i młodzieży w Król. Polsk. i na Wołyniu 51 bibliotek
„ „ „ „ „ Galicyi . . . . 49 „
„ żołnierzy i Legionistów . . . . . 7 „

Nadto Sekcya wydała:
Obrazów świętych . . . . . 160 egz.
„ przyrodniczych . . . . . 460 „
Kart widokówek (orły, herby, wizerunki zasłużonych) . 350 „

Związki okręgowe i Koła TSL. w r. 1917.

Ujęcie działalności Związków okręgowych i Kół T. S. L. w jedno zestawienie tabelaryczne nie jest możliwe już z tego powodu, że mało ponad 50% Kół jest wogóle czynnych, a na 21 Związków okręgowych działa obecnie tylko 4 t. j. lwowski, krakowski, tarnowski i rzeszowski. Dlatego ograniczamy się do zwięzłego wyliczenia, które Koła dały znak życia i wogóle są więcej lub mniej czynne.

Zestawiliśmy Koła według ich przynależności do Związków okręgowych choćby dlatego, aby tym ostatnim umożliwić ponowne zorganizowanie się i przypomnieć Wydziałom Związków okręgowych, by w myśl statutu jakkolwiek w trudnych warunkach przyszły Zarządowi głównemu ze skuteczną pomocą w odnawianiu i ożywieniu działalności Kół.

Zaznaczamy, że jak ze sprawozdań poszczególnych osób tudzież Związków i Kół wynika, główną przyczyną ich bierności jest brak ludzi i trudności komunikcyjne. We wschodniej części kraju nadto wpływa nader niekorzystnie na pracę Kół zniszczenie placówek oświatowych, utrata aktów, nieczynność wielu szkół z powodu zajęcia przez wojsko lub zniszczenie budynków szkolnych, burs, domów ludowych i t. d. Na znamienny fakt zwracamy uwagę, że w wielu okolicach kraju, zwłaszcza na wschodzie, ludność okazuje żywą chęć korzystania ze środków oświatowych, jak szkoły polskiej i czytelni polskiej, których jednak Koła dla braku ponownego zorganizowania się nie dostarczają, tak że niejednokrotnie poszczególne jednostki chętne i ofiarne zastępują w tych miejscach nieczynne Koła.

Zestawienie nasze stanu organizacyi Kół obejmuje i znaczną część roku 1918, gdyż jeszcze w ostatnich tygodniach delegaci Zarządu głównego i Związku okręgowego lwowskiego stan organizacyi Kół mieli sposobność naocznie ocenić.

1. Działalnością swoją wybija się na czoło Związek okręgowy lwowski, a w nim Koła lwowskie z 45% czynnych, 25% nieczynnych Kół; 30% znajduje się w okresie reorganizacyi. Z pomiędzy lwowskich zanotować należy przybytek Kół nowych t. j. dzielnicowych, których powstało 3 a to: Grunwaldzkie, ks. Wawrzyniaka i B. Głowackiego. Żywszą działalność

rozwinęły Koła: Przemyślany, Kamionka strumiłowa, Chodorów — z lwowskich Koło Pań i Koło Borelowskiego, pierwsze prowadząc wytrwale i wzorowo Bursę Borelowskiej, drugie podejmując pracę w śród sfer robotniczych. Związek okręg. prowadzi największą bursę TSL., Grunwaldzką.

2. Najsłabiej przedstawia się działalność Kół Związku Okręgu Tarnopolskiego, gdzie zaledwie 3 Koła na 18 jest czynnych. Najwięcej pracy w najkrótszym stosunkowo czasie wykonało Koło Zbaraskie, dzięki pracy ks. Tyrankiewicza; Koło w Czortkowie (II), Skałacie i Kopyczyńcach rozpoczęły w pewnych kierunkach pracę.

3. W Przemyskim Z. O. stwierdzić należy bardzo żywą działalność Koła Pań, które podjęło całokształt pracy oświatowej i zaznaczyć, że z wyjątkiem Nizinkowic wszystkie Koła podjęły mniej lub więcej wydatną pracę, zwłaszcza między innemi Koło w Dubiecku i Birczy i im. Sienkiewicza w Przemyślu i Koło w Dobromilu krząta się gorliwie około odrestaurowania swych placówek.

4. W nieczynnym Zw. Okręg. Żółkiewskim wybija się na czoło Koło w Rawie ruskiej, dzięki niestrudzonej pracy przewodniczącej Koła, dalej dość czynne są Koła w Uhnowie i Bełzu, a poniekąd i w Mostach Wielkich

5. Na terenie Złoczowskiego Zw. Okr. jedynie czynne i to wszechstronnie jest Koło w Złoczowie, a streszcza się ta działalność pod kierunkiem gorliwym prof. Polakowskiego w sprawie szkolnictwa, czytelnictwa, kursów dla analfabetów i organizowania wieców oświatowo-narodowych.

6. Zw. Okr. Stanisławowski sam nieczynny — wykazuje ożywioną bardzo działalność Kół miejscowych w Stanisławowie, zwłaszcza Koła Pań, które złączywszy się czasowo do wspólnej pracy z Kołem męskiem — prowadziło dobrą robotę szkolną. W ostatnich miesiącach podjęto też ogólną pracę oświatową Koło w Tłumaczu; nie mniej ożywioną działność rozwinęło też Koło w Nadwórnej, dając inicyatywę do rozbudzenia życia narodowego w tym kresowym powiecie; Koło Buczackie opiekuje się nieźle szkołami dla mniejszości.

7. W Zw. Okr. Samborskim, Koło w Drohobyczu jest pierwszem, które wyjąwszy czas okresu inwazyi rosyjskiej — nie przerwało całokształtu pracy oświatowej i wydało bardzo szczegółowe drukowane sprawozdanie ze swej działalności z liczbą członków 588; z ważniejszych prac podnieść należy zorganizowanie „Kółka samokształcenia“ do zawodu handlowego i prowadzenie „korpusów wakacyjnych“. Do czynnych Kół w tym okręgu zaliczyć należy Koło Samborskie, które umieściło w bursie miejscowej kandydatów do rzemiosła i handlu; Koło w Borysławiu zorganizowało Koło robotnicze TSL. w Tustanowicach i opiekuje się niem. Koło w Turce pracowało nad szkołami eksponowanemi i urządzało obchody narodowe.

8. W Zw. Okr. Zaleszczyckim zanotować należy działalność szkolną Koła w Tłustem i zapoczątkowanie jej w Zaleszczyckiem Kole, przyczem stwierdzamy wielkie w tej mierze zasługi Pani Wandy Mossoczównej w Tłustem.

9. W Zw. Okr. Kołomyjskim, rozpoczęły pracę tylko Koła w Kołomyi i Śniatynie od obliczenia szkód i strat wojennych i usiłowań przywrócenia do stanu pierwotnego owych placówek.

10. Koła Zw. Okr. Brzezańskiego, a to Koło w Brzezanach, Rohatynie i Kosowej znajdują się dopiero w stadyum organizacyi i odpowiedziały na kwestyonaryusze.

11. Na terenie Zw. Okr. Stryjskiego rozwinęły Koła w Skolem, Bolechowie i Stryju dość ożywioną działalność, zwłaszcza Koło w Skolem, które założyło kram TSL., a w roku 1917 „Ochronkę Polską".

12. Zw. Okr. Sanok wykazuje 50% czynnych Kół — wśród nich Zagórz, Lisko, Lutowiska i Brzozów.

13. W Zw. Okr. Jarosławskim Koło w Oleszczycach zabrało się energicznie do odrestaurowania swych placówek, inne zaś Koła t. j. Jarosław, Przeworsk, Lubaczów i Leżajsk zapoczątkowały zwykłą pracę oświatową.

14. Zw. Okr. Rzeszowski został zorganizowany dopiero w 1918 r. przez p. Jana Owińskiego. Z Kół czynne są: rzeszowskie, niżańskie, rozwadowskie, łańcuckie. Ruch w tych Kołach jest bardzo silny. Obecnie Związek reorganizuje Koła dalsze.

15. Zw. Okr. Jasielski nieczynny. Koła czynne w Jaśle, Strzyżowie, Krośnie, Żmigrodzie, Brzostku, Dukli.

16. Zw. Okr. Dębicki nieczynne. Zorganizowano Koła w Tarnoprzegu, Mielcu, Radomyślu, Dębicy, Ropczycach. Niektóre z nich rozwijają bardzo żywy ruch biblioteczny.

17. Zw. Okr. Tarnowski z prezesem p. Arwayem zaczął swą działalność w 1917 r. od lustracyi Kół. Najczynniejsze jest Koło w Tarnowie. Biblioteka publiczna, Kino, Czytelnia im. Kilińskiego, kursa oświatowe. Nabyto dom za 170.000 koron. Poza Tarnowem czynne są Koła w Brzesku, Bochni, Wiśniczu, Ciężkowicach. Wszystkie odznaczają się celową i zorganizowaną pracą.

18. Zw. Okr. w Nowym Sączu nieczynny. Z Kół są czynne: obydwa Koła w Nowym Sączu, Starym Sączu, Krynicy, Grybowie, Limanowej i Tymbarku. Koła niektóre pracują bardzo celowo i żywo.

19. Zw. Okr. w Nowym Targu słaby. Z Kół najczynniejsze w Zakopanem i Nowym Targu. Interesują się żywo Spiżem i Orawą.

20. Zw. Okr. Krakowski czynnym był bez przerwy. Z Kół czynne są: I. II. IV. VIII. w Krakowie, Krzeszowicach, Suchej, Wieliczce, Oświęcimiu, Brzezince, Sierszy. Zwłaszcza Koło I. w Krakowie pracuje bardzo wydatnie.

21. Zw. Okr. Bialski nieczynny. Z Kół wyróżniają się: Kęty, Żywiec, Biała, Leszczyny. Czynne są też Koła w Zatorze, Wadowicach, Andrychowie.

Z Kół pozakrajowych są czynne: Jaworze średnie, Radwanice, Hermanice, Przywóz, Witkowice, Mor. Ostrawa. Spełniają one w zupełności swoje zadanie. Koła bukowińskie są nieczynne.

W końcu stwierdzić musimy na tem miejscu, że praca oświatowa, zwłaszcza akcya szkolna, spoczywa z braku organizacyi Kół miejscowych i Związków okręgowych często bezpośrednio w rękach Zarządu głównego względnie Sekcyi Wschodniej i Referentki szkolnej Zarządu głównego. Podkreślić należy z całem uznaniem, że zwłaszcza akcyę szkolną pobudza duchowieństwo rzym.-katol. w tych miejscach wschodniej części kraju, gdzie Koła są nieczynne.

Wiele Kół TSL. nie wniosło dotąd do władz spisu szkód wojennych ani próśb o zasiłek na odbudowę, choć Sekcya III. Centrali dla gospodarczej odbudowy kraju życzliwie i sprawiedliwie podania takie traktuje. A przecież szkody idą w setki tysięcy koron.

Kończąc tę część sprawozdania odzywa się Zarząd główny 1) do Kół, by przez energiczne organizowanie się spełniały swe zadania oświatowe i jednały członków choćby z tego względu, że wobec wzmożonych działań i terenu pracy zwłaszcza w obecnych warunkach i na kresach: Podlaskiem, Wołyńskiem, Chełmskiem — musi Zarząd główny uzyskać od Kół dostateczne poparcie materyalne. 2) O moralne poparcie i pomoc w organizacyi i ożywieniu działalności Kół apeluje Zarząd główny do Wydziałów Związków okręgowych, by te podjęły swą pracę przedwojenną.

Lista członków honorowych i założycieli T. S. L.

(bez spisu członków dożywotnich, wspierających i zwyczajnych).

1. Członkowie honorowi:

1. Dr. Adam Ernest
2. † Dr. Asnyk Adam
3. Arcyb. Dr. Józef Bilczewski
4. Dr. Bandrowski Ernest
5. † Jerzmanowski Erazm
6. † Konopnicka Marya
7. † Miłkowski Zygmunt
8. † Orzeszkowa Eliza
9. † Prószyński K. (K. Promyk)
10. Siedlecka Marya.

2. Członkowie założyciele.

Wkładka członka założyciela wynosi 200 K.

1. Adlersbergerowa Charlotta, Koło I Stanisławów
2. Agopsowicz Stanislaw z Błozwi Górnej, Koło Stary Sambor
4. Antoniewicz-Bołoz z Winogrodu, Koło Kołomyja
5. Barczewski Leopold ze Lwowa, Koło IV im. Jeża, Lwów
6. Hr. Badeni Stanisław Henryk z Koropca, Koło Tarnopol
7. † Dr. Balasits August, Zarząd główny
8. Bank dla Ziemian, Koło Kopyczyńce
9. Bank Powiatowy w Tarnopolu, Koło Tarnopol
10. Bartonec Franciszek Zarząd Główny
11. Bartonecowa Róża, Zarząd Główny
12. Hr. Baworowski Michał, Koło Podwołoczyska
13. † Bełza Władysław ze Lwowa, Zarząd Główny
14. Beringer Wandalin, Koło I Kraków
15. Br. Błażowski Maryan, Koło Buczacz
16. † Brzozowski Franciszek, Zarząd Główny
17. † Chronowski Eustachy, Koło I Kraków
18. Cielecki Zaremba Artur z Hadyńkowiec, Zarząd Główny
19. Cieńska Florentyna, Koło Tarnopol
20. Cieński Bogusław, Koło Tarnopol

21. Hr. Czarkowski-Golejewski Tadeusz, Koło Borszczów
22. Książę Czartoryski Adam, Koło Sieniawa
23. Br. Czecz Maryan z Kóz, Koło Hałcnów
24. Dr. Dadlez Julian, Koło Rawa Ruska
25. Dr. Doboszyński Adam, Zarząd Główny
26. Dolański Ludwik, Zarząd Główny
27. Dołkowski Ludwik, Zarząd Główny
28. Dulewicz Zenon z Mińska lit., Zarząd Główny
29. Dyrekcya gwarectwa w Witkowicach, Koło Witkowice
30. Dr. Dwernicki Tadeusz, Zarząd Główny
31. Dziewulska Antonina, Zarząd Główny
32. Eichenkatzowa P., Koło I., Stanisławów
33. Feuerstein Jakób z Drohobycza, Zarząd Główny
34. Galicyjska Kasa Zaliczkowa, Koło IV im. Jeża Lwów
35. Galicyjski Bank Ziemski, Koło Sambor
36. Galicyjska Spółka Naftowa, Koło Gródek Jagielloński
37. Gall Rudolf, Koło Tarnopol
38. Dr. Gertler Julian, Zarząd Główny
39. Dr. Głąbiński Stanisław, Koło im. Jeża Lwów
40. Gmina miasta Kęt, Zarząd Główny
41. Gmina miasta Starego Sącza, Koło Stary Sącz
42. Gniewoszanka Helena, Koło Buczacz
43. † Górnisiewicz Antoni, Koło I Kraków
44. X. Gromnicki Stanisław, Koło Buczacz
45. † Gross Piotr, Zarząd Główny
46. Dr. Grzybowski Ludwik, Koło Buczacz
47. † Dr. Hasewicz Stanisław, Zarząd Główny
48. Hłasko Józef, Koło IV im. Jeża Lwów
49. Horowitz Samuel, Koło IV im. Jeża Lwów
50. Horodyński z Hostowa, Koło Kołomyja
51. Izba Handlowa i Przemysłowa w Brodach, Koło Tarnopol
52. X. Jachimowski Władysław, Koło Buczacz
53. † Januszewski Antoni, Koło VI im. Słowackiego Kraków
54. Jarnuszkiewiczówna Marya z Zakopanego, Zarząd Główny
55. † Jerzmanowski Erazm, Zarząd Główny
56. Kapellner Julian, Zarząd Główny
57. Kasa Oszczędności m. Drohobycza, Koło Drohobycz
58. Kasa Oszczędności m. Przemyśla, Zarząd Główny
59. Kasa Oszcsędności m. Sambora, Koło Sambor
60. Kasa Oszczędności m. Tarnowa, Koło Taroów
61. Kasa Zaliczkowa w Kopczycach, Koło Kopczyce
62. Kasa Zaliczkowa w Rawie Ruskiej, Koło Rawa Ruska
63. Kasa Zaliczkowa w Sieniawie, Koło Sieniawa
64. Kasa Zaliczkowa Złoczów, Koło Złoczów
65. Kasyno urzędnicze w Sierszy, Zarząd Główny
66. Kluczyński Adam, Związek Okręgowy Lwów
67. † Klemensiewicz Edmund, Koło I Kraków
68. Kolbe Wacław, Koło I Kraków

69. Dr. Kolischer Henryk, Koło Gródek Jagielloński
70. Koło T. S. L., Bolechów
71. Komitet Grunwaldzki w Krakowie, Koło II Pań Kraków
72. Komitet wyborczy w Podhajcach, Koło Podhajce
73. Kondratowicz Hieronim, Zarząd Główny
74. I. Kongres Pedagogiczny we Lwowie, Zarząd Główny
75. Kopalnia „Wiktor I" w Sustanowicach, Koło Wolanka
76. Koralewski Władysław z Zalesia, Koło Lubaczów
77. Kostkiewicz Kazimierz, Zarząd Główny
78. Dr. Kostkiewicz Zygmunt, Zarząd Główny
79. Kucharski Władysław, Zarząd Główny, Kraków
80. Dr. Kwaśnicki August, Koło I Kraków
81. Lasocki Maryan, Zarząd Główny
82. Laskowski Kazimierz, Bażanówka, Zarząd Główny
83. † Leszczyński Cypryan, Koło II Przemyśl
84. Linde Hubert, Koło Tarnów
85. Dr. Linde Maryan, Zarząd Główny, Bukareszt
86. Dr. Loewenstein Natan ze Lwowa, koło IV im. Jeża Lwów
87. Loewensteinowa Marya ze Lwowa, Koło IV im.Jeża Lwów
88. Księżna Lubomirska z Przeworska, Koło I. Stanisławów
89. Książę Lubomirski Jerzy z Charzewic, Koło Rozwadów
90. Dr. Łazarski Józef, Koło I. Kraków
91. Łepkowska Gabryela z Zasłania, Koło Zagórz
92. Łozińskie z Kuńkowiec, Koło II. Przemyśl
93. Łukasiewicz z Podhajczyk, Koło Kołomyja
94. Madeyski Jan z Parchacza, Koło Sokal
95. Małachowska, Koło Podwołoczyska
96. † Mańkowski Emeryk z Borówki, Zarząd Główny
97. Marmorosz ze Sowek, Koło Kołomyja
98. Michałowski Ludwik, Zarząd Główny
99. † X. Midowicz Teofil, Koło I. Kraków
100. Miejska Kasa Oszczędności w Bochni, Koło Bochnia
101. Hr. Milewski Korwin Ignacy, Zarząd Główny
102. Niezabitowska Anna, Koło Gródek Jagielloński
103. Dr. Nitsch Kazimierz, Zarząd Główny
104. N. N. przez Koło Jeża Lwów, Zarząd Główny
105. Nowakowski Nowina Julian, Koło Stryj
106. † Odrzywolska Zofia, Zarząd Główny
107. † Odrzywolski Kazimierz, Zarząd Główny
108. Paderewski Ignacy, Koło IV. im. Słowackiego Kraków
109. † Pasierbski Hipolit, Koło I. Kraków
110. Dr. Paszkowski Franciszek Kraków, Zarząd Główny
111. † Dr. Paszkowski Stanisław, Koło I. Kraków
112. Pawlikowska Helena, Zarząd Główny
113. Dr. Pawlikowski Jan Gwalbert ze Lwowa, Koło IV. im. Jeża Lwów
114. † Pawlikowski Mieczysław, Koło I. Kraków
115. Pawlikowski Stanisław, Zarząd Główny

116. Pawłowski Ignacy, Zarząd Główny
117. Petrowiczowa Teresa z Czernolicy, Koło Horodenka
118. Pieniążek Ignacy, Zarząd Główny
119. Podczascy Kazimiera i Jan, Koło Sieniawa
120. Podkówka Marcin, Zw. Okr. Lwóy
121. Polskie Towarzystwo Narodowe, Koło Husiatyn
122. Popielecki Jan ze Lwowa, Zarząd Główny
123. Hr. Potulicka Franciszek, Koło Gliniany
124. Powiatowa Kasa Oszczędności w Bochni, Koło Bochnia
125. Powiatowa Kasa w Gródku Jagiell., Koło Gródek Jagiell.
126. Powiatowa Kasa Oszczędności w Wadowicach, Zarz. Głów.
127. Powiatowa Kasa Oszczędności w Żydaczowie, Koło Żydaczów
128. † Pressenowa Laura z Dobrzańskich, Koło Gródek Jagiell.
129. Księżna Puzynina z Piadyk, Koło Kołomyja
130. Rada miasta Bochni, Koło Bochnia
131. Rada miasta Drohobycza, Koło Drogobycz
132. Rada miasta Krakowa, Koło II. Pan Kraków
133. Rada miasta Lwowa, Zarząd Główny
134. Rada miasta Tarnowa, Koło Tarnów
135. Rada miasta Tłumacza, Koło Tłumacz
136. Rada Powiatowa w Bochni, Koło w Bochni
137. Rada Powiatowa w Chrzanowie, Koło Chrzanów
138. Rada Powiatowa w Drohobyczu, Koło Drohobycz
139. Rada Powiatowa w Gródku Jagiell., Koło Gródek Jagiell.
140. Rada Powiatowa w Husiatynie, Koło Husiatyn
141. Rada Powiatowa w Jaśle, Zarząd Główny
142. Rada Powiatowa w Przemyślanach, Koło Gliniany
143. Rada Powiatowa w Tarnopolu, Koło Tarnopol
144. Rada Powiatowa w Tarnowie, Koło Tarnów
145. Rada Powiatowa w Wieliczce, Zarząd Główny
146. Rada Powiatowa w Żydaczowie, Koło Żydaczów
147. Rayski Albin, Zarząd Główny
148. Rodzeń Marcin z Zalesia, Koło II. Przemyśl
149. Rozwadowski Bronisław, Koło Skałat
150. Dr. Rozwadowski Jan ze Lwowa, Zarząd Główny
151. Rutkowski Władysław, Koło Kołomyja
152. † Sala Oktaw, Zarząd główny
153. Książę Sapieha Władysław z Krasiczyna, Koło Lubaczów
154. Księżna Sapieżyna Elżbieta, Koło I. Pań Przemyśl
155. X. Schecht Zygmunt, Koło Buczacz
156. Schwanitz-Szwantowski Bronisław, Zarząd Główny
157. Somberowie Seweryn i Julia, Koło Gródek Jagielloński
158. Serwatowski Władysław, Koło Buczacz
159. Sieczka Józef z Zakopanego, Koło Zakopane
160. † Skirliński Jan z Liszek, Koło I. Kraków
161. Sokołowski Antoni, Zarząd Główny
162. „Sokół“ w Żydaczowie, Koło Żydaczów
163. † Sienkiewicz Henryk, Zarząd Główny

164. Srokowski Stanisław, Koło Tarnopol
165. Hr. Stadnicki Adam, Nawojowa, Zarząd Główny
166. † Stanisz Kleofas, Koło Tarnów
167. Hr. Starzeńska Bronisława, Zarząd Główny
168. † Stokowski Apolinary, Koło I. Pań Lwów
169. Strzelecki Władysław ze Lwowa, Zarząd Główny
170. Sulimirski Wit ze Lwowa, Zarząd Główny
171. Dr. Surwiłło Zygmut, Zarząd Główny
172. Surzyński Zenon, Zarząd Główny
173. Dr. Świątkiewicz Michał, Koło Rawa Ruska
174. Szancer Henryk, Zarząd Główny
175. Szybalski Tadeusz, Koło Złozów
176. Szczepanowska Helena, Zarząd Główny
177. † Szczepanowski Stanisław, Zarząd Główny
178. Hr. Szeliska, Koło Kozowa
179. Śliwicki Daniel z Lublina, Zarząd Główny
180. Śliwińska Władysława, Koło IV. im. Jeża Lwów
181. Śliwiński Hipolit ze Lwowa, Koło IV. im. Jeża Lwów
182. Szuszkiewicz Karol, Zarząd Główny
183. Tarnawska Franciszka, Zarząd Główny
184. Terner Juda, Koło I. Stanisławów
185. Towarzystwo Kasynowe w Muszynie, Zarząd Główny
186. Tow. Miłośników Zabytków i hist. Krakowa, Koło IV. Ak. Kraków
187. Tow. Nauczycieli Szkół Wyższych ze Lwowa, Zarz. Główny
188. Tow. Wzajemnej pomocy U. U. J., Koło IV. Akad. Kraków
189. Tow. Wzaj. Ubezp. urzędn. pryw. we Kwowie, Zarz. Główny
190. Towarzystwo Zaliczkowe w Bełzie, Koło Bełz
191. Towarzystwo Zaliczkowe w Brzozowie, Koło Brzozów
192. Towarzystwo Zaliczkowe, Kańczuga
193. Towarzystwo Zaliczkowe w Rohatynie, Koło Rohatyn
194. Towarzystwo Zaliczkowe i Kredytowe w Skałacie, Koło Skałat
195. Towarzystwo Zaliczkowe w Tarnowie, Koło Tarnów
196. Towarzystwo Zjedn. Polaków w Nowym Yorku, Zarz. Główny
197. Dr. Udziela Edmund, Zarząd Główny
198. Wachowicz Spirydyon, Koło Buczacz
199. Baron Wattman Henryk, Koło Cieszanów
200. Wilczek Józef, Koło II. Przemyśl
201. Winter Emanuel, Wieliczka, Zarząd Główny
202. † Dr. Wiśniewski Ludwik, Zarząd Główny
203. Dr. Witkowski Kazimierz ze Lwowa, Zarząd Główny
204. Wixel Jakób, Koło IV. im. Jeża Lwów
205. Dr. Wolański Kazimierz, Zarząd Główny
206. Wolniewicz Kazimierz z Oleszy, Koło Olesza-Dwór
207. Wolska Marya, Zarząd Główny
208. Wolski Wacław, Zarząd Główny
209. † Woyneko-Tomkiewicz Stanisław, Koło I. Kraków
210. X. Wrucha Józef, Koło Buczacz
211. Wydział Krajowy, Zarząd Główny

212. Wyszyński, Koło III. Stanisławów
213. † Zagórski Eustachy, Koło Skałat
214. Zajączkowski Mieczysław z Horożanki, Koło I. Stanisławów
215. Hr. Zamoyski Władysław z Zakopanego, Koło Zakopane
216. Zawiliński Roman, Koło Tarnów
217. † Zawistowski Kazimierz, Koło Skałat
218. † Dr. Zbyszewski Wiktor, Zarząd Główny
219. Zdanowicz Ludwik, Zarząd Główny
220. Znamięcki Zdzisław, Zarząd Główny
221. Spółka wygrywających w Krakowie, Zarząd Główny.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

ZARZĄDU GŁÓWNEGO TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ

ZA ROK 1917.

Stan czynny.

Bilans Towarzystwa Szkoły Ludowej

	Koron	h	Koron	h	Koron	h
1. Lokacya funduszu żelaznego.						
Depozyt w filii Banku krajowego w Krakowie			89.300	—		
Dług funduszu bieżącego			52.394	66	141.694	66
2. Nieruchomości i ruchomości Tow. (po cenie kupna).						
Parcele i budynki szkolne			1,265.843	93		
Realność Zarządu Głównego w Krakowie .			61.147	46		
Domy ludowe T. S. L.			7.075	50		
„ kół T. S. L.			126.600	—		
„ burs T. S. L.			453.000	—		
Inwentarz ruchomy biura Zarządu Głównego			21.501	82		
Zbiory naukowe i urządzenie wewn. szkół			171.416	38		
Urządzenie kół, czytelń, kursów nauki początkowej, ochronek, burs, domów lud. itp.			29.401	12		
Książki w czytelniach i wypożyczalniach .			167.886	72	2,303.872	93
3. Fundusz bieżący Zarządu Głównego.						
Gotówka w kasie dnia 31. grudnia 1917. .			18.828	28		
Lokacya różnych funduszów T. S. L. . . .			374.436	61		
Wierzytelności:						
Poczt. Kasa Oszcz., Wiedeń, Rk Zarz. Gł.	29.680	03				
Koła T. S. L.	61.530	06				
Różni dłużnicy	73.453	—				
Banki (książ. wkładk. i rachunki bież.) .	26.653	27	191.316	36		
Centralna Składnica:						
Zapas wydawnictw i druków	18.928	42				
Inwentarz wypożyczalni przeźroczy . . .	6.352	98				
Własne i obce nakłady książkowe . . .	24.341	90				
Wierzytelności za książki	29.031	16	78.654	46		
Niedobór z lat ubiegłych*)	493.582	99				
Spłacony w 1917 roku niedobór szkolny .	153.121	33	340.461	66	1,003.697	37
					3,449.264	96

Kraków, dnia 31. grudnia 1917 r.

ZARZĄD GŁÓWNY T. S. L.

Dr. Ernest Bandrowski Prezes. — *Dr. Ernest Adam*, *Jerzy Piwocki* Wiceprezesi. — *Franciszek Maślanka* Skarbnik.

Dr. Zdzisław Próchnicki
Stanisław Rymar
Dr. Szymon Wierdak
Sekretarze.

Tadeusz Tabaczyński
Rachmistrz.

*) Nadto wynoszą niespłacone zobowiązania TSL. na szkoły dla mniejszości polskich na kresach wschodnich około 230.000 koron.

z dniem 31. grudnia 1917 roku.

Stan bierny.

	Koron	h	Koron	h	Koron	h
1. Fundusz żelazny.						
Stan funduszu żelaznego w dniu 31. grudnia 1917 r.					141.694	66
2. Majątek Towarzystwa w nieruchomościach i ruchomościach.						
Ciężary hipoteczne zaciągnięte przez Koła i Związki okręgowe T. S. L.*)			347.199	38		
Fundacya Klemensiewiczów zabezpieczona hipotecznie			50 000	—		
Fundusz na umorzenie majątku			701.426	85		
Stan majątku w dniu 31. grudnia 1917 roku po umorzeniu			1,205.246	70	2,303.872	93
3. Fundusz bieżący Zarządu Głównego.						
Stan różnych funduszów T. S. L. w dniu 31. grudnia 1917 roku	400.588	96				
Fundusz na dubiosa	43.294	34	443.883	30		
Długi:						
Filia Banku krajowego w Krakowie (Rk otw. kred. nr. 2)	67.450	50				
Filia Banku krajowego w Krakowie (Rk otw. kred. nr. 214	38.976	50				
Pożyczki hipoteczne Zarządu Głównego	307.302	10				
Różni wierzyciele	93.690	31				
Pożyczka z funduszu żelaznego	52.394	66	559.814	07	1,003.697	37
					3,449.264	96

RADA NADZORCZA T. S. L.

Dr. Stefan Surzycki Przewodniczący. — *Dr. Stanisław Kutrzeba* Zastępca przewodn. — *Inż. Edward Kostecki* Sekretarz.

Dr. Stan. Głąbiński — *Ludwik Halski* — *Dr. Maryan Starzewski* — *Wincenty Witos*

Zestawił *Feliks Turowski*
sąd. rzeczozn. buch.

*) Nadto zaciągnął Zarząd Główny pożyczki hipoteczne na koron 307.302·10, wykazane w bilansie funduszu bieżącego.

Rachunek wyniku obrotów funduszu

Niedobór. **za rok**

	Koron	h	Koron	h
1. Szkoły T. S. L.:				
Konserwacya nieruchomości, adaptacye, dokupno zbiorów naukowych i urządzenia wewnętrznego szkół	31.181	12		
Utrzymanie szkół na kresach zachodnich	311.920	53		
„ „ wschodnich	62.023	94		
Częściowa spłata niedoboru szkolnego z ubiegłych lat	153.121	33	558.246	92
2. Zasiłki udzielone Kołom T. S. L. i t. p.			23.579	71
3. Na biblioteki wojenne wydano			20.000	—
4. Wypłacony z Daru narodowego Trzeciego Maja zasiłek dla superarbitrowanych legionistów			6.000	—
5. Wypożyczalnia przeźroczy			891	24
6. Przewodnik oświatowy			1.959	15
7. Odsetki zapłacone			31.952	88
8. Koszta zarządu i organizacyi Towarzystwa			8.632	12
9. Adaptacye i urządzenie realności Zarządu Głównego w Krakowie			12.217	42
			663.479	44

Kraków, dnia 31. grudnia 1917 r.

ZARZĄD GŁÓWNY T. S. L.

Dr. Ernest Bandrowski — Prezes.
Dr. Ernest Adam *Jerzy Piwocki* — Wiceprezesi.
Franciszek Maślanka — Skarbnik.

Dr. Zdzisław Próchnicki
Stanisław Rymar
Dr. Szymon Wierdak
Sekretarze.

Tadeusz Tabaczyński
Rachmistrz.

bieżącego Zarządu Głównego T. S. L.

1917. **Nadwyżka.**

	Koron	h	Koron	h
10. Szkoły T. S. L.:				
Dochody na utrzymanie szkół na kresach zach.	292.920	82		
„ „ „ „ „ wsch.	6.000	—		
Pokrycie z Daru grunwaldzkiego:				
a) wydatków na budynki szkolne na kresach zachodnich	24.701	53		
b) wydatków szkolnych na kresach wschod.	10.192	38		
Pokrycie wydatków szkol. na kresach wschod.:				
a) z funduszu Tow. Wzajemn. Ubezpieczeń	6.449	95		
b) „ Weydlicha	1.984	23		
c) „ na kupno gruntów	35.420	69	377.669	60
11. Dar narodowy Trzeciego Maja			146.277	29
12. Dary i zapisy			28.429	90
13. Centralna składnica:				
za książki	26.101	92		
za wydawnictwa dochodowe	39.152	30	65.254	22
14. Pobrany procent a) od sprzedaży tutek „Promień“ (Elster i Topf — Lwów)	5.927	50		
b) od sprzedaży cukierków fabryki „Kryształ“ — Podgórze	750	—	6.677	50
15. Wkładki członków przy Zarządzie Głównym			577	40
16. 25% wkładek członków od Kół T. S. L. . .			580	83
17. Czynsze realności w Przywozie			738	24
18. Odsetki pobrane i dochód z kuponów . . .			10.840	84
19. Odpisane ze stanu biernego zużyte fundusze			26.433	62
			663.479	44

RADA NADZORCZA T. S. L.

Dr. Stefan Surzycki — Przewodniczący.
Dr. Stanisław Kutrzeba — Zastępca przewodn.
Inż. Edward Kostecki — Sekretarz.

Dr. Stanisław Głąbiński *Ludwik Halski* *Dr. Maryan Starzewski* *Wincenty Witos*

Zestawił *Feliks Turowski*
sąd. rzeczozn. buch.

Wyszczególnienie przychodów i rozchodów
Zarządu Głównego T. S. L. za rok 1917.

	Koron	h	Koron	h
1. Rk Funduszu żelaznego.				
Fundusz żelazny.				
Stan początkowy			140.494	66
Wkładki członków założycieli			1.200	—
Stan końcowy			141.694	66
Lokacya funduszu żelaznego.				
a) Depozyt w filii Banku kraj. Kraków: Stan początkowy i końcowy*)			89.300	—
b) Pożyczka do funduszu bieżącego: Stan początkowy	51.194	66		
Dopożyczono	1.200	—	52.394	66
Stan końcowy			141.694	66
2. Rk nieruchomości i ruchomości.				
a) *Parcele i budynki szkolne.*				
Wartość początkowa	1,250.683	55		
Konserwacya, adaptacye i t. p.	17.062	61	1,267.746	16
Ubytek przez odstąpienie realności szkolnej w Leszczynach Radzie szkolnej krajowej			1.902	23
Wartość końcowa			1,265.843	93
b) *Realność Zarządu Głównego.*				
Zapisana przez ś. p. E. Klemensiewicza realność w Krakowie, zarachowana z wartością równą obciążeniu			50.000	—
Adaptacye i t. p.			11.147	46
Wartość końcowa			61.147	46
c) *Domy ludowe:* **)				
Wartość początkowa i końcowa			7.075	50
d) *Domy Kół i Związków okręg.***).				
Wartość początkowa i końcowa			126.600	—
e) *Domy burs* **):				
Wartość początkowa i końcowa			453.000	—
f) *Urządzenie biur Zarządu Głównego.*				
Wartość początkowa			20.431	86
Wartość dokupionego inwentarza			1.069	96
Wartość końcowa			21.501	82

*) Patrz wykaz lokacyi funduszów.

**) Z powodu braku sprawozdań kół T. S. L. podano wartość według stanu z r. 1916

	Koron	h	Koron	h
g) *Urządzenie szkół i zbiory naukowe.*				
Wartość początkowa	159.967	11		
Dokupione urządzenie szkół	3.985	95		
Dokupione zbiory naukowe	10.132	56	174.085	62
Ubytek przez odstąpienie ruchomości szkoły w Leszczynach Radzie szkolnej krajowej			2.669	24
Wartość końcowa			171.416	38
h) *Urządzenie domów ludowych, burs, czytelń, ochronek itp.*).*				
Wartość początkowa i końcowa			29.401	12
i) *Książki w czytelniach *).*				
Wartość początkowa i końcowa			167.886	72
j) *Ciężary hipoteczne Kół i Zw. Okręg.*				
Stan początkowy			327.199	38
Dodatkowa pożyczka hipoteczna			20.000	—
Stan końcowy			347.199	38
k) *Fundusz na amortyzacyę nieruchomości i ruchomości.*				
Stan początkowy			660.313	03
Amortyzacya za rok 1917			41.113	82
Stan końcowy			701.426	85
l) *Majątek Towarzystwa w nieruchomościach i ruchomościach.*				
Zestawienie ogólne majątku TSL.				
Wartość początkowa	1,227.533	45		
Dokupione ruchomości i nieruchomości	43.398	54		
Zapisana przez ś. p. E. Klemensiewicza realność w Krakowie zarachowana j. w.	50.000	—	1,320.931	99
Odstąpiona Radzie szkolnej krajowej realność w Leszczynach wraz z urządzeniem	4.571	47		
Dodatkowa pożyczka hipoteczna	20.000	—		
Przejęte obciążenie hipot. realn. w Krakowie	50.000	—		
Amortyzacya za rok 1917	41.113	82	115 685	29
Wartość końcowa			1,205.246	70
3. Rachunek funduszu bieżącego.				
Gotówka.				
Saldo kasowe przeniesione z 1916 r.	693	19		
Dochody kasowe	1,156 740	93	1,157.434	12
Rozchody kasowe			1,138.605	84
Saldo kasowe przeniesione na r. 1918			18.828	28
Fundusze.				
a) *Fundusz Daru Grunwaldzkiego.*				
Stan początkowy			200.773	61
Dary otrzymane (Kraków)	22.374	25		
do przeniesienia	22.374	25	200.773	61

*] Z powodu braku sprawozdań kół TSL. podano wartość według stanu z r. 1916.

	Koron	h	Koron	h
z przeniesienia	22.374	25	200.773	61
Odsetki pobrane i kupony (Kraków)	2.627	28		
Dary otrzymane (Lwów)	3.459	32		
Odsetki pobrane i kupony (Lwów)	5.924	26		
Zwroty wypłaconych ryczałtów (Lwów)	190	—	34,575	11
Razem			235.348	72
Upłata ceny kupna budynku żeńskiej szkoły wydziałowej w Białej	24.701	53		
Subwencya na utrzymanie szkół i zakupno środków naukowych dla szkół we wschodniej części kraju	10.382	38		
Koszta administracyjne (Kraków)	300	—		
„ „ (Lwów)	882	51	36.266	42
Stan końcowy funduszu Daru Grunwaldzkiego			199 082	30
Lokacya powyższego funduszu.				
Wartość początkowa			200.773	61
Podjęto (per saldo)			1.691	31
Wartość końcowa*)			199.082	30
b) *Fundusz im. Fr. Preisendanza.*				
Stan początkowy i końcowy			10.052	10
Lokacya powyższego funduszu.				
Wartość początkowa i końcowa**)			10.052	10
c) *Fundusz burs im. A. Potockiego.*				
Stan początkowy			91.060	94
Dary otrzymane w r. 1916			533	17
Odsetki i kupony pobrane w r. 1916			4.937	37
„ „ w r. 1917			9.853	93
Stan końcowy			106.385	41
Lokacya powyższego funduszu.				
Wartość początkowa			91.060	94
Ulokowano dodatkowo (per saldo)			15.324	47
Wartość końcowa**)			106.385	41
d) *Fundusz na kupno gruntów pod budowę szkół dla mniejszości polskich na kresach wschodnich.*				
Stan początkowy	42.383	75		
Subwencye otrzymane od Zarządu Głównego	20.000	—		
Odsetki pobrane	1.719	50		
Zwroty wydatków	613	75	64.717	—
Subwencye udzielone			36.034	44
Stan końcowy			28.682	56
Lokacya powyższego funduszu.				
Wartość początkowa			42.383	75
Podjęto (per saldo)			13 701	19
Wartość końcowa**)			28.682	56
e) *Fundusz im. Karola Klipunowskiego.*				
Stan początkowy i końcowy			2.000	—
Lokacya powyższego funduszu.				
Wartość początkowa i końcowa**)			2.000	—

*) Patrz rachunek funduszu Daru Grunwaldzkiego.
**) Patrz wykaz lokacyi funduszów.

	Koron	h	Koron	h
f) *Fundusz im. śp. Karola Butkowskiego.*				
Stan początkowy			2.979	86
Odsetki pobrane w 1916 r.			205	63
„ „ w 1917 r.			144	94
Stan końcowy			3.330	43
Lokacya powyższego funduszu.				
Wartość początkowa			2.979	86
Ulokowano dodatkowo (per saldo)			350	57
Wartość końcowa*)			3.330	43
g) *Fundusz im. ś. p. Weydlicha.*				
Stan początkowy	2.499	92		
Odsetki pobrane	86	15		
Zwroty wydatków	169	90	2.755	97
Wydano na zakupno książek			2.154	13
Stan końcowy			601	84
Lokacya powyższego funduszu.				
Stan początkowy			2.499	92
Podjęto			1.898	08
Stan końcowy*)			601	84
h) *Fundusz Tow. Wzaj. Ubezp. w Krakowie.*				
Stan początkowy	21.978	44		
Odsetki pobrane	752	28		
Zwroty wydatków	150	—	22.880	72
Subwencye udzielone	4.930	—		
Zakupno książek i obrazów	1.669	95	6.599	95
Stan końcowy			16.280	77
Lokacya powyższego funduszu.				
Stan początkowy			21.978	44
Podjęto			5.697	67
Stan końcowy*)			16.280	77
i) *Fundusz stypend. im. Dra E. Adama.*				
Dary otrzymane w 1916 r.	339	27		
„ „ w 1917 r.	284	40	623	67
Wydano w 1917 r.			250	—
Stan końcowy			373	67
Lokacya powyższego funduszu.				
Stan końcowy*)			373	67
j) *Żelazny fundusz styp. im. Dra E. Adama.*				
Dary otrzymane w 1917 r.			375	11
Odsetki pobrane w 1917 r.			1	63
Stan końcowy			376	74
Lokacya powyższego funduszu.				
Stan końcowy*)			376	74

*] Patrz wykaz lokacyi funduszów.

	Koron	h	Koron	h
k) *Fundusz im. ś. p. K. Czerniewicza.*				
Wpływy po 31. grudnia 1915 r.			6.651	70
Odsetki pobrane w 1916 r.			302	66
„ „ w 1917 r.			316	43
Stan końcowy			7 270	79
Lokacya powyższego funduszu.				
Stan końcowy*)			7.270	79
l) *Fundusz im. Sysaka.*				
Stan początkowy i końcowy**			1·000	—
ł) *Fundusz im. Zubrzyckiego.*				
Stan początkowy i końcowy**)			12.620	26
m) *Fundusz im. Kazimierza Kostkiewicza.*				
Stan początkowy			5.168	73
Odpisano z powodu zużycia funduszu na cele zgodne z wolą ofiarodawcy			5.168	73
Stan końcowy			—	—
n) *Fundusz stypendyjny im. Stanisława Wyspiańskiego.*				
Stan początkowy i końcowy**)			1.482	16
o) *Fundusz im. Koziebrodzkiej.*				
Stan początkowy i końcowy**)			250	—
p) *Fundusz im. ks. Gabryla.*				
Stan początkowy			59	—
Odpisano z powodu zużycia funduszu na właściwe cele			59	—
Stan końcowy			—	—
r) *Fundusz im. Maryi Konopnickiej.*				
Stan początkowy			1.205	89
Odpisano z powodu zużycia funduszu na właściwe cele			1.205	89
Stan końcowy			—	—
s) *Fundusz na szkołę nowego typu.*				
Stan początkowy i końcowy**)			100	—
t) *Fundusz na ochronkę polską w Bielsku.*				
Stan początkowy i końcowy**)			100	—
u) *Fundusz na czytelnię polską w Bełzie.*				
Stan początkowy i końcowy**)			500	—
w) *Fundusz na szkoły we wsch. części kraju.*				
Stan początkowy	43.768	40		
Czynsze pobrane od władz za wynajęte budynki szkolne TSL. w Białej	17.384	32	61.152	72
do przeniesienia			61.152	72

*] Patrz wykaz lokacyi funduszów. **] Fundusz ten nie jest osobno lokowany.

	Koron	h	Koron	h
z przeniesienia . . .			61.152	72
Zasiłki wypłacone w 1916 r.	20.000	—		
„ „ w 1917 r.	31.052	79	51.052	79
Stan końcowy*)			10.099	93
z) *Fundusz na dubiosa.*				
Stan początkowy			45.481	10
Odpisy nieściągalnych należytości . .			2.186	76
Stan końcowy			43.294	34
Wierzytelności i długi.				
a) *Pożyczka z funduszu żelaznego.*				
Stan początkowy			51.194	66
Dopożyczono			1 200	—
Stan końcowy			52.394	66
b) *Koła i Związki okręgowe TSL.*				
Początkowe salda czynne	59.308	70		
Obciążenie Kół w 1917 r.	105.683	43	164.992	13
Uznania Kół w 1917 r.			103 462	07
Końcowe salda czynne			61.530	06
c) *Wierzyciele i dłużnicy.*				
Początkowe salda bierne:				
1) Bank kraj. filia Kraków Rk otw. kr. nr. 2	68.377	50		
2) „ „ „ „ „ „ „ „ 214	39.088	—		
3) Akcepta	55.800	—		
4) Długi hipoteczne Zarządu Głównego .	337.134	88		
5) Różni wierzyciele	43.972	77		
Uznania (pozycye przechodnie) w r. 1917 na powyższych rachunkach . . .	2,224.483	58	2,768.856	73
Początkowe salda czynne:				
1) Pocztowa kasa oszcz. (Rk Zarządu Gł.) .	14.259	25		
2) Wierzytelności w bankach	39.500	30		
3) Różni dłużnicy	75.616	19		
Obciążenia (pozycye przechodnie) w r. 1917 na powyższych rachunkach . . .	2,261.847	88	2.391.223	62
Końcowe salda bierne:				
1) Bank kraj. filia Kraków Rk otw. kred. nr. 2	67.450	50		
2) „ „ „ „ „ „ „ „ 214	38.976	50		
3) Akcepta	700	—		
4) Długi hipoteczne Zarządu Głównego .	307 302	10		
5) Różni wierzyciele	92.990	31		
Razem końcowe salda bierne . .	507.419	41		
Końcowe salda czynne:				
1) Pocztowa kasa oszcz. (Rk Zarządu Gł.) .	29.680	03		
2) Wierzytelności w bankach	26.653	27		
3) Różni dłużnicy	73.453	—		
Razem końcowe salda czynne . .	129.786	30		

*] Fundusz ten nie jest osobno lokowany.

	Koron	h	Koron	h
Zestawienie sald:				
Końcowe salda bierne na powyższych Rkach	507.419	41		
„ „ czynne „ „	129.786	30		
„ „ na Rkach wierzycieli i dłużn.	377.633	11	377.633	11
Centralna składnica.				
a) *Książki czytelniane.*				
Początkowy zapas książek	10.441	23		
„ stan wierzytelności za książki	1.911	89		
Początkowe saldo czynne w P. K. O. (C. S.)	159	17		
Kupione w r. 1917 książki	95.075	72		
Udział w ogólnych kosztach Zarządu	16.407	95		
Zysk na książkach	26.101	92	150.097	88
Sprzedane książki	96.724	82		
Końcowy zapas książek	24.341	90		
Końcowe wierzytelności za książki	28.770	59		
„ saldo czynne w P. K. O. (C. S.)	260	57	150.097	88
(Biblioteki wojenne wykazano osobno p. t.: „Zasiłki").				
b) *Wydawnictwa dochodowe.*				
Początkowy zapas wydawnictw	5.364	89		
Koszta produkcyi i nabycia	2.436	77		
Zwrócone wydawnictwa	4.073	03		
Udział w ogólnych kosztach zarządu	3.287	25		
Zysk z wydawnictw	39.152	30		
Dochód netto z procentów od sprzedaży	6 677	50	60 991	74
Sprzedane wydawnictwa	35.385	82		
Pobrany procent od sprzed. tutek „Promień"	5.927	50		
„ „ „ „ cukier. „Kryształ"	750	—		
Końcowy zapas wydawnictw	18.928	42	60.991	74
c) *Wypożyczalnia przeźroczy.*				
Początkowa wartość inwentarza	6.465	55		
Zakupione klisze i t. p.	770	31		
Udział w ogólnych kosztach zarządu	657	45	7.893	31
Sprzedane klisze i t. p.	149	70		
Zwroty za stłuczone klisze	27	30		
Dochód z wypożyczania klisz	472	09		
Końcowa wartość inwentarza po 10% amort.	6 352	98		
Strata na wypożyczalni przeźroczy	891	24	7.893	31
Zasiłki.				
Zasiłki udzielone Kołom TSL. i innym (p. sldo)			23.579	71
Wartość książek wydanych do bibliotek woj.			20.000	—
Zasiłek dla superarbitrowanych legionistów (z Daru narodowego 3 maja)			6.000	—
Ogołem wynosiły zasiłki			49.579	71
Dary i zapisy.				
Różne dary otrzymane			9 979	90
Legat ś. p. Feliksa Armatowicza			500	—
do przeniesienia			10.479	90

	Koron	h	Koron	h
z przeniesienia . . .			10.479	90
Subwencya Tow. Wzaj. Ubezp. w Krakowie			10.000	—
Subwencya Rady miasta Krakowa . . .			7.950	—
Ogółem wynosiły dary i zapisy . . .			28.429	90
Dar narodowy Trzeciego Maja.				
Dochody i składki	137.001	47		
Czysty dochód z kart ilum. i odznak 3 maja	25.454	34	162.455	81
Koszta zbierania	14.206	17		
Udział w ogólnych kosztach zarządu . .	1.972	35	16.178	52
Czysty dochód z Daru 3 maja . . .			146.277	29
(Zasiłek dla superarbitrowanych legionistów wykazano p. t. „Zasiłki").				
Wkładki członków przy Zarządzie Głównym.				
Wkładki członków wspierających i zwyczajn.			497	40
„ „ dożywotnich . . .			80	—
„ „ założycieli			1.200	—
Ogółem wkładki członków			1.777	40
Przelano do funduszu żel. wkł. założycieli .			1.200	—
Dochód z wkładek na potrzeby bieżące .			577	40
25% **wkładek członków od Kół.** Dochody .			580	83
Dom czynszowy w Przywozie.				
Czynsze pobrane			1.316	91
Konserwacya, administracya, podatki . .			578	67
Czysty dochód z domu			738	24
Odsetki.				
Odsetki zapłacone			31.952	88
„ pobrane i dochód z kuponów . .			10.840	84
Przewyżka odsetek zapłaconych . . .			21.112	04
Ogólne koszta zarządu i organizacyi.				
Lustracye	4.427	80		
Prenumerata pism	70	90		
Płace funkcyonaryuszy	26.203	08		
Ubezpieczenie funkcyonaryuszy . . .	4.546	86		
Kasa chorych	98	10		
Czynsze	2.910	—		
Opał i światło	3.323	62		
Księgi, formularze, druki	3.366	03		
Wydatki kancelaryjne	792	90		
Różne wydatki administracyjne . . .	13.577	34		
Porto, ekspedycya	2.375	71		
Podatki	387	19		
Administracya realności Zarządu Głównego	1.778	38	63.857	91
Udział szkół oraz przedsiębiorstw Zarządu Głównego w ogólnych kosztach zarządu			55.225	79
Właściwe koszta zarządu i organizacyjne .			8.632	12

	Koron	h	Koron	h
Szkoły T. S. L.				
a) *Na kresach zachodnich.*				
Konserwacya, adaptacye i t. p.	17 062	61		
Zakupno zbiorów naukowych	10.132	56		
„ urządzenia szkolnego	3.985	95		
Wydatki na utrzymanie szkół	311.920	53		
Częściowa spłata niedoboru szkolnego z lat ubiegłych (raty długów hipotecznych i upłata wierzytelności dostawców)	153.121	33	496.222	98
Dochody na szkoły T. S. L.	292.920	82		
Pokrycie częściowe wydatków z Daru Grunwaldzkiego na upłatę ceny kupna budynku szkoły żeńskiej w Białej	24.701	53	317.622	35
Niedobór szkół na kresach zach. za 1917 r.			178 600	63
b) *Na kresach wschodnich.*				
Utrzymanie szkół (na ryczałty szkolne i t. p.)			62.023	94
Pokrycie częściowe wydatków:				
1) z funduszu Daru Grunwaldzkiego	10.192	38		
2) „ Tow. Wzaj. Ubezpieczeń	6.449	95		
3) „ Weydlicha	1.984	23		
4) „ na zakupno gruntów	35.420	69		
Subwencya Wydziału krajowego galicyjskiego	6.000	—	60.047	25
Niedobór szkół na kresach wsch. za 1917 r.			1.976	69
Zestawienie:				
Niedobór szkół na kresach zachodnich			178.600	63
„ „ „ „ wschodnich			1.976	69
Ogólny niedobór szkolny w 1917 r.			180 577	32
(Szczegółowy wykaz dochodów i wydatków szkolnych zestawiono osobno na str. XX).				
Niedobór ogólny.				
Niedobór przeniesiony z lat ubiegłych			493.582	99
Częściowe pokrycie niedoboru szkol. w 1917 r.			153.121	33
Końcowy stan ogólnego niedoboru			340.461	66
Nadto wynoszą niespłacone zobowiązania sekcyi wschodniej Zarządu Głównego na szkoły dla mniejszości polskich we wschodniej części kraju około 230.000 koron.				

Wykaz lokacyi funduszów.*)

	Koron	h
Wykaz lokacyi funduszu żelaznego.	Wartość nominalna	
a) Depozyt w filii Banku kraj. w Krakowie:		
4½% listy zastawne galicyjskiego Banku krajowego .	200	—
4% „ „ „ „ .	45.100	—
4% 56-let. listy zast. gal. Tow. Kredytowego Ziemskiego	20.000	—
4% listy zast. galicyjskiej pożyczki krajowej szkolnej .	1.000	—
4% obligacye kolejowe Banku krajowego . . .	16.000	—
4% „ komunalne Banku krajowego . . .	1.800	—
3% los austr. Zakładu Kredytowego Ziemskiego II em.	200	—
Akcye Banku Ziemskiego w Poznaniu (Mk. 5.000) . .	5.000	—
Łącznie . . .	89.300	—
b) Dług funduszu bieżącego	52.394	66
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	141.694	66
Wykaz lokacyi funduszu im. Fr. Preisendanza.		
a) Depozyt w filii Banku kraj. w Krakowie:		
4% 56-let. listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego Ser. III. nra 8356, 12127, 17544	6.000	—
b) Książeczka wkładk. filii Bku kraj. w Krakowie L. 11606	4.052	10
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	10.052	10
Wykaz lokacyi funduszu burs polskich im. Andrzeja Potockiego.		
4½% listy zast. Gal. Ziem. Banku kred., Lwów, Ser. D. Nra: 37, 38, 39, 40, 1728, 1729, 1730, 1731 po K 2000	16.000	—
4½% listy zast. Gal. Ziem. Banku kred.. Lwów, Ser. E. Nra: 78, 79, 80, 401, 402, 403, 404 po K 10.000 .	70.000	—
4 akcye Gal. Ziem. Banku kred. II em. Nra: 3750, 3751, 3752, 3753 po K 400	1.600	—
2 akcye c. k. uprz. Austr. Zakładu kred. Nra: 224.736, 224.737 po K 320	640	—
Książ. wkładk. Galic. Kasy Oszczędn., Lwów, L. 39.850	565	68
„ „ Banku krajowego, Lwów, L. 41.016 . .	3.170	58
„ „ Galic. Ziem. Banku kred., Lwów, L. 1879	12.498	03
„ „ „ „ „ „ L. 2118	1.911	12
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	106.385	41
Wykaz lokacyi funduszów na zakupno gruntów pod budowę szkół dla mniejszości polskich na kresach wsch.		
a) Książeczka wkładkowa Banku krajowego L. 40.738 .	5.803	37
b) „ „ „ „ L. 40.739 .	5.803	37
c) „ „ „ „ L. 43.557 .	5.357	91
d) „ „ „ „ L. 43.558 .	5.357	91
e) Rk bieżący w Galic. Ziem. Banku kredyt. we Lwowie	6.360	—
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	28.682	56

*) Wykaz lokacyi Daru Grunwaldzkiego podano osobno w Rku Daru Grunwaldzkiego.

	Koron	h
Wykaz lokacyi funduszu im. K. Klipunowskiego.		
Książeczka wkładkowa Kasy kredyt. we Lwowie L. 172	2.000	—
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	2.000	—
Wykaz lokacyi funduszu im. K. Butkowskiego.		
Rachunek bieżący w Kasie kredyt. we Lwowie Nr. 970	3.330	43
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	3.330	43
Wykaz lokacyi funduszu im. Weydlicha.		
Książ. wkład. Galic. Ziem. Banku kredyt. Lwów, L. 1888	601	84
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	601	84
Wykaz lokacyi funduszu Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.		
a) Książeczka wkładkowa Tow. Wzaj. Kredytu L. 11.864	5.128	64
b) „ „ „ „ L. 11.873	4.754	—
c) „ „ „ „ L. 11.879	5.815	75
d) Rachunek bieżący w Kasie Kredytowej, we Lwowie	582	38
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	16 280	77
Wykaz lokacyi funduszu stypend. Dra E. Adama.		
Książeczka wkładkowa Kasy Kredyt. we Lwowie L. 638	373	67
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	373	67
Wykaz lokacyi żelaznego fund. styp. Dra E. Adama.		
Książeczka wkładkowa Kasy kredyt. we Lwowie L. 609	376	74
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	376	74
Wykaz lokacyi funduszu im. K. Czerniewicza.		
Książ. wkład. Gal. Ziem. Banku kredyt., Lwów, L. 1877	7.270	79
Stan lokacyi z 31. grudnia 1917 zgodny ze stanem fund.	7.270	79

Rachunek funduszu Daru Grunwaldzkiego

za czas od 1 maja 1909 do 31 grudnia 1917.

I. Wpłaty na podstawie deklaracyi, jednorazowe datki oraz narosłe odsetki.

	Miejsce poboru		
	Lwów	Kraków	Łącznie
Rok 1909	K 105625·90	K 53002·94	K 158628·84
„ 1910	„ 158027·72	„ 175915·98	„ 333943·70
„ 1911	„ 82594·56	„ 99088·56	„ 181683·12
„ 1912	„ 116026·89	„ 92118·08	„ 208144·97
„ 1913	„ 81306·64	„ 58102·14	„ 139408·78
„ 1914	„ 68297·78	„ 45963·86	„ 114261·64
„ 1915	„ 9832·09	„ 15229·75	„ 25061·84
„ 1916	„ 26179·10	„ 6775.66	„ 32954·76
„ 1917	„ 9573·58	„ 25001·53	„ 34575·11
Razem	K 657464·26[1])	K 571198·50	K 1228662·76
Koszta odezw, druków, portorya, księgi, przypomnienia rat, płaca funkcyonaryusza i t. p. za rok 1909—1917	K 11559·24	K 11253·66	K 22812·90
Pozostaje	K 645905·02	K 559944·84	K 1205849·86

II. Wydatki na obronę kresów w myśl intencyi ofiarodawców:

	Lwów	Kraków	Łącznie
Rok 1909	K 95382·32	K 168741·96	K 392808·96
„ 1910			
„ 1911		„ 128684·68	
„ 1912	„ 148346·71	„ 90546·55	„ 238893·26
„ 1913	„ 94105·95	„ 92154·84	„ 186260·79
„ 1914	„ 31761·90	„ 44643·79	„ 76405·69
„ 1915	„ 13672·81	„ 5169·75	„ 18842·56
„ 1916	„ 36666·62	„ 22890·27	„ 59556·89
„ 1917	„ 10382·38	„ 24701·53	„ 35083·91
Razem	K 430318·69	K 577533·37	K 1007852·06

Zestawienie.

Suma wpływów netto (po potrąceniu kosztów zbierania)	K 1205849·86
Nadto różnica kursu efektów (Lwów)	„ 1084·50
Razem	K 1206934.36
Wydano na obronę kresów	„ 1007852·06
Stan funduszu w dniu 31 grudnia 1917	K 199082·30

[1]) Kwota powyższa obejmuie kwotę koron 605488·36 wpłaconą według deklaracyi, oraz kwotę koron 53355·86 z tytułu dopisanych odsetek, umniejszoną o koron 1379·96 jako wypłacone odsetki od pożyczek.

III. Podział funduszu:

	kor. hal.
Ogółem wynosiły wpływy (po potrąceniu kosztów zbierania)	1206934·36
Przeznaczono na obronę kresów:	
a) wschodnich	565903·96
b) zachodnich	641030·40
Razem jak wyżej .	1206934.36

IV. Stan funduszu na obronę kresów wschodnich:

Przeznaczono na kresy wschodnie jak wyżej	565903·96
Wydano rzeczywiście	430318·69
Stan funduszu w dniu 31 grudnia 1917 roku	135585·27

V. Stan funduszu na obronę kresów zachodnich:

Przeznaczono na kresy zachodnie jak wyżej	641030·40
Wydano rzeczywiście	577533·37
Stan funduszu w dniu 31 grudnia 1917 roku	63497·03

VI. Lokacya funduszu na kresy wschodnie:

Efekta i gotówka.

1) 4½% listy zastawne Gal. Ziemskiego Banku kredyt. i. w.	125700·—
2) 1 Akcya Akcyjnego Banku Związkowego l. 3181 i. w.	400·—
3) 4% list zastawny Banku krajowego ser. I., l. 7469 i. w.	100·—
4) 4% obligacya miasta Lwowa ser. A., l. 35 i. w. . .	100·—
5) Książ. wkładk. Spółki oszcz. i poż. w Kulparkowie l. 1177	1088·31
6) Książeczka wkładkowa Galic. Kasy Oszczędn. l. 140072.	226·91
7) 3 Akcye Towarzystwa Akcyjnego „Bank Ziemski“ Poznań Nr 710, 799, 384 i. w. M. 3000	3000·—
8) Konto 98987 w Pocztowej Kasie Oszczędności . . .	119·59
9) Rk bieżący w Gal. Ziemskim Banku kredytowym . .	4400·—
10) Książeczka wkładkowa Banku kupieckiego l. 924 . .	450·46
Stan lokacyi równy stanowi funduszu jak wyżej . . .	135585·27

VII. Lokacya funduszu na kresy zachodnie:

Efekta i gotówka.

1) 4% pożyczka szkolna gal. i. w.	28000·—
2) 4½% listy zastawne Gal. Banku kraj. i. w.	5000·—
3) 4% „ „ „ „ „ „	3000·—
4) 4% 56 l. listy Gal. Tow. Kred. Ziemskiego i. w. . .	200·—
5) 4% obligacye komunalne i. w.	14000·—
6) Akcye Banku Ziemskiego w Poznaniu i. w. M. 3000 . .	3000·—
7) 4% pożyczka miasta Krakowa i. w.	10200·—
8) 5% list zastawny Tow. kred. m. Lublina (i. w. Rbl. 1000) .	2500·—
9) Pożyczka dla gmin w pow. bialskim na budowę szkół pol.	1000·—
Razem .	66900·—
Różnica na kursie	3402·97
Stan lokacyi równy stanowi funduszu jak wyżej . . .	63497·03

VIII. Wykaz szczegółowy wydatków na obronę kresów zachodnich:

	kor. hal.
1) Kupno budynku szkolnego w Jaworzu średniem (Śląsk)	7997·30
2) Koszta budowy Seminaryum naucz. w Białej (Galicya)	242123·04
3) Kupno parceli pod szkołę wydz. w Mor. Ostrawie (Morawy)	10603·15
4) Koszta budowy szkoły polskiej w Przywozie (Morawy)	72487·10
5) Kupno budynku szkolnego w Radwanicach (Śląsk)	19722·45
6) Koszta budowy gimnazyum w Orłowej (Śląsk)	104580·82
7) Kołu l. TSL. w Krakowie na koszta budowy szkoły polsk. w Maryańskich Górach (Morawy)	27400·—
8) Urządzenie wewnętrzne szkoły pol. w Przywozie (Morawy)	447·43
9) Urządzenie wewnętrzne Semin. naucz. w Białej (Galicya)	16713·52
10) Urządzenie wewnętrzne Gimnazyum w Orłowej (Śląsk)	6793·56
11) Kupno budynku dla szkoły żeńskiej w Białej (Galicya)	68665·—
Razem jak wyżej	577533·37

IX. Wykaz wydatków na obronę kresów wschodnich:

1) Nieruchomości różnych szkół	166088.85
2) Urządzenie szkół	26219·20
3) Utrzymanie szkół (ryczałty)	183454·88
4) Środki naukowe	7506·76
5) Utrzymanie szkół i zakupno środków naukowych w 1916 r. (po potrąceniu zwrotów)	36666·62
6) Utrzymanie szkół i zakupno środków naukowych w 1917 r. (po potrąceniu zwrotów)	10382·38
Razem jak wyżej	430318·69

Zestawienie szczegółowe
dochodów i wydatków szkolnych w 1917 r.

Gimnazyum realne męskie w Białej.

Dochody.	Kor. hal.
Subwencya rządowa	20000·—
„ Pow. Kasy Oszcz. Wadowice	25·—
Taksy wstępne	911·40
Opłaty szkolne	19566·—
Datki na środki naukowe	1172·—
„ na gry i zabawy	536·—
Różne dary	457·78
„ dochody	916·98
	43585·16

Wydatki.	
Konserwacya budynku i adeptacye	1099·64
Zbiory naukowe	7178·72
Inwentarz	48·90
Płace grona nauczycielskiego	35916·96
Opał, światło, woda	7257·77
Koszta przeniesienia i t. p.	100·—
Obsługa	1880·—
Wydatki administracyjne	1152·18
Raty hipoteczne	2664·97
	57299·14

Zestawienie.	
Wydatki	57299·14
Dochody	43585·16
Niedobór	13713·98

Seminaryum naucz. męskie w Białej wraz z 4 kl. szk. posp. i 3 kl. szkołą wydz. męską, jako szkołą ćwiczeń.

Dochody.	
Subwencya rządowa za 1916/17	16600·—
„ Pow. Kasy Oszcz. Wadowice na Seminaryum	25.—
„ „ „ „ „ „ szkołę ćwiczeń	25·—
„ Wydziału kraj. Lwów na stypendya dla uczniów	9000·—
Subwencye od różnych „ „ „ „	1149·36
Opłaty szkolne	1343·50
Różne dary	85·20
Do przeniesienia . .	28228·06

	Kor. hal.
Z przeniesienia . .	28228·06
Zwroty wydatków administracyjnych	402·72
Biuro pom. woj. dla dzieci szkolnych	4000·—
Rada powiatowa Biała dla dzieci szkolnych	100·—
K. B. K. na odzież i obuwie	1200·—
Dary na żywienie	210·—
K. B. K. na korpusy wakacyjne	2000·—
Towarzystwo ochrony młodzieży na kolonie wakacyjne .	1000·—
Starostwo na kolonię w Szczyrku	900·—
	38040·78

Wydatki.

Konserwacya budynku i adaptacye	12411·95
Zbiory naukowe	908·71
Inwentarz	454·90
Płace grona nauczycielskiego	27048·47
Koszta przeniesienia i t. p.	573·—
Stypendya wypłacone	9185·—
Opał, światło, woda	7389·39
Obsługa	1790·—
Zapomogi uczniom	500·22
Czynsze	799·98
Korpusy wakacyjne, żywność i ubranie dla dzieci szkolnych	8647·51
Ogród szkolny	176·28
Wydatki administracyjne	1504·27
Raty hipoteczne	11002·58
	82392·26

Zestawienie.

Wydatki	82392·26
Dochody	38040·78
Niedobór	44351·48

Seminaryum naucz. żeńskie im. Fr. Preisendanza w Krakowie.

Dochody.

Subwencya Wydziału krajowego Lwów za 1917 [1]) . . .	2000·—
Subwencya Rady miasta Kraków za 1917	2000·—
Taksy wstępne	1328·—
Opłaty szkolne	25836·—
Drobne dochody	58·06
Zwroty czynszów	120·—
	31342·06

[1]) Subwencye Wydz. kraj. zaległe za lata ubiegłe a wypłacone w 1917 r. w kwocie 6000 koron — wykazano na końcu łącznie z innemi subwencyami Wydz. kraj. w ogólnej kwocie 122·500 koron.

Wydatki.	Kor. hal.
Zbiory naukowe	15·80
Inwentarz	41·20
Płace grona nauczycielskiego	24076·—
Czynsze	5634·—
Wydatki administracyjne	2406·52
	32173·52

Zestawienie.

Wydatki	32173·52
Dochody	31342·06
Niedobór	831·46

Gimnazyum realne męskie im. J. Słowackiego w Orłowej

(utrzymywane po połowie przez Macierz szkolną w Cieszynie i TSL.).

Dochody.

Taksy wstępne (połowa)	872·35
Opłaty szkolne „	6710·—
Różne dary „	247·46
Dzierżawa parceli „	16·—
Wypożyczanie książek szkolnych (połowa)	183·25
Datki dla biednych uczniów „	247·50
Zwroty wydatków administracyjnych „	500·77
	8777·33

Wydatki.

Konserwacya budynku i adaptacye (połowa)	271·39
Zbiory naukowe „	280·17
Inwentarz „	135·21
Płace grona nauczycielskiego „	15692·23
Stypendya wypłacone „	862·50
Opał i światło „	864·58
Czynsze dodatkowe „	300·—
Wydatki administracyjne „	2535·57
Raty hipoteczne „	8894·25
	29835·90

Zestawienie.

Wydatki	29835·90
Dochody	8777·33
Niedobór	21058·57

Żeńska 3 kl. szkoła wydziałowa im. Król. Jadwigi w Białej, połączona z 4 kl. szkołą pospolitą żeńską.

Dochody.	Kor. hal.
Pokrycie z Daru Grunwaldzkiego wydatków na budynek szk.	24701·53
Taksy wstępne i opłaty szkolne	1540·—
Dary na żywienie i ubranie dzieci szk. i na korp. wakac.	1546·—
Różne dary	11·50
Zwroty wydatków administracyjnych	84·—
	27883·03

Wydatki.	
Konserwacya budynku i adaptacye	781·44
Zbiory naukowe	422·54
Inwentarz	667·87
Płace grona nauczycielskiego	17323·98
Opał, światło, woda	2377·25
Koszta przeniesienia	70·—
Obsługa	1520·—
Zaliczki wypłacone	566·—
Korpusy wakacyjne, żywienie i ubranie dzieci szkolnych	1794·33
Kurs kroju i szycia	310·46
Ogród szkolny	137·70
Wydatki administracyjne	2686·46
Raty hipoteczne	29623·04
	58281·07

Zestawienie.	
Wydatki	58281.07
Dochody	27883·03
Niedobór	30398·04

Męska i żeńska 3 kl. szk. wydz. im. M. Konopnickiej w Mor. Ostrawie, połączona z 5 kl. szk. pospol. mieszaną i ochronką.

Dochody.	
Subwencya Namiestnictwa, Berno	1020·—
„ gminy Morawska Ostrawa	12000·—
Opłaty szkolne	2265·33
Zwroty zaliczek i t. p.	700·86
Zwroty czynszów	280·—
Czynsz za parcelę	927·77
Zwroty wydatków administracyjnych	975·69
Wydział krajowy na obuwie dla dzieci szkolnych	299·55
Różne dary	40·—
Dary na żywienie dzieci szkolnych	88·05
K. B. K. subwencya na korpusy wakacyjne	672·—
	19269·25

Wydatki.	Kor. hal.
Plany budowy gmachu szkolnego	980·—
Zbiory naukowe	273·85
Inwentarz	156.80
Płace grona nauczycielskiego	15914·30
Opał i światło	896·82
Koszta przeniesienia i t. p.	836·58
Obsługa	1310·—
Czynsze	7090·—
Konserwacya wynajętego budynku szkolnego	1529·62
Korpusy wakacyjne, żywienie i ubranie dzieci szkolnych	1995·73
Wydatki administracyjne	708·57
Pomoc szkolna	633·21
	32325·48

Zestawienie.

Wydatki	32325·48
Dochody	19269·25
Niedobór	13056·23

Męska 3 kl. szkoła wydziałowa w Czechowicach,

(utrzymywana częściowo przez Koło Uniwersyteckie TSL. w Krakowie).

Dochody.

Datek	3·—
	3·—

Wydatki.

Konserwacya budynku i adaptacye	289·97
Inwentarz	129·50
Płace grona nauczycielskiego	5880·—
Opał i światło	785·57
Obsługa	750·—
Koszta podróży wakac. dzieci szkolnych	80·—
Żywienie dzieci szkolnych	207·—
Wydatki administracyjne	210·86
	8332·90

Zestawienie.

Wydatki	8332·90
Dochody	3·—
Niedobór	8329·90

5 kl. szk. pospol. miesz. im. St. Konarskiego w Leszczynach, (od nowego roku szkolnego 1917/18 odstąpiona Radzie szkolnej krajowej).

Wydatki.	Kor. hal.
Konserwacya budynku i adaptacye	58·90
Zbiory naukowe	17·50
Inwentarz	1350·—
Płace grona nauczycielskiego	3110·—
Żywienie dzieci szkolnych	374·21
Wydatki administracyjne	11·60
Subwencya na ochronkę	1500·—
(Raty hipoteczne na podstawie uchwały Sejmu krajowego spłacać ma Wydział kraj. z uchwalonego ryczałtu K 20000).	
	6422·21
Niedobór	6422·21

5 kl. szkoła pospolita miesz. im. Króla Władysława Jagiełły w Przywozie wraz z ochronką.

Dochody.

Subwencya gminy Przywóz	1000·
Czesne od Inspektoratu górniczego	1117·68
Różne dary	20·—
	2137·68

Wydatki.

Konserwacya budynku i adaptacye	395·10
Zbiory naukowe	262·85
Inwentarz	594·27
Płace grona nauczycielskiego	9576·22
Opał, światło, woda	1194·40
Koszta przeniesienia	380·65
Obsługa	650·—
Żywienie i ubranie dzieci szkolnych	365·80
Wydatki administracyjne	964·67
Raty hipoteczne	6494·40
	20878·36

Zestawienie.

Wydatki	20878·36
Dochody	2137.68
Niedobór	18740·68

2 kl. szk. pospol. miesz. im. A. Mickiewicza w Hermanicach, wraz z ochronką.

Dochody.	Kor. hal.
Subwencya Wydziału krajowego Opawa	1000·—
Opłaty szkolne	529·97
Dary na żywienie dzieci szkolnych	2464·63
Zwroty wydatków administracyjnych	16·91
	4011·51

Wydatki.	
Zbiory naukowe	34·63
Płace grona nauczycielskiego	4952·10
Opał i światło	373·33
Żywienie dzieci szkolnych	2415·29
Obsługa	325·—
Czynsze	216·—
Ubezpieczenie pensyjne nauczycieli	253·96
Wydatki administracyjne	330·98
	8901.29

Zestawienie.	
Wydatki	8901·29
Dochody	4011·51
Niedobór	4889·78

5 kl. szkoła pospolita mieszana w Radwanicach,
(utrzymywana w całości przez Koło I. TSL. w Krakowie).

Dochody.	
Subwencya Wydziału krajowego Opawa	1000·—
Taksy wstępne	70·—
Drobne dochody	10·—
Dary na żywienie dzieci szkolnych	1383·—
Od Koła I. na częściowe pokrycie niedoboru	5412·07
	7875·07

Wydatki.	
Konserwacya budynku i adaptacye	126·90
Zbiory naukowe	550·60
Inwentarz	118·20
Płace grona nauczycielskiego	5253·32
Opał i światło	463·84
Obsługa	270·—
Koszta przeniesienia i t. p.	23·—
Do przeniesienia	6805·86

	Kor. hal.
Z przeniesienia	6805·86
Żywienie dzieci szkolnych	672·—
Wydatki administracyjne	397·21
Raty hipoteczne	309·81
	8184·88

Zestawienie.

Wydatki	8184·88
Dochody	7875·07
Niedobór	309·81

6 kl. szk. posp. miesz. w Maryańskich Górach wraz z ochronką

(utrzymywana w całości przez Koło I. TSL. w Krakowie).

Dochody.

Opłaty szkolne	17·—
Drobne dochody	26·—
Różne dary	66·—
Zwroty zaliczek	362·—
Zwroty wydatków administracyjnych	281·76
Namiestnictwo na żywienie dzieci	400·—
Od Koła I. na pokrycie niedoboru	10000·63
	11153·39

Wydatki.

Konserwacya budynku i adaptacye	414·42
Zbiory naukowe	146·34
Inwentarz	74·70
Płace grona nauczycielskiego	6428·25
Opał, światło, woda	1453 71
Obsługa	860·—
Żywienie i ubranie dzieci szkolnych	430·—
Kolonie wakacyjne	600·—
Gwiazdka dla dzieci	200·—
Wydatki administracyjne	545·97
	11153·39

Zestawienie.

Wydatki	11153·39
Dochody	11153·39
	—·—

2 kl. szkoła pospolita mieszana w Jaworzu średniem,
(utrzymywana w całości przez Koło I. TSL. w Krakowie).

Dochody.	Kor. hal.
Subwencya Wydziału krajowego Opawa	1000·—
Zwroty wydatków administracyjnych	78·38
Od Koła .I na częściowe pokrycie niedoboru	3112·54
	4190·92

Wydatki.	
Konserwacya budynku i adaptacye	232·90
Zbiory naukowe	28·20
Inwentarz	209·80
Płace grona nauczycielskiego	2583·80
Opał i światło	790·90
Obsługa	244·—
Wydatki administracyjne	35·94
Raty hipoteczne	1060·—
	5185·54

Zestawienie.	
Wydatki	5185·54
Dochody	4190·92
Niedobór	994·62

Szkoła w Witkowicach,
(utrzymywana w całości przez Koło I. TSL. w Krakowie).

Dochody.	
Od Koła I. na pokrycie niedoboru	1915·08

Wydatki.	
Zbiory naukowe	12·65
Inwentarz	4·60
Płace grona nauczycielskiego	1477·46
Obsługa	372·—
Opał i światło	25·45
Wydatki administracyjne	22·92
	1915·08

Zestawienie.	
Wydatki	1915·08
Dochody	1915·08
	—·—

Szkoła przemysłowa uzupełniająca w Morawskiej Ostrawie
(wraz z ogniskiem dla terminatorów).

Dochody.	Kor. hal.
Subwencya rządowa na ognisko	150·—
„ gminy Morawska Ostrawa	99·75
„ Izby handlowej Ołomuniec	100·—
	349·75

Wydatki.	
Płace grona nauczycielskiego	1860·08
Opał i światło	436·85
Wydatki administracyjne	155·28
Ognisko dla terminatorów	271·63
	2723·84

Zestawienie.	
Wydatki	2723·84
Dochody	349·75
Niedobór	2374·09

Szkoła przemysłowa uzupełniająca w Przywozie.

Dochody.	
Subwencya rządowa	430·—
„ Izby handlowej Ołomuniec	100·—
	530·—

Wydatki.	
Płace grona nauczycielskiego	558·24
Wydatki administracyjne	168·71
	726·95

Zestawienie.	
Wydatki	726·95
Dochody	530·—
Niedobór	196·95

Szkoła przemysłowa uzupełniająca w Czechowicach.

Wydatki.	
Wydatki administracyjne	18·—
	18·—
Niedobór	18·—

Różne szkoły na kresach zachodnich.

Dochody.	Kor. hal.
Zachodnio-galicyjskie Towarzystwo Ochrony dzieci, dar	1000·—
Różne dary	858·34
Zwroty zaliczek	1200·—
	3058·34

Wydatki.	
Utrzymanie szkół	3528·40
Organizacya i administracya centralna wszystkich szkół TSL. i różne wydatki ogólne na rzecz szkół, poniesione bezpośrednio przez Zarząd Główny TSL.	32872·49
Subwencye dla Kół TSL. na utrzymanie różnych szkół	9000·—
Częściowa spłata niedoboru szkolnego z lat ubiegłych (ogółem K 153.121·33, z tego wykazane wyżej raty hipoteczne i t. p. K 60.049·05)	93072·28
	138473·17

Zestawienie.	
Wydatki	138473·17
Dochody	3058·34
Niedobór	135414·83

Szkoły na kresach wschodnich*).

Dochody.	
Pokrycie z Daru Grunwaldzkiego	10192·38
„ z funduszu Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń	6449·95
„ „ Weydlicha	1984·23
„ „ na kupno gruntów	35420·69
	54047·25

(Nadto otrzymano dla Koła TSL. w Tarnopolu K 6000 — wykazane poniżej w ogólnej subwencyi Wydziału krajowego w kwocie K 128·500).

Wydatki.	
Wydatki na zakupno gruntów, środków naukowych i inwentarza szkół, na utrzymanie szkół oraz na ryczałty szkolne we wschodniej części kraju według osobnego wykazu	62023·94

Zestawienie.	
Wydatki	62023·94
Dochody	54047·25
Niedobór	7976·69

*) Wykaz powiatów i szkół wschodn. w ogólnem sprawozd. szkolnem.

Fundusz na szkoły we wschodniej części kraju.

Dochody.	Kor. hal.
Czynsze pobrane od władz za wynajęte lokale w gimnazyum w Białej	14036·—
Czynsze pobrane od władz za wynajęte lokale w seminaryum w Białej	900·—
Czynsze pobrane od władz za wynajęte lokale szkoły żeńskiej w Białej	2448·32
	17384·32

Wydatki.

Cały powyższy dochód przeznaczono na pokrycie wydatków szkół dla mniejszości polskich we wschodniej części kraju wobec braku wpływów na ten cel	17384·32

Subwencye Wydziału krajowego galicyjskiego.

Subwencye otrzymane w 1917 roku do podziału pomiędzy różne szkoły TSL.	128500·—
(w tem K 6000 dla Koła TSL. w Tarnopolu).	

Rekapitulacya.

	Nadwyżka	Niedobór
Gimnazyum realne męskie w Białej . . .		13713·98
Seminaryum naucz. „ „ „ . . .		44351·48
„ „ żeńskie „ Krakowie . .		831·46
Gimnazyum realne męskie „ Orłowej . .		21058·57
Szkoła wydziałowa żeńska „ Białej . . .		30398·04
„ „ męs. i żeń. w Mor. Ostr.		13056·23
„ „ w Czechowicach . . .		8329·90
„ pospolita w Leszczynach		6422·21
„ „ w Przywozie		18740·68
„ „ w Hermanicach		4889·78
„ „ w Radwanicach		309·81
„ „ w Maryańskich Górach . .		—·—
„ „ w Jaworzu średniem . .		994·62
„ w Witkowicach		—·—
„ przemysł. uzupełn. w Mor. Ostrawie		2374·09
„ „ „ w Przywozie .		196·95
„ „ „ w Czechowicach		18·—
Różne szkoły na kresach zachodnich . . .		135414·83
„ „ „ „ wschodnich . .		7976·69
Subwencye Wydziału krajowego galicyjskiego	128·500	
	128·500	309077·32

Zestawienie ogólne.

Niedobory razem	309077·32
Nadwyżki „	128500·—
Końcowy niedobór szkolny za za 1917 rok*)	180577·32

Zmniejszenie niedoboru szkolnego zawdzięczać należy wysoce obywatelskiemu stanowisku Rady szkolnej krajowej, która wielu nauczycielom uchodźcom udzieliła p ł a t n y c h urlopów, celem umożliwienia im objęcia pracy w szkołach TSL. Wskutek tego wydatki Towarzystwa na płace nauczycielskie były stosunkowo niezbyt wielkie.

*) UWAGA: W rachunku wyniku obrotów funduszu bieżącego za 1917 rok wykazano po stronie wydatków szkolnych ogółem . . . . . 558246·92
zaś po stronie dochodów . . . . . 377669·60
Niedobór szkolny za 1917 rok jak wyżej . . . . . 180577·32